అద్భుతవర్తుల యంత్రాల
కథలు

3783

155 వేస్త

శ్రీగురవేనమః.

—:o:—

వే దాం త ము న

అ చ ల గ్రం థ ము ను.

వసిష్ఠ శ్రీరామసంవాదమునునగు

శ్రీరామహృదయంబను

షట్చక్రవర్తుల యింద్ర జాలపుకథలు.

———:(o):———

ఇది

పోకల - శేషాచలమునాయనివారిచే

రచియింపంబడి

వె. నా. జూబ్లీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ము ద్రిం పిం చి ప్ర క టిం పం బ డి యె.

రెండవ కూర్పు ౧౦౦౦—కాపీలు.

MADRAS.

౧౮౯౦ సంః జూన్ నెల ౧-తేది.

దీనివెల అణాలు ౮.

Price Annas 8.

విషయసూచిక.

శ్రీగురవేనమః.

ప్ర క ట న.

3783
155

శ్రీమద్వేదాంతసారుండును, అచలపరిపూర్ణుండును, అశరీరుండును నైన సద్గురుస్వామికిశిష్యుండగుపోకల-శేషాచలాహ్వాయుఁడు భక్తి వైరాగ్య, యోగ, జ్ఞాన, జ్ఞానాతీతములనెడు వేదాంతమార్గములు పుణ్యాపురుషులును స్త్రీలును గ్రహించి, సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్య, సాయుజ్య, సార్ష్టిత్వ, మోక్ష, పరమపదవులను బొందునటుల ఆంధ్రంబున వచన కావ్యంబుగ రచియించి రిజష్టరుచేయఁబడిన గ్రంధములవివరం.

	వెలలు.		పోష్టేజి.	
	రూ	అ	అ	పై
సుజ్ఞానదీపమనుగురుగీత ౩౭౮ శ్లోక-టీక తాత్పర్యములతోడ	౧	౮	౧	,,
శ్రీశివరామదీక్షితీయమనుగ౪.అధ్యాయములుగలఅచలగ్రంథం	౧	,,	౧	,,
శ్రీకృష్ణబోధామృతమను పంద్రెండురాజుల కథలు ...	౦	౧౩	౧	,,
శ్రీరామహృదయమను షట్చక్రవర్తులయింద్రజాలపుకథలు ...	౦	౮	౧	,,
శ్రీకృష్ణోద్ధవ సంవాదమను పరమపదమార్గము	౦	౮	,,	౬
శుకవింశతియను చిలుకచెప్పిన ౩౪-కథలు ...	౦	౮	౧	,,
సుజ్ఞానరత్నావళియను ౧౦౮ వేదాంతకీర్తనలు ...	౦	౬	,,	౬
భక్తవిజయంబను పదుగురుమహాపతివ్రతలకథలు ...	౦	౬	,,	౬
ఆత్మవిలక్షణసారము	౦	౩	,,	౬

శ్రీమచ్చెన్నపురంబున పెద్దినాయనిపేట నాటుపిళ్లారిగుడివీధి కవాటసంఖ్య(౩౦)గలమందిరంబునయీగ్రంథములుసదావిక్రయింపఁబడును. ఈరిజిష్టరుగ్రంధములనుగొనువారలకు౧౦-కిరూపా. ౧౦- వంతునకమీషన్ అనగా తోశియివ్వబడును. రూ. ౧౦-లకుతక్కువగాకొనెడువారలకుకమీషన్ యివ్వబడదు.

౧౮౯౮ సం॥ } ఇట్లు,
జూనునెల ౧ - తేది. } గ్రంధకర్త
పోకల - శేషాచలమునాయుఁడు.

శిష్యుడు-శేషాచలమునాయఁడు అచలగురుడు-కోటప్పదేవర.

సద్గురవేనమః

శ్రీరామహృదయంబను

షట్చక్రవర్తుల యింద్రజాలపు కథలు.

శ్రీమద్వేదాంత ప్రవర్తకుండును, మహాయోగపురుషుండును, ప్రభావసంపన్నుండునునైన శ్రీచెంచురాజగురునకుశిష్యుండును, అచల గురుండైన అమినిగడ్డకోటప్పదేవరకుభక్తుండును, ఆత్రేయగోత్ర ఆది వెలమకులోద్భవుండగు పోకల-రామగోపాలునాయనివారికి దృతీయ పుత్రుండునునైన పోకల-శేషాచలాహ్వయుఁడు ప్రకృతిద్వయదోషర హితుఁడైన సద్గురుస్వామిని మనంబున సేవించి ప్రాచీన దేశికస్వాము లైన సాందీపమహామునినిం బ్రస్తుతించి, శివరామదీక్షితులనుగీర్తించి, భాగవతుల కృష్ణదాసునింబేర్కొని, భక్తివైరాగ్యపరులకు భ్రమరూపకమైన యొుకప్రభావమహాత్మ్యములును,తద్భ్రాంతినిరసనంబును, అచలపరిపూర్ణదర్శనంబును, జక్కఁగాబోధపఱచుటకై, యాంధ్రంబున కథలరూపంబున వసిష్ఠ శ్రీరామసంవాదంబను శ్రీరామహృదయమను షట్చక్రవర్తుల యింద్రజాలపు కథలను జెప్పంబూనుకొనిన, నీ గ్రంథమునకు కథాక్రమంబెట్టిదనిన.

శ్రీమదఖండ సచ్చిదానందాద్వయ బ్రహ్మపరిపూర్ణభావుండును, భక్తజనరక్షకుండును, అశేషభూతాంతరాత్ముండును, మాయామానుష విగ్రహుండును, దశరథమహారాజునకు సుపుత్రుండునునైన శ్రీరామచంద్రుఁడు పాలించినకోసలదేశమునకుఁ బ్రధానపట్టణమైన యయోధ్యాపురీవిభవమునునానేర్పుకొలదిగొంచెముగవివరించెదను.

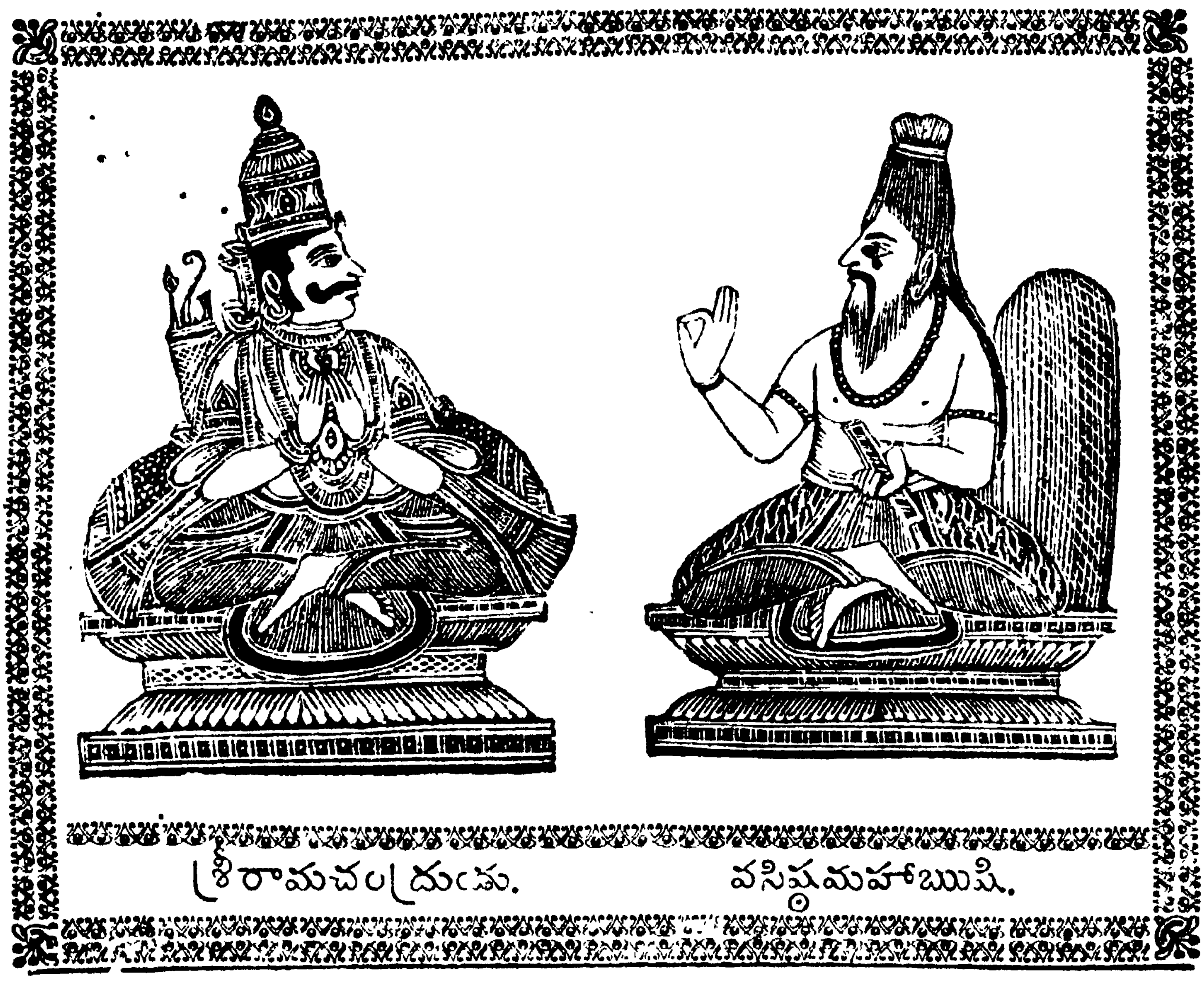
చంద్రకాంతమణులు చెక్కఁబడి స్ఫటిక శిలామయములై మిగులధావళ్యములై సుందరములై తేజరిల్లెడు మహోన్నతములైనమేడలును, వజ్రముల ద్వారబంధములును, వైడూర్యకవాటములును, నీలంపుటరుగులును, బవడంపు కంబములునుగలిగి, ఇంటింటను శ్రీరామచంద్రుని జయప్రదమగు చరిత్రరూపపటములను జిత్రములుగాఁగో

డలయందు లిఖయింపఁబడి, మృగనాభి, యత్తరు, పన్నీరు, కుంకుమ
పువ్వు, పచ్చకర్పూరాదిపరిమళద్రవ్యములను మేళనముచేసి, గుప్పగు
ప్పున తావి సదా గుప్పునటుల చల్లఁబడి, యాణిముత్యముల ముగ్గు
లచేతను,బచ్చలతోరణములచేతను విలసిల్లెడు విశాలములైన వీధులు
ను, వివిధఫల కుసుమభరితంబులై మిగులవినోదకరములైన శృంగా
రవనములును, సువర్ణ రత్నఖచితంబులైన కేళికా గృహంబులును, బి
సప్రసూనాది కుసుమవిసర భాసురంబులై స్ఫటిక శిలాసోపానములుగ
ల సరోవరంబులును, సెలయేటి వెల్లువలందడిసి, చల్లగావీచుచుండెడు
మలయమారుతంబును, పర్వతసమంబులైన రథంబులును, ఐరావతస
మంబులైన మదపుటేనుంగులును, ఆదిత్యుని రథాశ్వములకంటెను వే
గవంతములైన తురగములును, యమకింకరులవంటి వీరభట సమూ
హంబులును గలిగి, దేవగణముచేత శ్లాఘింపఁబడి, శత్రువుల కసాధ్యం
బై భూకాంతామణికి తిలకమువలె నొప్పుచుండు నాయయోధ్యాపు
రంబును, శ్రీరామచంద్రుఁడు సుమంతాద్యష్టమంత్రులును, సామంత
రాజులును, దమ్ములును, విద్వజ్జనంబులును, ఆర్యులును దన్నుపరివేష్టిం
చియుండఁగా నిండుకొలువుకూటంబున యున్నతమైన రత్నసింహాసన
ము మీఁదఁగూర్చుండి, రాజ్యమును బాలించుచు పురిజనులకు క్షేమ
మునుగలిగించుచు, ధర్మదేవతను నాలుగుపాదములయందును నడపిం
చుచు దేవగణ సేవితుండై యుండెను.

ఇట్లుండగా కొన్నిదినముల కారామచంద్రుఁడు, లోకోపవా
దమును భరింపంజాలక మహాపతివ్రతాశిరోమణియును, మహాదేవి
యునునైన సీతాదేవిని నిండుగర్భమని యోచించక నారాక్షసాం
తకుఁడు నిర్దయుండై యడవికింగొనిపోయి జంపిరమ్మని తనతమ్మునకు
నాజ్ఞాపించి,యనంతరము భార్యావియోగమును భరింపంజాలక శోకిం
చుచు, నేమియునుఁదోచక రాజ్యమునువిచారించక దుఃఖసముద్రము
లో మునిగి తపించుచు, యంతఃపురములోనున్నాఁడని వసిష్ఠమహాఋ
షి వినిమిగులవగనొంది, యాయయోధ్యాపురికివచ్చుచుండెను.

శ్రీరామచంద్రుఁడు వసిష్ఠమహాఋషి వచ్చుటనుతన భటులవ
లననెరింగి యామహాత్మునకు నెదురుగాబోయి యంతఃపురమునకు దో

డ్కొనివచ్చి పాదములుకడిగి, తడియొత్తి, రత్నపీటముమీఁదంగూ
ర్చుండఁబెట్టి,యర్చనవందనాది పూజలును, ధూపదీప నైవేద్యములు
ను యథోచితముగ గావించి తృప్తిపరచి, త్రిలోకపూజ్యుండవగు ఓ

శ్రీరామచంద్రుఁడు. వసిష్ఠమహాఋషి.

మునిసత్తమా! తమయాశ్రమమందుండు వృక్షలతాదులు సంతతము
కుసుమఫల భరితంబులై యున్నవా? జలాశయములందునీరిసుమంతైన
ను గొఱంతపడక నిండారుగానుండునట్టుల నెలకు మూఁడువర్షములు త
ప్పక కురియుచున్నవా? దేవతలును ఋషులును సంతోషముతో ను
న్నవారలా? ధర్మదేవత నాలుగుపాదములతో వర్తించుచున్నదా? య
ని యడిగిన,యామునీంద్రుఁడు మందస్మిత వదనారవిందుఁడై, యాసీ
తాపతిందగ్గిరఁగూర్చుండఁబెట్టుకొని యతని దేహమునఁ తనహస్తముతో
దడవుచు,పుణ్యాత్మా! నాకును నాయాశ్రమమునకే కాదు త్రిలోకంబు
లకును క్షేమమే, మావంటి ఋషులు నిర్భయులుగా యోగసమాధుల
నుగావించుచున్నారు, దేవతలుత్సాహముతో సంచరించుచున్నారు, అ
జ్ఞానవృత్తియైన ప్రతిమారాధన నీదేవభూమినుండి పరిహరించుటంబట్టి

యును,గురుభక్తిమగుడిప్రబలించుటనుబట్టియును,సదా ఆత్మసంతుష్టి
గలుగుటచేతను, ధర్మదేవత సంతోషముగా నాలుగుపాదములతో
వర్తించుచున్నదని చెప్పెను. అంత నారాజేంద్రుఁడు తనపత్నిందలం
చి నేత్రంబులం బాష్పంబులొలుక, యోమునిశ్రేష్ఠుఁడా!నాకు భార్యా
వియోగమును,భరింపంగూడని దుఃఖమును గలుగుటకు కారణమేమ
నియడ్గిన యామునీంద్రుఁడు తనమనంబున నీపుణ్యపురుషుని • పెను
దుఃఖమును, అచలబోధవలనం బోగొట్టుదమనియోచించి యతనిదే
హమునుదడవుచు, నోరాజోత్తమా! నీవు నీనిజస్వరూపమును దెలి
యనిదోషముచేతనీకులేనిదుఃఖమును బొందుచున్నావు, నీవుఅచలపరి
పూర్ణ బ్రహ్మముగాని యీవిశ్వరూపమైన మాయాశరీరమునీవు కావు,
ఇంద్రియములుగావు, అంతరాత్మవుకావు, ప్రజ్ఞానచైతన్యములుకావు,
పురుషుఁడవుకావు, స్త్రీకావు, నపుంసకుఁడవుకావు, నీకుసమానముఁలే
దు, అసమానుఁడవు, నీకువేదములు ప్రమాణములుకావు, నీవుజ్ఞానివి
కావు, అజ్ఞానివికావు, ప్రకృతిద్వయదోషరహితుండవు, నీకుభార్యలే
దు, సోదరులులేరు, జననీజనకులులేరు,నీకుపుట్టుట గిట్టుటలులేవు, కేవ
లనిర్గుణుండవు, నిరంజనుఁడవు, నీకురెండవదిలేదు, అశరీరివి, అద్వ
యుండవు, నిన్నునిర్దేశించి చెప్పుటకు యుగములుచాలవు, కల్పములు
చాలవు. జ్ఞానులును యోగులును నీనిజస్వరూపముఁనుగనజాలక, యా
నంగస్వరూపమని లేనిదానినేజెప్పుదురు, వారును మాయకులోఁబడిన
యెఱుకలోనివారేకాని విశేషజ్ఞులుకారు, పండితపామరులునీవలననమా
యయెఱుకపుట్టినదనియును, నీవేకారణమనియును, నీయొక్క-శబ్దము
లేశ్రుతులనియును, అధ్యారోపాపవాదమునుజేయుచున్నారేకాని,నిరా
మయుండవైననీవలన మాయయెఱుక యేకాలమునందును బుట్టనేలే
దు. పుట్టించబడనులేదు. పుట్టినదనియునుదెలియదు, నిశ్శబ్దమైనయచ
ల పరిపూర్ణబ్రహ్మ మేకాలమందును శబ్దసహితుఁడుగానుండలేదు, వే
దము లహంకార సహితములు,అవికర్తలేకకర్మమునేజెప్పఁబడియున్న
వికావున వేదములు నీకుం బ్రమాణములుకావు. నీనిజస్వరూపమేకల్ప
నారహితమైన,పరమపదమనిచెప్పిన,యీరామచంద్రుఁడువిస్మితముఖుం
డై, మునీంద్రా! పంచమహాభూతములను బ్రపంచమును సృష్టించినవా

రెవ్వరనియడిగిన, యామునీంద్రుఁడు, రాజేంద్రా! పుట్టినవనిచెప్పుట అధ్యారోపాపవాదము. ఈవాదమెన్నటికిని చేయఁగూడదు, ఏకాలమందునుబుట్టనేలేదు, గొడ్రాలకుబిడ్డయుండునా, రజ్జువునందు చలనములేకనే సర్పభ్రాంతిపుట్టుచున్నది, అటువలెనే భ్రాంతిగలవారికి బ్రహ్మమునందుజగద్భ్రాంతికలుగుచుండుననిచెప్పినయామానవేంద్రుఁడుభ్రమయెవరికి, తోఁచినదెవరికనియడిగెను.ఆమునీంద్రుఁడు“భ్రమేణాహంజగత్తని”యున్నదిగనుకయెఱుకకేభ్రమ యెఱుకకేతోఁచుచుండును, తన భ్రమకుఁదానేయానందించుచుండును, వితర్కించి దుఃఖించుచుండును గనుక నీభ్రమరూపకమైన ప్రపంచము యెండమావులవంటిది సమీపించిపోయిన నీళ్లులేనట్టు యీమాయయెఱుకే మటుమాయముగాఁబోవును, అచలబ్రహ్మమునకంటెను వేరొండులేదు, మాయాశరీరములకు మూలములేదు, మూలములేక తనకుఁదానేవచ్చి తనకుఁదానే మూలములేనిదానిని వివాహముచేసుకొని,మూలములేని బిడ్డలనుగని తన మాయకుఁ దానేవినోదమునొందుచు వేడుకపడుచు సుఖదుఃఖములనుభవించి తనకుఁదానేమటుమాయముగాఁబోవుచుండును. స్వప్నమునందు గజవాహనారూఢుఁడై దివ్యభూషణములచేతనలంకృతుండై నవరత్నఖచితములైన కిరీటమకరకుండలములుశోభిల్లఁగానొక రాజేంద్రుఁడువచ్చెను, అతనివెంట కోట్లకొలఁదిరథములును, యేనుఁగులును, గుఱ్ఱములును, గాల్బంటులునువచ్చిరి. ఆరాజేంద్రుఁడు తన్నుమన్ననచేసిరత్నపల్లకిలోఁగూర్చుండఁబెట్టుకొనితనపట్టణమునకు వెంటఁబెట్టుకొనిపోయి వివిధమర్యాదలుగావించెను,మహారమ్యమైన యాకొలువుకూటమును యందుండునవరత్నములను సువర్ణపునాణెములనుజూచి యద్భుతము నొందుచుండఁగా నాస్వప్నద్యవస్థపోయి జాగ్రతయవస్థకువచ్చి నేత్రములనువిచ్చిచూడఁగా నవియన్నియునుమాయమై యేమియునుగనుపించకుండుట సహజమనితెలుసునుగదా, స్వప్నమునందువచ్చిన శరీరములకు యీశరీరములకు హెచ్చుతక్కువలులేవుగదా, వాటినియెవరురప్పించిరి, యెవరుగొనిపోయిరి, తమంతటతాము మూలములేకనే వచ్చి మూలములేకనే మటుమాయముగాఁబోయెను. సత్యమునందసత్యమునేకాలమందును బుట్టలేదు, పుట్టింపబడనులేదు, మనుష్యుల

కుమనుష్యులును,యేనుఁగులకు యేనుగులును, గుఱ్ఱములకుగుఱ్ఱములు
ను, చీమలకుచీమలును బుట్టుచున్నవేగాని వేరేపుట్టడములేదుగదా;
ఇటువంటిదృష్టాంతములుపెక్కులుండగా సత్యమునందుసత్యమేపుట్టును
గానియసత్యమెటులపుట్టును పుట్టనేపుట్టదు, పుట్టింపబడనులేదు, గొ
డ్డాలకు బిడ్డ యేకాలమందునుబుట్టలేదు, బిడ్డపుట్టినయెడలతల్లి గొ
డ్డాలుయెట్లగుంగావున భ్రాంతివల్లనే సమస్తముతోచుచుండును,భ్రాం
తియున్నవారందరును స్వప్నమునందున్నవారేకాని వేరుకాదు, గురు
వాక్యముచేత మేలుకొనినయాపుణ్యపురుషులకునీగుట్టంతయుబట్టబయ
లు, మఱలవారికి భ్రాంతిపుట్టనేరదనిచెప్పిన యారామచంద్రుఁ డాశ్చ
ర్యపడి, స్వామీ! నేనిదివరకిట్టి బోధనువినలేదు.మాయయెఱుకలోనివే
దములనుభక్తియోగజ్ఞానములనునాకుబోధించిరేగాని మీవలెయెవ్వ
రున్నుజెప్పలేదు,ప్రపంచమునుశరీరములునుగనుపించుచున్నవేయనిపలి
కెను.ఆమునీంద్రుఁడు, బిడ్డా! జాలకులుదమయొద్దలేని యావస్తువులనెల్ల
సంకల్పమాత్రంబునరప్పించి యెదుటివారికింజూపించి యానందమును
బొందించునటుల లేనియెఱుకేయింద్రజాలముభంగి భ్రమికులను భ్ర
మింపఁజేయుచుండునని చెప్పెను. ఆరామచంద్రుఁడు,స్వామీ మునినా
థా!యింద్రజాలమనిచెప్పితిరి.ఆవిద్యయెటువంటిది. అట్టివిద్యగలవారిప్పు
డుందురాయనియడిగిన,యామునీంద్రుఁడు,రాజేంద్రా! యింద్రజాలమ
హేంద్రజాలాదివిద్యలుషట్చక్రవర్తులదినములలోనుండెను,బిదపభాస్క
రుండనువానితోడ నావిద్యలునశించెను. ఇప్పుడింద్రజాలమహేంద్రజా
లవిద్యలులేవు జాలవిద్యగలవారెందైననుందురనిచెప్పినయతడావిద్యయె
న్నివిధంబులై యుండెను, షట్చక్రవర్తులదినములలో నామాయకులు
వచ్చియేమేమి వినోదములనుగావించిరి,వాటిని నాకువేరువేరుగావినిపిం
చుడనివేడిన యామునీంద్రుండిట్లనియె.

రాజేంద్రా! జాలమనియును, ఇంద్రజాలమనియును, మహేం
ద్రజాలమనియును, మూడువిధములుగా విభజించఁబడియున్నది. ఈ
మూటికియింద్రజాలమని పేరు. ఈవిద్యగలవారు విశేషముగాగురుసే
వచేసివారివలనఁగ్రమప్రకారము తమచిత్తమునులోపఱుచుకొనిచిదా
కాశమువరకును వ్యాపించి యట్టిచిదాకాశమునకు మిత్రత్వముగలవి

మయూరములగుటంజేసి యానెమళ్లయీకలను గుంచెగాఁగట్టుకొని యింద్రజాలకులు తమజాలమునుజూపించి వినోదమునుబట్టింతురుగావున యట్టియింద్రజాలమేభ్రమరూపకమైనమాయ, అదియేమెఱుక,అదియేమహేంద్రుఁడు, అదియేశ్రీమన్నారాయణమూర్తి, అదియేసదాశివుఁడు అదియేచతుర్ముఖబ్రహ్మ, అదియేసృష్టికర్త, అదియేగణపతి,అదియేజీవేశ్వరులు, అదియేచైతన్య స్వరూపిణియనుయమ్మవారు, అదియేముక్తికాంత, అదియేమహాశక్తి, అదియేయంతరాత్మ, అదియేప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ, అదియేచిద్బ్రహ్మము, అదియేచిదాకాశము, అదియేత్రిపుటి, అదియేజ్ఞానము, అదియేజ్ఞేయము, అదియేకర్త, అదియేభోక్త,అదియేయాత్మ, అదియేదేహము, అదియేసర్వేంద్రియములు, అదియేప్రపంచము, అదియేజగము, అదియేలోకము, అదియేనామరూపంబులు, అదియేబంధమోక్షంబులు, అదియేపుణ్యాపాపంబులు, అదియేకల్పనాసహితమైనకైలాసము, అదియేకల్పనాసహిమైనవైకుంఠము, అదియేకల్పనాసహితమైనసత్యలోకము, అనగాబ్రహ్మపట్టణము, అదియేకల్పనాసహితమైన సాలోక్యము, అదియేకల్ప నాసహితమైనసామీప్యము,అదియేకల్పనాసహితమైనసారూప్యము, అదియేకల్పనాసహితమైనసాయుజ్యము,అదియేకల్పనాసహితమైనసార్ష్టిత్వము,అదియేకల్పనాసహితమైనమోక్షము,ఇవియన్నియును మాయాసంబంధములైనపదవులు,భ్రమరూపకములుగానిస్థిరములుగావు, మాయమెఱుకకుయెంతటిస్థిరమో అంతటిస్థిరమైనవేయీపదవులు,జన్మశూన్యముకలుగనేరదు,పునర్భవరూపకములైనపదవులనిచెప్పిన,యారామచంద్రుఁడద్భుతమునొంది,మునీంద్రానాచిత్తముయింద్రజాలపువినోదములనేవినగోరుచున్నది, అదిమూడువిధములనిమీరుసెలవిచ్చితిరి,వాటివినోదములనువేరువేరుగావినుపించుడనివేడిన యామునీంద్రుండిట్లనియె.

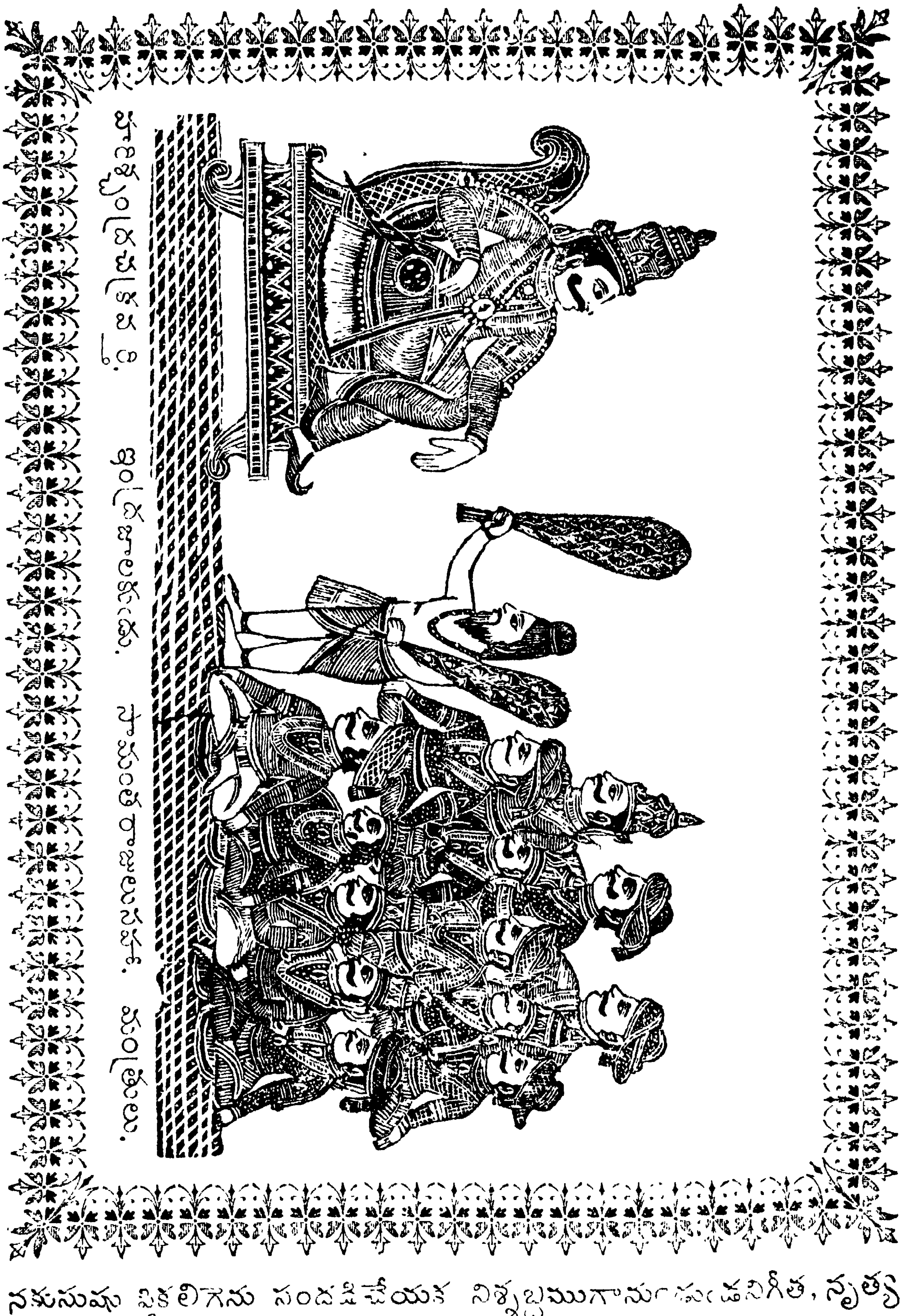
రాజేంద్రా? జాలమనగా జాగ్రతయందు కన్నులకెదుట, లేని చిత్రవిచిత్రములును,ముందెన్నడు చూడనిరూపములునుజూచిచిత్తానందమును, భయోత్పాతము లును, పెక్కుయాశ్చర్యములును, సంతోషదుఃఖములును గలిగివెంటనే యవియన్నియునశించి, యేమియునుగనుపించకుండుట.

ఇంద్రజాలమనగా స్వప్నమునందు దేవలోకమును, ఇంద్రాది దేవతలదర్శనమును,త్రిమూర్తులదర్శనమును, నానావిధవింతులును, వివిధవిచిత్రములును, మిగులసుందరములైన, దేవతాస్త్రీలతోకూటమియును,అద్భుతమైనసుఖానందమును,అలవిగాని దుఃఖమునుగలుగుటయును, మనోనిశ్చయమును, నవరత్నములను, సువర్ణమునుగాంచుటయును, నేత్రములనుదెఱచినవెంటనే యవియన్నియునశించి,యేమియునుదోఁచఁబడకుండుట.

మహేంద్రజాలమనగా స్వప్నమునందు దేవలోకగమనమును ఇంద్రాదిదేవతలదర్శనమును, త్రిమూర్తులదర్శనమును. మహేంద్రుని దర్శనమును, దేవకన్నియలకూటమును, మిగులసుఖానందమును, అద్భుతమైన దేవనాద్యములవినుటయును,చిద్బ్రహ్మముయొక్క లీలావిలాసమగుచిత్రవిచిత్రమైనవినోదములను జూచిచి త్తవిభ్రాంతినొందుటయును, భ్రమణముచేత నేమియునుదోఁచకుండుటయును, భరింపఁగూఁడనిభయోత్పాతములును, అలవిగానిసుఖానందమును, మితిలేనియనుభవమును, దుఃఖమునుగలిగి నేత్రములనుదెఱచిన వెంటనేయవియన్నియును మాయమై యేమియునుగనఁబడకుండుటయని చెప్పినయారామచంద్రుడు,మునీంద్రా! హరిశ్చంద్రచక్రవర్తి దినములలోనింద్రజాలకులువచ్చి యేమేమివినోదములుగావించిరి, దేవరవారుదయతోనా కెఱిగించుడని వేడినయాతపోధనుండిట్లనియె.

—*(హరిశ్చంద్రచక్రవర్తికథ.)*—

రాజేంద్రా! తొల్లిహరిశ్చంద్రచక్రవర్తినవఖండమండలాధిపతియైభూమండలమంతయునేకఛత్రమునబాలించుచు,ధర్మమునునాలుగుపాదములయందునునడిపించుచుండఁగా,నొకనాడామండలాధిపతి సభకు జలజనాభుండనుయింద్రజాలకుఁడువచ్చి తనవిద్యావినోదమును జూపించుటకుయత్నించి తనహస్తమందుండిన నెవలియీఁకలకుంచెనుబ్రభువునకుంద్రిప్పి చిత్తసంకల్పమునుబొందించెను. తాంబూలముసేయుచు, ఆకుమడుపును దక్షిణకరమునం బుచ్చుకొనినరాజేంద్రునకు ఇంద్రజాలకునిప్రభావమువలన నిద్రమైకముసంభవించి నేత్రములనుమూసినం జూచి మంత్రులును, ప్రధానసామంతరాజులును, సభికులును, ప్రభువు

నకుసుషుప్తికలిగెను సందడిచేయక నిశ్శబ్దముగానుండుడనిగీత, నృత్య
గానములుచేయువారికింజెప్పి యందరునిశ్శబ్దముగానుండిరి. ఆమండలా
ధిపతి నేత్రములనుమూసినవెంటనే యతనికిం గొప్పవెలుగును మిగులవి

నోదకరములైనవనములను దానెన్నడుచూడని ఫలవృక్షములను బు ష్పలతలనుజూచి, ఓహో! యీవింతవనములెక్కడివి పోయిచూచెద మని దిగ్గునలేచిపోవుచు నావృక్షలతలనుజూచి యద్భుతమునొందుచు, గుప్పుగుప్పునగుప్పుచుండెడు సుగంధతావినాఘ్రాణించుచు, మాధుర్య ఫలములనుగోసిభక్షించుచు, చిత్రములైనసరస్సులలోదిగి జలపానము సేయుచు, సెలయేళ్లప్రవాహములలోనీదుచు, శుకపికశారికాదిపుల గుల మధురధ్వనులకు నానందించుచు, చెట్లనీడలవిశ్రమించుచు, పూపొ దరిండ్లలోదూరుచు, చిత్రములైనమంటపములనుజూచివిస్మయమునొం దుచు, ఇదియేలోకమో యెవరివనమోయని సంకటమునొందుచు, మ హదానందముతో నలుదిక్కులుచూచుచుంబోయిపోయి యొకప్రదేశ మున మిగులధావళ్యమై మనోహరమై వినోదకరమైన నడకగలగొప్ప పక్షినింజూచి నేత్రోత్సవమునుబొంది ఆహా యిదిమిగులవింతయైన పు లుఁగుగానున్నది దీనిఱెక్కలుమిగులసుందరములు, ఇట్టివింతయైనపక్షిని మనమెన్నడునుజూడలేదు, ఇదియెందుండివచ్చెనో తెలియదు మనభా ష తెలిసిమాట్లాడిన మిగులవేడుకగానుండునని యోచించి యత్యంత యుత్సాహముతోనాపక్షిసమీపమునకుంబోయి, ఓపక్షీంద్రా! నీవుయే లోకమునుండివచ్చితివి, ఇదియేలోకమునీవుయేజాతిపక్షివి నిన్నుఁజూడ చూడ నాకువేడుకగానున్నది నిన్నువిడిచి పోవుటకు నాకుఁగాళ్లాడలేదు. నేనుహరిశ్చంద్రచక్రవర్తిని నీవృత్తాంతమంతయునుజెప్పి నీవునాపురికివ చ్చితివేని నిన్నుముద్దుచేసి నీకుందగినయాహారము నిప్పింతునని పలికిన యారాజహంస యతనికిట్లనియె.

రాజేంద్రా! నేనుజైతన్యస్వరూపిణియనుపక్షిని, నారాకపోకలేప్ర ణవాక్షరద్వయము, అజపోహము, ఆయక్షరద్వయవికారములే వేదము లు, భక్తియోగజ్ఞానులు, నన్నురాజహంసయనియునుపరమహంసయని యునుజెప్పుదురు, నాసహాయమువలన ముముక్షులువారికోరికలు నెరవే ర్చుకొందురు, నేనుసత్యలోకమునుండి భూలోకమువరకు సంచరింతును, నేను లేనిలోకముపాడైపోవునుగాఁబట్టి నాకెందునునిల్కడలేక షడాధా రములకుతంతిరూపకమైతిరుగుచుందును, నాకుదివారాత్రులునుజాగరణ స్వప్నసుషుప్త్యాద్యవస్థలును లేవు, హృదయాకాశమునక్షణకాలమునిలిచి

దేవనాగరత్నములనుభక్షించి, మానససరోవరములోనిసుధాపానమును జేయుదును నీవునాకేమియాహారమునుబెట్టెదవనిపలికెను. ఆమండలాధిపతియద్భుతమునొందియారాజహంసకునమస్కరించి, ఓహోత్రిలోకపావనమైనపక్షీంద్రమానీవర్తమానము మిగులయద్భుతముగానున్నది. సత్యలోకమునుబాలించువారెవ్వరు,అందుండువిశేషములెట్టివిదయతో నాకెఱిగించుమనివేడిన యామరాళంబిట్లనియె.

రాజేంద్రా! సత్యలోకమునుజైతన్యస్వరూపిణియను అమ్మవారు పాలించుచున్నది, ఆలోకమును శ్వేతద్వీపమనియునుజెప్పుదురు,అందుదివారాత్రులనితెలియఁబడకకోటిసూర్యులుచంద్రులు నేకకాలమునఁబ్రకాశించునటులగొప్పవెలుఁగుప్రకాశించుచుండును,ఆముక్తికాంతామణియైనసత్యవేణిదివ్యరత్నపీఠంబుపైన శ్వేతపద్మసింహాసనముమీఁదంగూర్చుండిముముక్షులకుదర్శనమిచ్చుచుండును,ఆదేవినివర్ణించిచెప్పుటకుత్రిమూర్తులకైనయలవిగాదు,ముముక్షులుతలంచినతలంపుల ప్రకారము పెక్కురూపములన్బొందినిత్యానందసుఖములనిచ్చుచుండును.మఱియునచటముముక్షులకుతొమ్మిదివిధములుగలదివ్యరత్నసోపానములుండును, ఆసోపానములు వ్యత్యస్తపుప్రభావతేజోకాంతులచేతవిలసిల్లుచుండును. అందుమొదటిసోపానముమీఁదజ్ఞానులును. రెండవసోపానముమీఁదయోగులును,మూఁడవసోపానముమీఁదప్రణవధ్యానులైనభక్తులును,నాలవసోపానముమీఁదజితేంద్రియులును,ఐదవసోపానముమీఁదనభ్యాసపరులును, ఆరవసోపానముమీఁదవైరాగ్యపరులును,ఏడవసోపానముమీఁద గురుశుశ్రూషకైంకర్యపరులును, ఎనిమిదవసోపానముమీఁదసూనృతవాక్యులును,దొమ్మిదవసోపానముమీఁదనేకపత్నీవ్రతస్థులునుగూర్చుండిసంతతమాదేవినిసేవించుచుందురు, నేజెప్పినయీతొమ్మిదివిధములుగలభక్తులలోన్నీవొకడుగానుండినమెడలనిన్నుఁగొనిపోదుననిపలికెను.ఆరాజేంద్రుడు కడుసంతోషముతోనాయంచంజూచిరాజహంసమానేనుసూనృతవాక్యపరిపాలకుండను,నన్నుదయతోఁగొనిపొమ్మనివేడినయామరాళముమంచిదనియతనిందన మూఁపుమీఁదంగూర్చుండఁబెట్టుకొని యతిరయంబునం బోవుచుండెను. ఆరాజేంద్రుఁడు మిగులధైర్యముతో నాహంసనెక్కిపోవుచునామార్గమున కాంచనరత్నములతోభాసిల్లుచుండెడు పట్టణమ్మును,

దానికిమధ్యభాగమునాధారకమలమును, ఆకమలమునకునాలుగుదళ ములయందును,వ-శ-ష-స-అను నాలుగుయక్షరములుకలిగిమధ్యభాగ మునయొప్పుచుండెడుఓంకారబీజాక్షరంబును,అందుకనకరత్నపీఠంబునం గూర్చుండినయొకపురుషునింగాంచియద్భుతమునొందిరాజహంసమా!యిది యేలోకము, ఈమహాత్ముండెవ్వఁడనియడిగినయామరాళముపుణ్యాత్మా!యి దిభూలోకము,ఇతఁడుసర్వవిఘ్నములకు కారకుండును, అధిదేవతయును నైనవిఘ్నేశ్వరుఁడు,నీవీమహాత్మునింధ్యానించుమనిచెప్పియారాజహంస యచటనుండి రెండువేలయోజనములదూరముపోయెను.

అప్పటారాజేంద్రుఁడు దివ్యవజ్రములతో మిగులధావళ్యమైప్ర కాశించెడుపట్టణమును,దానికిమధ్యభాగమున స్వాధిష్ఠాన కమలమును, ఆకమలమునకునారుదళములయందును, బ-భ-మ-య-ర-ల-అను ఆర క్షరములుకలిగి,మధ్యభాగమునమిగుల తేజోవంతమై వెలుఁగుచుండెడు న-కారబీజాక్షరంబును అందు శ్వేతపద్మంబునం గూర్చుండినయొకదివ్యపు రుషునింగాంచి యాశ్చర్యమునొంది రాజహంసమా. ఇదియేలోకము ఈ మహాత్ముండెవఁడనియడిగినయాయంచపుణ్యాత్మా ఇదిభువర్లోకము ఇత డుసర్వప్రాణులను సృజియించుసృష్టికర్తయునధిదేవతయునైన బ్రహ్మ దేవుండు,నీవీమహాత్మునింధ్యానించుమనిచెప్పి యారాజహంస యచట నుండియెనిమిదివేలయోజనములదూరముపోయెను.

ఆమండలాధిపతియచటకాంచనరత్నములచేతఁదళతళమెఱయు చుమిగులమనోహరమైనపురమును,దానికిమధ్యభాగమునమణిపూరకక మలమును,ఆకమలముయొక్కపదిదళములయందును, డ-ఢ-ణ-త-థ- ద-ధ-న-ప-ఫ-అను బదియక్షరములుగలిగి మధ్యభాగమున అత్యంత కళలతోఁదేజరిల్లుచుండెడు మ-కారబీజాక్షరముగలిగికుక్కుటాండాకృ తియైనదివ్యసింహాసనముమీఁదంగూర్చుండిన మహాత్మునింగాంచియద్భు తమునొంది రాజహంసమా! ఈలోకమెయ్యది ఈమహాత్ముఁడెవఁడనియ డిగినయామరాళమురాజేంద్రా!ఇదిసువర్లోకము,ఇతఁడుసర్వభూతముల నుబ్రోచుకర్తయునధిదేవతయునైనవిష్ణుదేవుండు, నీవీమహాత్మునింధ్యా నించుమనిచెప్పి యారాజహంసయచటనుండిపండ్రెండువేలయోజనము లదూరముపోయెను.

ఆచక్రవర్తి యచటదివ్యరత్నకాంతులచేత నొప్పుచుండెడుపురము ను,దానికిమధ్యభాగమున అనాహతకమలమును, ఆకమలముయొక్క పం డ్రెండుదళములయందును,క-ఖ-గ-ఘ-ఙ-చ-ఛ-జ-ఝ-ఞ-ట-ఠ- అను పండ్రెండుయక్షరములుకలిగిమధ్యభాగమునదివ్యకళలతో వెలుఁగుచుం డెడు, శి-వర్ణమనుబీజాక్షరముగలదివ్యసింహాసనముమీఁదఁగూర్చుండిన మహాత్మునింగాంచి విస్మయమునుబొందిరాజహంసమా!ఇదియేలోకము ఈమహాత్ముండెవఁడనియడిగినయామరాళముఱాజేంద్రాయిది మహర్లో కము,ఇతఁడుసంహారకర్తయునధిదేవతయునైన శివదేవుండు,నీవీమహాత్ము నింధ్యానించుమని చెప్పి యారాజహంస యచటనుండి పండ్రెండువేల యోజనముల దూరముపోయెను.

ఆరాజేంద్రుండచటదివ్యరత్నములచేత తేజరిల్లుచు మిగుల మ నోహరమైనపట్టణమును, దానికిమధ్యభాగమున విశుద్ధకమలమును,ఆక మలముయొక్క పదియాఱుదళములయందును, అ-ఆ-ఇ-ఈ-ఉ-ఊ-ఋ ౠ-ఌ-ౡ-ఏ-ఐ-ఓ-ఔ-అం-అః-అను పదియాఱుయక్షరములుగలిగి మధ్యభాగమునఁగడు తేజంబై వెలుఁగుచుండెడు వా-యనుబీజాక్షరము కలిగి హేమతామరసముమీఁదఁగూర్చుండిన దివ్యపురుషునింజూచియ ద్భుతమునొందిరాజహంసమా!ఇదియేలోకముఈమహాత్ముండెవఁడనియ డిగినయాయంచరాజేంద్రా! ఇదిజనర్లోకము ఇతఁడుసర్వభూతములకుఁ గార్యస్వరూపుఁడైన జీవుండనియునధిదేవతయనియును జెప్పియచటనుం డియామరాళము పదివేల యోజనములదూరముపోయెను.

ఆమండలాధిపతి మిగులధైర్యముతోడంబోయియచటదేవనా గమణులతోభాసిల్లుచురవిచంద్రులకాంతులకుమించి వెలుగుచుండెడు మాణిక్యమంటపమును, దానికిమధ్యభాగమున యాజ్ఞేయకమలమును, ఆకమలముయొక్క రెండుదళములయందును, హం-క్షం-అను రెండక్షర ములుకలిగి మధ్యభాగమునతళుకుతళుక్కని వెలుఁగుచుండెడు య-కా రబీజాక్షరముగలతమ్మిగద్దియపైకూర్చుండిమహాతేజంబుతో నొప్పుచుం డెడుదివ్యపురుషునింగాంచియాశ్చర్యానందభరితుండై రాజహంసమా! ఇదియేలోకముఈమహాత్ముండెవఁడనియడిగినయాయంచరాజేంద్రా! ఇ దితపోలోకము, ఇతఁడాత్మస్వరూపుఁడు, కారణపురుషుఁడు, మాయాశక్తి

నింగూడినమహాత్ముఁడు, నీవుయిచటదిగి యీమంటపములోనుండుము ఇచటికిరెండువేలయోజనములదూరములో నాసత్యలోకముండును, ఇచటనుండి యీసత్యలోకమువరకుమహాప్రకాశముకలిగియుండును, నేనుజెప్పినతొమ్మిదివిధములుగలభక్తులందరు దివ్యవిమానములెక్కి యీసత్యవేణినిదర్శింపఁబోవుచుందురు, నీవునిజముగాసూనృతవాక్యపరిపాలకుఁడవైనయెడల నీకుదశవిధనాదంబులును దోడ్పడవచ్చును,ఈగంగయమునలలోమజ్జనమాడి దివ్యవిమానమునెక్కి నీవును సహస్రారకమలమనెడు సత్యలోకమునకుంబోయి నీకునియమించినసోపానమువిూదంగూర్చుండియమృతపానముచేయుచునానందాబ్ధిలోఁ దేలుచుండుము నేనుమగుడిక్రిందిలోకములకుంబోయెదనని చెప్పి అచటనుండిమఱలెను.

అంతనాహరిశ్చంద్రచక్రవర్తితనభాగ్యమేభాగ్యమనిమిగులయుత్సాహమునుబొందుచుమహాత్ములను దర్శించుచుతానెంతకాలము నిరీక్షించియుండిననుదనకుదశవిధనాదములు తోడ్పడిరాకుండుటకు వగచి యయ్యో యిదియేమియన్యాయము రాజహంసచెప్పిపోయిన ప్రకారము దశవిధనాదములుసహాయముగ రాకుండెను, నాదౌర్భాగ్యమేమో తెలియదు, నేనెవ్వరితోఁజెప్పుకొందును, నాకిచటదిక్కెవ్వరు,ఏమిసేయుదుననిమనంబునవిచారమునొందుచునాగంగయమునలలోనైన స్నానము చేయుదమనియోచించి సవిూపమునకుంబోయినయీదేవనదములురెండునుగనుపించకుండెను. అంతనాహరిశ్చంద్రచక్రవర్తికిభయమునుదొట్రుపాటునుగలిగి పట్టకూడనిదుఃఖముతో నకటానన్నాదరించిరక్షించువారెవ్వరనియేడ్చెను. ఆరాజేంద్రునకుఁగుండలిశక్తిప్రత్యక్షంబై రాజేంద్రా! నీవేలదుఃఖించెదవునీవుసత్యశీలుండవనియెంచివచ్చితివిగాఁ బోలును,అకటానీనిశ్చయమునీకులేకపోయెనా,పుత్రునివిషయమైనీవువరుణదేవునితోఁబొంకినబొంకునీచిత్తమునకుందెలియదా,పృథాభ్రమలెందుకు నీకుసత్యవేణిదర్శనముకలుగనేరదు, అసత్యవేణిదర్శనముకలుగుటకు సందియములేదు,నీమనోదుఃఖమునువిడిచి యజ్ఞానభూమికింబోయియీయసత్యవేణితోసుఖించుమనిపలికియాభూతమతనినెత్తుకొనివచ్చియజ్ఞానద్వీపమునవిడిచి మటుమాయముగాఁబోయెను.

అంతనాచక్రవర్తి నలుదిక్కులుపరికించియెవ్వరినిగానక దూర

ములోనొకపట్టణమునుగాంచి విచారపడుచునోదైవమా పుత్రుని విష
యమైనేనెక్కడకపటమునువహించితిని, బిడ్డమీదిగారాబముచేతదిన
ములుగడపితినేగానిబలిపెట్టుటలేదనిచెప్పలేదుగదా, ఈవిషయములో
నన్నుబద్ధీకునిగానెంచుటెట్లనివిచారమునొందియేమియునుదోచక,ఈద్వీ
పముననన్నురక్షించువారెవ్వరునేనేమిచేయుదుననిదుఃఖించుచుండినయ
తనియొద్దకు యొకస్త్రీరత్నమువచ్చి తనదేహకాంతులచేతనతని డెంద
మునుగరగించియయ్యామీరెవ్వారలుయెందుండివచ్చితిరి దుఃఖించుట
కుగతంబెయ్యదినీవృత్తాంతమంతయుఁదాచక వినుపించుమని యడిగిన
యతడుతనవర్తమానమంతయుంజెప్పివిచారమునొందితన్నుదా నిందిం
చుకొనినయావనజనేత్రియాదరణీయముతోనతనికిట్లనియె.

రాజేంద్రా! వంధ్యాసూనుఁడనుమహేంద్రునకుసత్య వేణియని
యును, అసత్యవేణియనియును, ఉళక్కవేణియనియును, ముప్వురు పు
త్రికలుగలరు,వారిలోపెద్దపుత్రిసత్యవేణి,యదియేముక్తికాంత మహా
మహిమలుగలది,విశేషమైనభ్రమలకుహేతుభూతురాలు, యుగములప
ర్యంతము సమాధినిష్ఠలుసాధించిసజ్ఞానులును, యోగులును,భక్తులును
ఆదేవివలన మోసపోయి యాభ్రమలలోఁదగులుకొని పునర్భవమును
బొందుచుందురుగాని జన్మశూన్యముకలుగనేరదుగదా, వివేకపరులు
జన్మశూన్యమైనయచలమార్గమునేగోరుదురుగానికల్పనా సహితములై
నపదవులనుగోరరు, భ్రమనువిడుచుటే జన్మశూన్యముకాఁబట్టియసత్య
వేణికంటెనుసత్యవేణియందుభ్రమవిశేషము. ఆసనాభ్యాసనాది సాధక
ములే బంధమోక్షములకుమూలముకాఁబట్టిసత్యవేణిశ్రేష్ఠమనియును,
అసత్యవేణితక్కువయనియునుసేవెంచవలదు పదార్థములయొక్క చవి
గొనినవారికిపదేపదే భ్రమపుట్టనేరదు,రుచిచూడనివారికి జ్ఞప్తివిశేష
ముగాఁగలుగుచుండును, మీయసత్యవేణియద్భుతమైన రూపులావణ్య
ములుగలిగిత్రిమూర్తులకునసాధ్యంబై యీద్వీపమంతయును బాలించు
చున్నది,ఏకాబద్ధీకునింగోరియున్నది,నీభాగ్యవశముననిన్నువరియించున
నితోఁచుచున్నది, నేనాదేవియొక్క చెలికత్తెయనుమాద్వీపముననించు
కైనమన్నును రాళ్లునుదొరకవు,మన్నంతయునుస్వర్ణమె,రాళ్లన్నియును
రత్నములేయనిసంభాషించుచుండెను.

ఇంతలో నాయసత్యవేణి దివ్యరత్నసువర్ణఖచితంబైన పల్లకిలో గూర్చుండి మంగళవాద్యములతో బయలుదేరివచ్చుచుండెను. వేలకొలఁది చేడియలు బరాబరులు చేయుచు నాయుధములను ధరియించి ముందుగా వచ్చుచుండిరి. విశేషముగా గుఱ్ఱములును యేనుఁగులును వచ్చుచుండెను, నూర్గురు మత్తేభయానలు దివిటీలవలెగొప్ప దేవనాగరత్నములను దమహస్తములలోఁ బెట్టుకొని పల్లకి వెంబడి మంగళములు పాడుచు రాఁగా గొందఱిందువదనలు గుప్పుగుప్పున సుగంధపుప్పొడి నిచల్లుచు రాఁగా, మఱికొందఱు కలువకంటులు కుసుమములను జల్లుచు రాఁగా, దశవిధవాద్యములతోడ నాబిసరుహదళాక్షి వచ్చి క్రొక్కాఱు మెఱుఁగు తెఱంగున పల్లకిలోనుండి బైటవచ్చినం జూచి యా రాజేంద్రుఁడు వెఱఁగుపడి నేత్రములను మూసికొని నిశ్చేష్టితుండై భూమిమీదంబడెను. ఆకన్యకామణి త్వరితముగనతనిదగ్గరకువచ్చి ముఖమునం పన్నీరుచల్లి లేవదీసి కూర్చుండఁ బెట్టి పుణ్యాత్మా నేను గన్నియను గాని మెఱుపుతీగెను గాను, నన్ను జక్కఁగా దృష్టించి చూచి భ్రమను విడువుము సత్యవేణి వలె దృష్టిపథమునకుం దగులని మాయలాడిని గాను సంతోషముతోఁ బట్టపుటేనుఁగు నెక్కి పురిలోనికి రమ్మని ప్రార్థించెను. అతఁడు గజము నెక్కెను. ఆయసత్యవేణియు నలపల్లకిలో గూర్చుండెను. చేడియలు మంగళములు పాడుచు నాయిరువురిమీదను బుప్పొడి నిఁజల్లుచు మంగళవాద్యములను భోరుకొల్పించుచు యూరేగింపుతో వెంటఁబెట్టుకొనిపోయి యంతఃపురములోఁ జేర్చి యా వధూవరులకు మంగళస్నానములు చేయించి దివ్యవస్త్రాభరణములనలంకరించి భోజనంబులు పెట్టి యా వధూవరుల చేతఁ బ్రమాణములు చేయించి గాంధర్వవివాహమును గావించిరి. ఆరాజేంద్రుఁ డత్యంత రూపసియు యశస్వినియునైన యసత్యవేణితో సుఖానందములనుభవింపుచుఁ బ్రతిదినము నూతనవస్త్రాభరణములచే నలంకరింపఁబడుచు, నూతనపదార్థములను భుజియించుచు దివారాత్రులని యెఱుంగంబడక కేళికాగృహమును విడిచి రాక సుఖించుచు, నామేడకుం దాపించిన వజ్రములను రత్నములను జూచి యద్భుతమునొందుచు నెల్ల వేడుకలు చేయుచుండెను.

ఇటులనుండగా కొన్ని దినములకు నాయసత్యవేణి గర్భమును ధరియించి నవమాసములు నిండి యొక పుత్రుని గనెను. ఆబాలునకుఁ బ

ద్ధమనిపేరుపెట్టిరి.అంతనాయసత్యవేణిక్రమప్రకారము దబ్బర,యుళక్కి-
మోహ, భ్రమయను నలువురుపుత్రులనుగనిన యారాజేంద్రుఁడు మి
గులయుప్పొంగి యామైదుగురు పుత్రులతోనానందించుచు,నాద్వీపము
న ముప్పదిసంవత్సరములు తనరాజ్యమందును బుత్ర, కళత్ర, బంధు,
మిత్రామాత్య, భృత్యవర్గంబునందును జ్ఞప్తిలేక యుండుదు యద్భుత
మైనవింతలనుజూచుటకేకాలముచాలక నేమియునుదోఁచకనొకనాఁడు
భార్యనుంజూచి,ప్రియురాలా!నేనువచ్చినిన్నువివాహముచేసుకొనిముప్ప
దిసంవత్సరములాయెను, బిడ్డలకువిద్యాబుద్ధులేగఱపితినిగానివేటాడవల
సినక్రమములుచెప్పనైతిని, రేపటిదినము బిడ్డలతోడ వేటకుంబోయెద
ననిచెప్పిన యాయసత్యవేణి నేనునుమీవేటవేడుక చూడవచ్చెదననిప
లికి తయారుచేయించెను. ప్రభువునుబుత్రులును గుఱ్ఱములనెక్కిరి,య
సత్యవేణిపల్లకిలోఁగూర్చుండి వేటకర్తియలతోడనందరును యడవికిం
బోయిరి. హరిశ్చంద్రచక్రవర్తిబిడ్డలకు మృగములవేటనుం జెప్పుచు,
దుష్టమృగములను బాణములతోఁబడఁగొట్టుచు, వినోదముగవేటలా
డుచు,భార్యకుసంతోషమునుబుట్టించుచు, పంతములాడి మృగములను
బట్టితెచ్చుచుఁ ద్రిమూర్తులనువేటకువచ్చినఁగాంచి వారికినమస్కరించి
తానుబత్నీపుత్రులతోడవేటకువచ్చిన వర్తమానమునుజెప్పి వారిచేత
దీవనలుగైకొని యాసాయంసమయమున పత్నీపుత్రులనువేటకర్తియ
లనువెంటఁబెట్టుకొని పురిలోనికివచ్చుచు, నాప్రదీచిదిక్కున దివ్యరత్న
గోపురప్రాకారములును దివ్యభువనములునుగలిగి తళతళమెఱయుచుం
డిన గొప్పపట్టణమునుజూచియాశ్చర్యపడి భార్యకుంజూపించి ప్రియురా
లా,ఆపట్టణమెయ్యది,ఎవ్వరుపాలించుచున్నారనియడిగెను.అయిందుము
ఖ ప్రాణనాధాయదియాశ్చర్యపట్టణమునాతండ్రి వంధ్యాసూనుడను మ
హేంద్రుఁడు దారుపురుషుఁడనుమంత్రితోఁ బాలించుచున్నాడు, అతని
భార్యభ్రమాదేవియనుయుత్తమురాలిగర్భమున నాయక్కసత్యవేణియు
ను, నేనును, నాచెల్లెయుళక్కివేణియునుబుట్టితిమి. సత్యవేణియునునేను
నుజ్ఞానాజ్ఞానభూములను బాలించుచున్నాము, ఉళక్కివేణి వివాహము
లేకయున్నది, ఏడేడుపదునాలుగులోకములకు నాతండ్రియేకర్త, అత
నిమాయయేసర్వమున్ను త్రిమూర్తులుసహాసర్వదేవతలకు నతఁడేదేవ

కుముందుగాఁ దెలియఁజేయక యింద్రజాలమెటులఁ జేసితివి,నామంత్రిస్వ
ప్నమనివాదించుచున్నాఁడు,నేనునిజమనిపలుకుచున్నాను,నీవునీమహిమ
యనిజెప్పుచున్నావు, మనముగ్గురిలోనెవ్వరునిజము యెవ్వరబద్ధమనిపలి
కినయతఁడు దేవరవారియిష్టప్రకారము మఱలనావిద్యావిశేషమునుజూ
పించెదను మిగులఁదృఢమైనచిత్తముతోనుండుఁడనిచెప్పియామాయకు
డుతనచేతిలోనినెవలియీఁకలకుంచెనుద్రిప్పి చిత్తసంకల్పమునుబొందిం
చిమహేంద్రజాలమునుగావించెను.

అంతనా రాజేంద్రునకుమఱలనిద్రమైకముకలిగినేత్రములనుమూ
సెను.ఆక్షణకాలమునకంతయునామండలాధిపతికిఁగొప్పవెలుగునుయనే
కయుద్యానవనములునుదివ్యమంటపములునుతానుగూర్చుండినచోటున
వరత్నవేదికగానుగనుపించినయతడచ్చెరువందిచూచుచునదాటుననొక
శ్వేతాశ్వమునుజూచియాశ్చర్యపడిఆహాయిదిమిగులరమ్యముగానున్నది
ఇటువంటిశ్వేతాశ్వమునునేనిదివరకుఁజూడలేదు, ఇదియేలోకమునుండి
వచ్చెనోతెలియదుమహాత్ములెవ్వరోనెక్కిసవారిచేసినటులగంతయుమర్చి
యున్నది,ఇట్టితురగమునెక్కనివానిజన్మమెందుకని మిగులఁదెంపుతోలే
చియాగుఱ్ఱముయొక్కకళ్లెమునుబట్టుకొనిదానిదేహమునుదడవుచుదాని
పైనెక్కికూర్చుండెను. అంతనామాయాతురగముభూమిమీదనిలువక
యంబరవీధికెగసియతివేగముగాఁబోవుచుండెను. ఆచక్రవర్తిగుఱ్ఱపువేగ
మునకుభయపడకస్థైర్యముతోనచ్చటచ్చటఁదోఁచెడువింతలనుజూచుచు,
నీతురగమెక్కడికిఁ గొనిపోవునోయని మనంబునవితర్కించుచుం బోవు
చుండెను. ఆయశ్వముబహుదూరముపోయియందొకయుద్యానవనము
లోఁనతనిడించిచూచుచుండఁగానేమటుమాయముగాఁబోయెను

అంతనా రాజేంద్రుఁడు వివిధఫలకుసుమభరితంబులైనవృక్షలత
లనుజూచియాశ్చర్యపడి,ఆహాయిట్టిఫలవృక్షములనులతలనుమన దేశము
నఁజూడలేదు,ఫలములుమిగులమనోహరములై యున్నవి,రుచియెటులుం
డునోచూతమనిచూచివానిమాధుర్యమునకుసంతసించుచు, నాఫలము
లనుగోసిభక్షించుచు,సుగంధతావినాఘ్రాణించుచు,మలయమారుతము
నకునుపొంగుచుంబోయిపోయియావనమధ్యభాగమున సువర్ణరత్నఖచి
తంబైనవిచిత్రమంటపమును దానికింబూర్వదక్షిణంబునం దష్టకోణము

లుకలిగి బంగరుపద్మములతోఁభాసిల్లుచుండెడుదివ్యమైనసరస్సును, దా
నికింబడికట్లుగాఁదాపించియుండిననవవిధరత్నములనుజూచిముక్కుమీ
దవ్రేలుపెట్టుకొనివిస్మయమునొంది,ఆహాయిదిదేవవనముగానుండుటకు
సందియములేదనియోచించియందుండుపూపొదరిండ్లయందును, ఆమం
టపమునందును, విశ్రమించుచు,నొకనాఁడాకొలనులోదిగిజలపానముచేసి
పొగడమ్రానిక్రిందఁగూర్చుండినానావిధములైన దేవవాద్యములనువిని
ఆహా యీవింతవాద్యములెందుండివినవచ్చుచున్నవని నలుదిక్కులుపరి
కించుచు, పిమ్మటగజ్జలధ్వనులనువిని యామండలాధిపతి యచ్చెరువంది
స్త్రీలుయెవ్వరో నీకొలనిలో జలక్రీడలాడుటకువచ్చుచున్నారనియును,
మనమిందుండిననవమానపఱతురనియునుయోచించి, యందొకబొదు
రుచాటునడాఁగిచూచుచుండెను.

అంతటఁగ్రొక్కారుమెఱుంగుతెఱంగుననొకకన్యకామణి తనదే
హకాంతులష్టదిక్కులువ్యాపించునటుల,నూర్గురుచెలికత్తియలతోడ నా
సరస్సునకువచ్చివస్త్రములనువిచ్చియొడ్డునంబెట్టిచెలికత్తియలుం దాను
జలములోదిగిజలక్రీడలాడుచుండెను. హరిశ్చంద్రచక్రవర్తితనభార్యయ
సత్యవేణియనియోచించి, యాలతాంగులునీరువెడలివచ్చివస్త్రములను
ధరియించినపిమ్మటతానుమెల్లగాలేచిపోయియాపూఁబోఁడియెదుటనిలిచి
ఓహో ప్రాణనాయకీ నీవెటులప్రాణములనుదప్పించుకొంటివి బిడ్డలు
యేమైపోయిరినేనునీభర్తయైనహరిశ్చంద్రచక్రవర్తినిగానా,నీకునాయం
దుప్రేమలేకుండుటకుఁగారణమేమి, ఇందుముఖీనీవుయింతలోనేనన్నుమ
ఱచితివాయనికౌగిలింపవచ్చెను.ఆకన్యకామణిచిఱునగవుతోవెనుకకుం
బోయిపుణ్యాత్మానీకుఁగుర్తుతెలియకభ్రమచేతనీభార్యయనియెంచి పలు
కుచున్నావు,అకటానేనుపెండ్లికానికన్నియనునాపేరుయుశక్తివేణి,నీభా
ర్యకుంబేరెయ్యది,నీవృత్తాంతమంతయునెఱిగించుమనిన, యతఁడుచక్క
గాచూచివ్రేలుకొఱికికొనిఓహోనీమాటలునిజము,నేనుభ్రమచేత నా
భార్యవనితలంచితిని, నాతప్పుక్షమింపుము, నాభార్యయసత్యవేణిమిగుల
సుందరి,మహేంద్రునిపుత్రి,దానివలెనేనీవుప్రకాశించుటనుబట్టిత్వరప
డిపలికితిననితనవర్తమానమంతయునెఱిగించి, నీవెవ్వరునీవర్తమానము
నుజెప్పుమనిన, యాబిసరుహదళాక్షిపుణ్యాత్మానేనుమహేంద్రుఁడను దే

వృత్తమునిపుత్రినినాపేరుయుశక్తివేణియనిచెప్పెను.అతఁడుపక్కుననగి
మరదలా నేనునీయక్కయసత్యవేణిభర్తను,నీవునాకుమరదలవుతొల్లింటి
బంధుత్వమునువిడువకనన్నునీవువివాహముచేసుకొనుమనిపలికి యసత్య
వేణినిందలంచిదుఃఖించెను.ఆకన్యకామణియతనినూరడించి నీవుపురిలో
నికివచ్చినాతండ్రినింబ్రార్థించిన యతఁడువివాహముగావించుననిచెప్పి
యాకన్నియతనమేడకుంబోయెను. అంతనారాజేంద్రుఁడు సమీపమం
దుండినదివ్యపట్టణమునుగాంచియద్భుతమునొందుచునందుండుమాశ్చ
ర్యములకుతత్తరపాటునొందుచు, నామహేంద్రునిసభకుంబోయియామ
హాత్మునకునమస్కరించితనవర్తమానమును అసత్యవేణివర్తమానమును
జెప్పిదుఃఖించి,మహాత్మా! త్రిలోకనాయకా దేవరవారిచిన్నపుత్రియైనయు
శక్తివేణినిచ్చినాకువివాహముగావించుఁడనిప్రార్థించెను.ఆమహేంద్రుఁ
డునీవుమిగులజాగ్రతగలవాడవు సత్యసంధుఁడవు నీయిష్టప్రకారము చే
యుదుననిపలికి పురిశృంగారమునుగావించి త్రిమూర్తులను దేవగణము
లనురావించి శుభముహూర్తంబున వివాహమహోత్సవముగావించె
ను. ఆయుశక్తివేణిరాజేంద్రునియిష్టప్రకారముభోగించుచు భర్తనుత్రి
మూర్తులపురములకును, ఇంద్రవరుణాది యష్టదిక్పతులపురములకు ను
గొనిపోయి యందుందువింతలనుజూపించుచు, నవరత్నఖచితంబులైన
కేళికాగృహములయందును,బూపొదరిండ్లయందును, సైకతభూముల
యందును వివిధబంధములతోఁ బెనంగిప్రభువునుమహదానందాబ్ధిలో
వాలలాడించుచుండిన,యారాజేంద్రుఁడుతనరాజ్యమునుపత్నీపుత్రహి
తబంధ్వామాత్యజనంబులను మఱచియిరువది సంవత్సరములుండెను. ఆ
యింద్రజాలకునిమహిమవలన నొకనాఁడుజ్ఞప్తికివచ్చి మామగారికింజెప్పి
భార్యనుమువ్వురుచెలికత్తియలను దేవనాగమణులను వివిధవస్తువులను
బుచ్చుకొనిదేవవిమానముమీఁదంగూర్చుండి తనపురికివచ్చి యందొక
మంటపములోదిగి మంగళవాద్యములతో గృహప్రవేశముచేయుదమ
నియోచించి పట్టపుటేనుఁగును ముత్యాలకుచ్చులపసిడి పల్లకినిశృంగా
రించితెచ్చి పుణ్యస్త్రీలు మంగళవాద్యములతోడవచ్చి వెంటఁబెట్టుకొ
నిపొండనియాజ్ఞాపించి భార్యనుంబల్లకిలోఁగూర్చుండఁబెట్టుకొని తాను
యేనుఁగునెక్కి మేళతాళములతోఁ బోవుచు, నాయింద్రజాలకుని మ

హేమవలన నాజాలముయొక్క మైకమువదిలి నేత్రములను దెఱచి తానె
క్కినయేనుఁగును, ముత్యాలకుచ్చులపసిడిపల్లకిని, ఉళక్కి వేణిని, దాని
చెలికత్తియలను, అంతఃపురస్త్రీలను గానకదిగ్భ్రమజెంది, తన మం
త్రులనుప్రధాన సామంతరాజులనుజూచి, ఓహోమిత్రులారా నేనెక్కి
వచ్చుచుండిన యేనుఁగుయెందుబోయెను, ఉళక్కి వేణియును దానిచె
లికత్తియలును నాచేతిలోని నాగమణియును యెందుబోయెనని యడి
గెను. ఆ పెద్దమంత్రి రాజేంద్రా దేవరవారు నేత్రములను మూసికొ
ని యెదునిమిషములాయెను, ఇంతలోనేమేమివింతలనుజూచితిరి, ఉళ
క్కి వేణియెవ్వరు, జరిగినవర్తమానమంతయునుజెప్పుడని ప్రార్థించిన,యా
మండలాధిపతి సర్వమునెఱిగించిదుఃఖించెను. ఆయింద్రజాలకుఁడు రా
జేంద్రామహేంద్రుఁడిచ్చిన వస్త్రాభరణములెక్కడ,సర్వమునామాయ
గానినిజముగా జరిగినదికాదు, స్వప్నముకాదు, నామహేంద్రజాలమ
నిచెప్పిన యారాజేంద్రుఁడు ముక్కుమీఁదవ్రేలుపెట్టుకొని, యామహా
త్ముని పెక్కువిధములవినుతించి యాలింగనముచేసుకొనిసువర్ణరత్నము
లతోఁబూజించి యతఁడుకోరినవస్తువులన్నియునిచ్చి పుచ్చెనని చెప్పె
ను. ఆరామచంద్రుఁడద్భుతమునొందిమునీంద్రా హరిశ్చంద్రచక్రవర్తి స
త్యసంధుఁడని వినియున్నానేగాని యనృతమాడినటులనేనిదివరకునువిన
లేదు,మీవలనవింటిని, పుత్రునివిషయమైవరుణదేవునితోనెటులబొంకె
ను. ఇంద్రజాలకునివలన దెలియవచ్చియాపుణ్యపురుషుడేమిచేసెను.అత
నివృత్తాంతమంతయు నెఱిగించుడనివేడిన యాతపోధనుండిట్లనియె.

శ్రీరామచంద్రా హరిశ్చంద్రచక్రవర్తిపుత్రార్థియై వరుణదేవు
నింగూర్చితపంబుచేసిపుత్రునింబడసెను. ఆవరుణదేవుఁడుహరిశ్చంద్రుని
వాచాబద్ధమాడించుటకిది సమయమనిమనంబునయోచించిరాజేంద్రా
పుకుడుతీరగానేవచ్చెద, నాయిష్టమునుదీర్చెదవాయని యడిగెను. అతఁ
డుమంచిదనివాగ్దత్తము చేసెను. ఆవరుణదేవుఁడువచ్చిపుణ్యాత్మానీపుత్రు
నినాకుంబలిపెట్టుమనియడిగిన,యారాజేంద్రుఁడుతనమనంబునదుఃఖిం
చికాపత్యమునుబొందియదిబయిటికిందోపింపజేయకమహాత్మా నీయిష్ట
మునుదీర్చుటకుసందియము లేదు,అకటాదంతములుమొలువనిశిశువును
బలిపెట్టుటయుత్తమముకాదనిప్రియములుపలికియంపెను.అంతనావరు

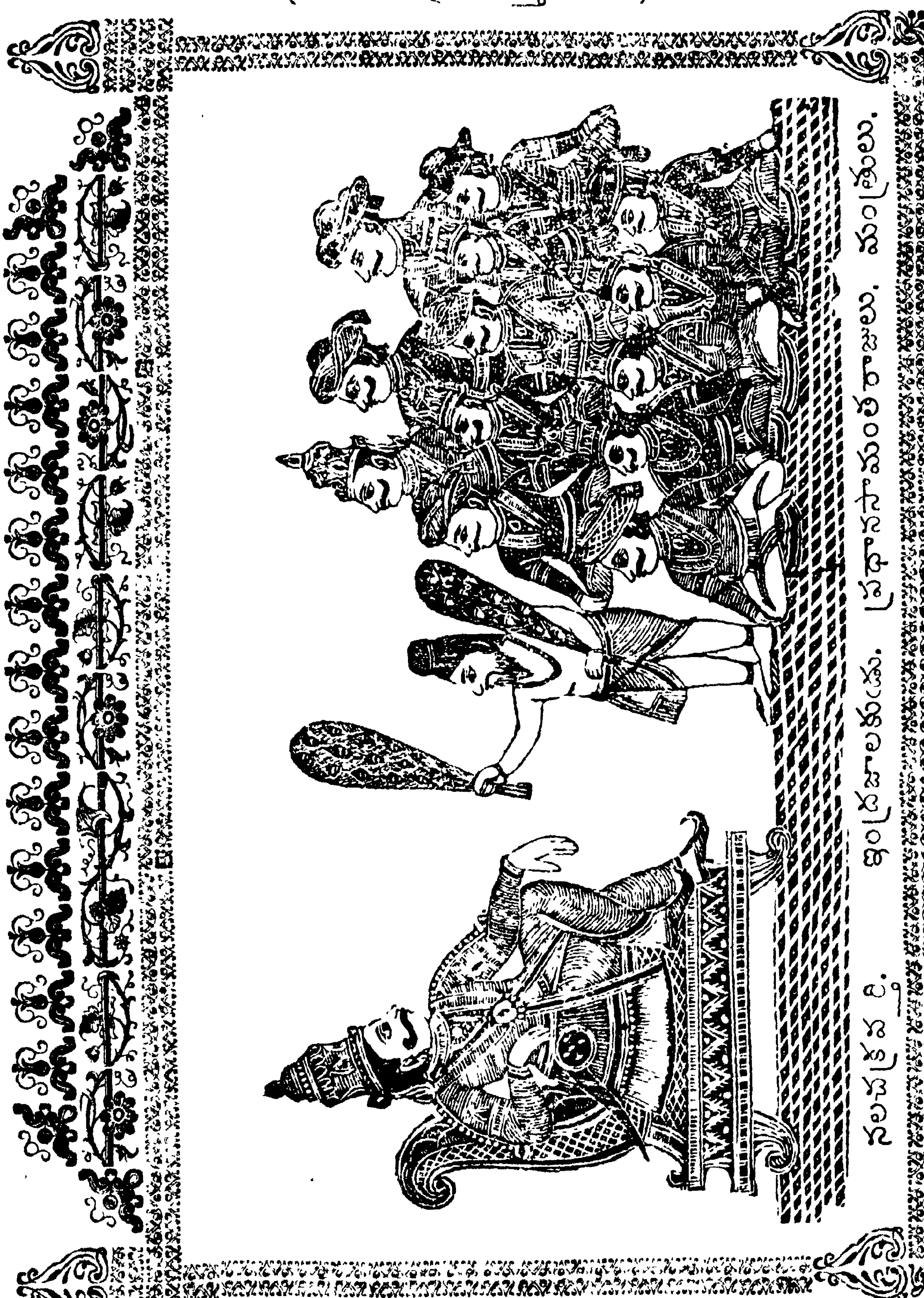
ణదేవుఁడుఁ గొన్నిమాసములుజరిగినపిమ్మటమఱలవచ్చియడిగినయారా
జేంద్రుఁడుయైదుసంవత్సరములవరకు బిడ్డబ్రహ్మముతో సమానుఁడనిచె
ప్పియంపెను, అనంతరమావరుణదేవుఁడుసప్తమవర్షమునవచ్చిబలిపెట్టు
మనియడిగిన, యారాజేంద్రుఁడుమహాత్మా పదునెనిమిదిసంవత్సరముల
పర్యంతము బాలుడజ్ఞానుఁడనిచెప్పంబడును గాఁబట్టియవివేకునిం బలి
పెట్టుటయుత్తమపక్షముకాదనిచెప్పెను.ఆవరుణదేవుడుసమ్మతించి తన
లోకమునకుంబోయిఁబందొమ్మిదవసంవత్సరమునమగుడివచ్చిచక్రవర్తి
నింజూచిబలిపెట్టుమనియడిగెను.ఇంతలోనారాజేంద్రుఁడుపుత్రునకు వి
ద్యాబుద్ధులుగఱపిభూమండలమంతయును సంచరించిరమ్మనియంపెనుగ
నుక,యావరుణదేవునకు నమస్కరించి తనబిడ్డ భూసంచారమునకుంబో
యినవర్తమానమునుజెప్పియంపెనుగాఁబట్టి యిందువలనయాహరిశ్చం
ద్రునకుయనృతదోషముసంభవించెను, ఇంద్రజాలకునివలన తానసత్య
మాడినటులఁదెలియవచ్చిమిగులసంకటమునుబొంది,తనమంత్రులనుసా
మంతరాజులనుసభికులనుముఖమెత్తిచూడకతలవంచుకొనిఖిన్నుఁడై మ
నంబునవిచారమునుబొందుచు,తనపెద్దమంత్రినింజూచిమిత్రుడానాకనృ
తదోషముసంభవించెను, అట్టిదురితమెటులఁబాపికొందును,రాజ్యమును
విడిచియడవికింబోయియుగ్రతపంబుచేసినిష్కల్మషుండనై మోక్షమును
బొందెదననిపలికివిరక్తిమార్గముతోనుండుటనుజూచిమంత్రిభయభ్రాం
తుఁడై తక్షణమునాకుసమాచారమంపిన నేనతనియందుపుత్రవాత్సల్యత
గలవాడనైవచ్చి యారాజేంద్రునినాదరించి,మంచివాక్యములతో బిడ్డా
నివేలదుఃఖించెదవునీకుజననమరణంబులును, సుఖదుఃఖంబులును,స్వర్గన
రకంబులును,బంధమోక్షంబులును,బుణ్యపాపంబులునులేవు,నీనిజస్వరూ
పమును దెలియజాలక భ్రమస్వరూపమైన మూలములేనియీమాయా
శరీరమునీవనిభావించి, లేనిదుఃఖమునుబొందుచున్నావేగాని, నీనిజస్వ
రూపమేమియునులేని, యెద్దియునుగాని యచలపరిపూర్ణమైయెందును
స్వతస్సిద్ధముగానున్నది. మదించినగంధనాగము తనపైనమన్ను దానే
వేసుకొనునటులలేనిదుఃఖమును నీవేలఁబొందెదవు, అచలపరిపూర్ణబ్ర
హ్మమువలనఁబుట్టనిదే యీమాయయెటుక, అదితలిదండ్రులులేక తనం
తటతానేవచ్చి భ్రమరూపకమై భ్రమింపజేయుచుండును, భ్రమయేమె

ఒక,భ్రమయేమాయ,భ్రమయేమహేంద్రుఁడు,భ్రమయేనారాయణుఁ
డు,భ్రమయేసదాశివుఁడు,భ్రమయేకల్పనాసహితములైనమోక్షాదిపద
వులు;భ్రమయేముక్తికాంత, నీకుయింద్రజాలమందుదోఁచిన యసత్యవే
ణి మొదలగుసర్వమును భ్రమరూపకములేగానిస్థిరములుకావు,ఈప్రపం
చమునట్టిదేయని పెక్కువిధములఁబోధించియతని నిజస్వరూపమునుసా
క్షచేసి,కలలోవచ్చినశరీరముమేల్కనినయేమిలేదనిచెప్పి యతనిభ్రమను
దొలఁగించియశరీరునిగావించి మఱలరాజ్యముననిలిపితినని చెప్పెను. ఆ
రామచంద్రుఁడద్భుతమునొంది,స్వామీ,మునీంద్రా!మీవాక్యములుమి
గులయాశ్చర్యకరములుగానున్నవి,'అయమాత్మాబ్రహ్మ'యనియును"ప్ర
జ్ఞానంబ్రహ్మ"యనియును "అహంబ్రహ్మాస్మి"యనియును,"తత్వమసి"య
నియును, సచ్చిదానందమనియును,నాదబిందుకళలనియును,భక్తివైరా
గ్యయోగజ్ఞానములేముఖ్యములనియును,మోక్షాదిపదవులేయనుభవము
లనియును వేదములుపలుకుచున్నవి, వేదాంతులైన మహాఋషులుభక్తి
యోగజ్ఞానములేవిశేషములనియును వేదములే ప్రమాణములనియును
జెప్పిరి, దేవరవారు సెలవిచ్చినమార్గము దానికివిరుద్ధముగానున్నదని పలి
కెను. ఆమునీంద్రుఁడుచిఱునగవుతోనతనినాలింగనము చేసికొని,బిడ్డా!నే
నుజెప్పినయచలమార్గమునుభక్తివైరాగ్యయోగజ్ఞానులును. శ్రుతులును
స్మృతులును,శాస్త్రములును దెలియఁజాలవు, వేదములంతమునొందుట
చేతనే వేదాంతమని ప్రసిద్ధంబయ్యెఁగావున వేదాంతమైన యచలమార్గ
మును వేదములెట్లెఱుంగును, వేదప్రమాణులైన భక్తి యోగ జ్ఞానులు
వేదాంత మెటులఁదెలియుదురు, వేదములంతమునొందినపిమ్మట వేదముల
తోఁబనియేమి,వేదాంతమునుగనజాలకనే,మాయావాదులైనభక్తియో
గజ్ఞానులుసిగ్గులేక మేము వేదాంతులమనియును, మాకు వేదములేప్రమా
ణములనియును. అహంకారముతోవదించుచున్నారు,వేదములుమాయ
యొకకే ప్రమాణములుగానియచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమునకుఁ ప్రమాణ
ములుగావు. వేదములు,యొకయేయాత్మయనియును,ఆత్మయేయొక
యనియును,యొకయేపరబ్రహ్మమనియును, యొకయేబ్రహ్మమనియు
ను,యొకయేనారాయణుండనియును,యొకయేసదాశివుండనియును
ఆత్మయేబ్రహ్మమనియును,ఆత్మశరీరమునకువేరనియునుజెప్పుచున్నవి. ఆ

రుచున్నది,నలచక్రవర్తిదినములలోనాయింద్రజాలకులువచ్చిగావించిన వినోదములంతయును జెప్పుమనిప్రార్థించినయామునీంద్రుండిట్లనియె.

మొదటికథముగిసెను.

—*(నలచక్రవర్తికథ.)*—

శ్రీరామచంద్రావినుము తొల్లినలచక్రవర్తి నవఖండమండలాధిపతియై భూమండలమంతయును బాలించుచు నొకనాడు అంగ, వంగ, కళింగ, బంగాళ, ఘూర్జర, సౌరాష్ట్ర, కాశ్మీరపతులును అష్టమంత్రులును, విద్వజ్జనంబులును, ఆర్యులును, దన్ను బరివేష్టించియుండఁగా నిండుకొలువుకూటంబునం గూర్చుండెను.

ఆసభకు పద్మనాభుండను యింద్రజాలకుఁడు వచ్చి జాలమునుగావించి ప్రభువునుం జూచి రాజేంద్రా, నేను బీదబ్రాహ్మణుండను నాపేరుపద్మనాభుఁడు, వేదాంతప్రవర్తకుండను, నాయందు వైదీకము మెండుగా గలదు, నాకిప్పుడు సంభవించిన దుఃఖమును విని నన్నాదరించి కాపాడవలయును, నాభార్య విమలాంగియను సుందరీమణిని మత్స్యదేశమునుండి వెంటఁబెట్టుకొని వచ్చుచు మొన్నటిరేయి యడవిలోని వటవృక్షముక్రిందం బరుండి నిద్రించితిమి, సూర్యోదయమున నిద్రలేచి చూడఁగా నాభార్యలేకపోయెను, నాకు భయమును శరీరకంపమును గలిగి తడబడుచు నోటతడిలేక యాసమీపమందుండిన మిట్టపల్లములం బొదలం దిరిగి చూచి చూచి యెందును గనుపించనందున గొప్పకంఠధ్వనితో బిలుచుచు, కుయ్యో మొఱ్ఱో యని పేరెలుంగున నేడ్చుచు, నాసాయంసమయమువరకు నాచుట్టు ప్రక్కలవెదికి యెందునుం గానక రోదనశబ్దములను జేయుచు వచ్చితిని, అకటా యట్టి దివ్యసుందరియును, పతివ్రతాశిరోమణియును నైనభార్యను విడిచి నేనెటుల జీవించియుందును, అట్టి కులాంగనను మోసపుచ్చి యెవరుదోఁచుకొనిపోయిరో, లేక మృగములచేతం జచ్చెనో, లేక నన్నుంగనజాలక యడవియందే దిరుగుచు నేడ్చుచుండెనో, నేనేమి చేయువాడను, మీకంటెను నాకు దిక్కెవ్వరు, నన్ను రక్షించుభారము నీదియనిన యారాజేంద్రుఁడా బ్రాహ్మణుని యాదరించి మహాత్మా నీవు విచారపడవలదు, నీభార్య ప్రాణసహితయై యెందుండినను రప్పించి నీకిచ్చెదనని వాగ్దత్తము చేసి, చిత్రలేఖరులను బిలిపించి యాబ్రాహ్మణుఁడు చెప్పిన గుర్తుల ప్రకారము పటములను వ్రాయించి, తనదూతలయొద్దనిచ్చి మీరు నలుదిక్కులకుం బోయి యడవులు, కొండలు, బిలములు, పట్టణములు, గ్రామములు దిరిగి యీగుర్తుల ప్రకారమా బ్రాహ్మణినిం గనిపట్టి దోఁచుకొనిరండు పొండని వుత్తరువిచ్చెను.

అంతనా యింద్రజాలకుఁడు ప్రభువునుం గాంచి పుణ్యాత్మా భార్యావి

యోగమెటులభరింతును, దానిరూపమునాకన్నులకుంబొడగట్టుచున్నది నేనునుబోయివెదికివచ్చెదను, ఇంతలోపల నాభార్యవచ్చినయెడలదానినెంమనుఁబోనివ్వక భద్రపరచిదేవరవారివాగ్దత్తమును నెరవేర్చుకొనుడనిచెప్పిపోయెను. అంతఁగొంతసేపటికి కొందఱుభటులు పరుగునవచ్చి యాప్రభువునకునమస్కరించి దేవరవారియాజ్ఞప్రకారము మేము యుత్తరపుదిక్కునకుంబోయివెదకుచు నందొకచెట్టుక్రిందంగూర్చుండి యేడ్చుచుండినయాబ్రాహ్మణినింగాంచి యాపటములోనిగుర్తులన్నింటినిఁబరిశీలించి యాబ్రాహ్మణునిభార్యయనితెలుసుకొని యామెవర్తమానమునువిచారించి, యమ్మానిన్నునీభర్తకునొప్పగించునటుల మండలాధిపతివాగ్దత్తముచేసెను, మాయదృష్టమువలన మేముసమీపములోనే నిన్నుబొడగంటిమి, పురిలోనికిరమ్మనిమేమెంతసేపుప్రార్థించిబిలిచినను, ఆయిందుముఖివచ్చుటలేదనియును, బ్రొద్దుగ్రుంకులోపలతనభర్తరాకుండిన తానగ్నిలోప్రవేశింతుననియును బలుకుచున్నది, మాలోఁగొందఱచటనేయున్నారు, మేముపరుగునవచ్చితిమనిచెప్పిరి. ఆరాజేంద్రుఁడుసభికులనుజూచి మిత్రులారా నేనాబ్రాహ్మణునకువాగ్దత్తముచేసియుంటిని ఆబ్రాహ్మణుండెచటవెదకంబోయెనో తెలియదు, ప్రొద్దుగ్రుంకు లోపల తనభర్తరాకుండిన తానగ్నిలోఁబ్రవేశించునట, మనమిందుకేమిచేయుదము, ఏమికీడుసంభవించునో తెలియదు. ఇదియద్భుతపుకార్యముగానున్నది, మనమేపోయియాలతాంగినిందోడ్కొనివత్తము, లేకుండినయన్నృతదోషముసంభవించుననియోచించి, యాచక్రవర్తిత్వరితముగమంత్రులను, ప్రధానసామంతరాజులను, విద్వజ్జనంబులను, పరిచారకులనువెంటఁబెట్టుకొనియాస్థలమునకుంబోయి యామెసుందరమునకునాశ్చర్యపడి యమ్మానేనునలచక్రవర్తిని, నిన్నునీభర్తకునొప్పగించునటులవాగ్దత్తముచేసియున్నాను, బ్రాహ్మణవిశ్వాసపరుండను, పరస్త్రీలనుబిడ్డలుగాభావింతును, నీవుసంశయింపకనీతండ్రితోభాషించునటుల నాతోభాషించి నీవర్తమానమంతయునుజెప్పిపురిలోనికిరమ్ము, నీభర్తనిన్నువెదుకుటకైమగుడియడవికింబోయెను, మాపోలేకరేపోవచ్చును, అంతవరకు పురిలోనికివచ్చియుండుమనెను. ఆకంజదళాక్షికన్నుల నీళ్లుదుడిచికొనుచు ముఖమెత్తి ప్రభునుంజూచి పుణ్యాత్మా "బుద్ధిఃకర్మానుసారిణీ" అ

నుబలుకుప్రమాణముతప్పక నాకిట్టిదుఃఖముసంప్రాప్తమాయెను, నన్ను నాతలిదండ్రులు మిగులప్రేమతోఁ బెనుచుచుధనవంతులను రూపవంతులనుగోరుమని పెక్కువిధములప్రేరేపించిచెప్పినను నేనువినక వేదాంతప్రవర్తకుండునుగుణవంతుండునుదరిద్రుండునునైనభర్తనుంగోరి వివాహముచేసుకొని మిగుల కష్టములనుభవించితిని, మొన్నటిదినముప్రాతఃకాలముననిదురలేచిజలమలబాధలుదీర్చుకొనుటకై యోచించి భర్తకు నిద్రభంగముగావించుట పాపమనితలంచి, జలాశయమునకుంబోయిజలమలబాధలఁదీర్చుకొని పరిశుద్ధురాలనై వచ్చిచూడగా నాభర్తయచట లేనందునదిగులుపడి యెందుఁబోయెనో లేకమృగములవాతంబడెనో యనివెదకుచుదిక్కులేనిపక్షివలెనల్లాడుచు, రోదనశబ్దములను జేయుచు,నిద్రాహారములులేకవటించుచు,నీవృక్షముక్రిందంగూర్చుండిదుఃఖంచుచున్నాను, నేటిదినముప్రొద్దుగ్రుంకులోపల నాభర్తరాకుండిననేనగ్నిలోబడుటకుయత్నించియున్నాను, నేనుబురిలోనికిరాను, సుఖములనొల్లను, పుణ్యాత్మా నన్నుబిలువవద్దు పొండనిపలికిన యామండలాధిపతియమ్మా! ఆబ్రాహ్మణునియందు లేశమైననుదప్పులేదు, నిన్నుగానకతఁడును, అతనింగానకనీవును దుఃఖములనుబొందితిరేగాని యెవరియెందును దోషములేదుమీసంకటములునేటితోనివర్తించెను,ఇఁకమీదుమేలుకలుగుటకుసందియములేదు,నీకు సారెలు,చీరలు,మాడలు,సొమ్ములు,నీవు కోరినటులిచ్చి నీభర్తవెంటఁబ్రయాణముచేసియంపెదను, నామాటసత్యముగానెంచి నీభర్తవచ్చునంతవరకునీవుపురిలోనికివచ్చియుండుము, లేనియెడల నీభర్తవచ్చునంతవరకుఁబ్రాణములనునిలుపుకొని యుండుమనిపలికిన, యాతలోదరిరాజేంద్రా! సూర్యచంద్రులకుగతులుదప్పినను, ఆకసముభూమిమీదంబడినను, భూమిదిగ్గిరందిరిగి పాతాళమునకంటినను, నేనునాప్రతిజ్ఞచెల్లించకవిడువననిపలికిన, యామండలాధిపతికిభయమును, దొట్రుపాటును, దేహకంపమునుగలిగి యోపతివ్రతారత్నమా! నీవునాప్రాణములను గాపాడవలయును,నిన్నునీభర్తకునొప్పగించునటులయాబ్రాహ్మణునకువాగ్దత్తముచేసియున్నాను, అదినీవుతప్పించుటచేతనాకుప్రాణాంతమవును. దీర్ఘాలోచనచేయుమని ప్రార్థించెను.

అంతటమింటియందుకూతలార్భాటములును, సింహనాదములు

ను, గర్జింపులును,వీరాలాపములును, ధనుష్టంకారములును, విశేషము
గాగల్గి, దిక్కులుప్రతిధ్వనులిచ్చునటులవినవచ్చిన యారాజేంద్రుఁడు
తనసభికులనుజూచి. మిత్రులారా మింటియందు దేవదానవులకు యుద్ధ
ముసంభవించినట్టులున్నది, మనశిరస్సులకుఁబైగానేయున్నటులున్నది.
అందువలన మనకేమియుపాధిసంభవించునో మనమందరము చెట్లమ
రుగునయుందమనిచెప్పెను, ఆసభికులును,సరేయని యందరుఛత్రము
లనుబట్టుకొని చెట్లమరుగుననిలిచిచూచుచుండిరి. అంతట మహామేఘ
ములుగర్జిల్లునటుల, యొకరితోనొకరు తర్జనభర్జనాదులనుజేయుచు, రు
ధిరములనుదొరిగించుటను, తునిసిపడెడుకాలుసేతులను, ప్రేవులుప్రేలా
డుచుంబడెడువికృతములైనగాత్రములను, బండ్లుగొఱుకుచుంబడెడుశిర
స్సులనుజూచి యారాజేంద్రునకును, సభికులకునునోటతడిలేక చిత్రించి
నప్రతిమలవలె నిలిచియుండఁగానాబ్రాహ్మణియాగాత్రములలో తనపు
రుషునిశరీరమును, ఆశిరస్సులలోతనభర్తశిరస్సునుదెచ్చియాప్రభువున
కుంజూపించిరాజేంద్రా, నాభర్తనిజముగావచ్చునని చెప్పితిరే, దురాత్ము
లెవ్వరోనాప్రాణనాధుని రెండుతుండెములుగాఖండించిభూమిమీదంబ
డవైచిరి, ఇట్టియన్యాయమెందైననుగలదా, నేనేమిచేయుదానను, ఈ
ఘోరకృత్యమును జూచియెటులసహింతును, భర్తవియోగమెటులభ
రింతునని భూమిమీదంబడిఘోరముగావిలపించుచుండెను, ఆమండలా
ధిపతియును, సభికులును, ఆబ్రాహ్మణునిశిరస్సును, శరీరమునుజక్కగాఁ
జూచిగుర్తుపట్టి. అకటాయీయకృత్యమెవ్వరుచేసిరి, ఇదియేమియన్యా
యము, ఇందుకుమనమేమిచేయవచ్చునని మనంబునయోచించిచింతిం
చుచుండగా, నాబ్రాహ్మణిలేచినేనొకనిమిషమైననీదుఃఖమునుభరింపజా
లను, భర్తతోడసహగమనమయ్యెదననిపలికి, యాచెట్లక్రింది యాకుల
ను, సమిధలను,బోగుచేసియగ్నిదేవునింబ్రార్థించి, యగ్నిదరికొలిపిపురు
షశరీరమునుశిరస్సునుయాఅగ్నిలోబడవైచివలదువలదనిప్రభువుమెలు
గెత్తిచెప్పిననువినకయామాయలాడియాయగ్నిలోఁబడిభస్మమాయెను.

అంతనాసభికులందరు ప్రభువునుంజూచిదేవరవారికి, విపత్తుతొ
లగెను, ఆయిరువురునశించుటచేత మనకుమేలుగలిగెను, పురిలోనికిం
బోదమురండనిపలుకుచుండగా, నాబ్రాహ్మణుఁడు పరుగునవచ్చిప్రభువు

యెదుటనిలిచిరాజేంద్రా నేనుబద్మనాభుండను బీదబ్రాహ్మణుఁడను; నా
భార్యయూరిబైటయున్నదనియును దానిందోడ్కొనివచ్చుటకై ప్రభువు
సభికులతోడంబోయిరనియును భటులుచెప్పగావినిపరమానందముతో
డపరుగునవచ్చితిని, ఆబ్రాహ్మణియెందున్నది. ఆహా నేనుజూచి యానం
దింతుననిపలికెను, ఆమండలాధిపతియునుసభికులును యాబ్రాహ్మణునిఁ
జక్కఁగాఁజూచి గుండెలుఝల్లనిభయాశ్చర్యములుగలవారలై నోటమా
టరాకనివ్వెరపాటుతో నిలిచియుండినంజూచి,యాంబ్రాహ్మణుఁడుదుఃఖా
వేశముతో రాజేంద్రా, దేవరవారునాతోభాషించక,నామాటకుబదులు
చెప్పక, దిగులుపడియుండుటకుకారణమేమి,నాముద్దులభార్యయెందున్న
ది,త్వరితముగఁజెప్పకుండిన నాప్రాణములునిలువవు, దుఃఖముపొర్లిపొర్లి
వచ్చుచున్నదనిపలికిన,నతఁడుతనదుఃఖమడచికొనిజరిగినవర్తమానమం
తయువినుపించిన, యాబ్రాహ్మణుఁడు రౌద్రాకారుండై పండ్లుపెటపెటం
గొఱుకుచుతనచేతిలోని నెవలియూకలకుంచెను భూమిమీఁదంబడవైచి
ఓహోయిట్టియన్యాయమెందైననుగలదా, దేవదానవులకుమింటియం
దుదారుణమైనయుద్ధముగలుగుచోట్లు, ఆహాయిదివింతకార్యముగానున్న
ది,మానవుండనైననాకళేబరమును,శిరస్సును,దేవదానవులగాత్రశిరము
లతోడ భూమిమీఁదంబడుటకుఁగారణమేమనియును, మానవుండెటుల
మింటికింబోయెననియును, బిడ్డలకు సహితము తెలియవచ్చునే, ఇట్టియ
న్యాయముమీకెందుకుఁదెలియఁబడకుండెను, ఆహా మీమాటలుమిగు
లఁజిత్రములు నేనెటులనమ్ముదును,బొంకిననుజక్కఁగాబొంకవలయునేగా
నియిటులబొంకంగూడునా, నిన్నుపరస్త్రీపరధనాపేక్షలులేనిసత్యవంతు
డవనినమ్మితిని, అకటాగౌతమునిభార్యనుదేవేంద్రుఁడును, గురుపత్ని
నిఁజంద్రుఁడును వ్రతభంగముగావించినటుల, మిగులరూపసియైననాభా
ర్యను నీవువ్రతభంగముగావించియు నంతటితోఁదృప్తిపొందక దానినివి
డువంజాలక, రహస్యప్రదేశములోదాచియగ్నిలోఁబడి భస్మమాయెనని
యబద్ధమాడుచున్నావుగాని నిజమైనవర్తమానముకాదు, చిత్తవ్యాప్తి
వలనదోషమేకాని శరీరవ్యాప్తివలనదోషముకలుగనేరదు, ఇంతటనై
ననాధర్మపత్నినంపినయెడల దానియందుదోషమెంచకనిన్నుదీవించినా
దేశమునకుంగొనిపోవుటకుసిద్ధపడియున్నాను, నీవునన్నుమోసపుచ్చుట

న్యాయముకాదు నాదుఃఖమెవరితోఁ జెప్పుకొందును, అర్ధరాత్రివేళ పర
మపతివ్రతయును బుణ్యురాలునైన నీభార్యను యడవులపాలుగావించి
యల్లాడఁబెట్టిన దుర్నీతిపరుండవని తెలిసియును, బుద్ధిహీనతచేత నిన్ను
నమ్మిపోయినందుకుఁ దగిన ప్రాయశ్చిత్తమును గావించితివనిపలికి పొర్లి
పొర్లి యేడ్చుచుండెను, ఆచక్రవర్తియునుసభికులును నేమియుఁబలుకనే
రకుండిరి, అంతనాయింద్రజాలకుఁడు లేచిప్రభువునుంజూచి పుణ్యాత్మా దే
వరవారుబదులుమాట చెప్పకుండుటకుఁ గారణమేమనిన, నతఁడు బ్రాహ్మ
ణోత్తమా నేనుజెప్పినదంతయునిజము లేశమైనన బద్ధముండనేరదు,నీకో
పమునకు వెఱచుచున్నాను, శాంతమునుబొందుము,నాపురిలో నీకిష్టమైన
కన్నియనువివాహముగావింతును, సువర్ణరత్నభూషణములను,మోయు
నంతధనమును,అగ్రహారములను వేయిధేనువులనునిత్తునని పలికిన, యా
యింద్రజాలకుఁడు రాజేంద్రా నాకువివాహమువలదు, సత్యసంధుండవు
నుధర్మాత్ముండవును బ్రాహ్మణవిశ్వాసపరుండవును, మండలాధిపతియును
నైననిన్ను దుఃఖావేశముతో దుష్టవచనములాడితిని,నాతప్పుక్షమించవ
లెను,అగ్నిదేవుఁడునాకుమిత్రుఁడుగానుండియును నాభార్యనెటులభస్మ
ముగావించెను, అకటా యతనికిం దెలియక నడిచినకార్యముగానుండును,
నాకాయగ్నిగుండమునుజూపుడని యచటికింబోయిసర్వభక్షకుండవైన
యగ్నిభట్టారకా, నేనుబద్ధనాభుండను పేరుగల నీమిత్రుండను,పరమప
తివ్రతమైననాభార్యనుం దెలియకదహించినాడవు, ఈమండలాధిపతియై
న నలచక్రవర్తిసత్యసంధుఁడయ్యెనేని నీవునాభార్యను బునర్జీవితురాలు
గాఁజేయుమనియగ్నిసూక్తములతో నతనింబ్రార్థించెను. ఆ రాజేంద్రుఁ
డును, సభికులునీబ్రాహ్మణుఁడు వెఱ్ఱివాడుగానున్నాఁడు,వైదీకబ్రాహ్మణున
కు వేపకాయంత వెఱ్ఱియుండునన్నసామెత నిజముగానేయున్నదని యొ
కరితో నొకరుచెప్పుకొనుచు నాయగ్నిగుండమును జూచుచుండిరి. అంత
నామాయలాడి సంపూర్ణచంద్రికవలె నాయగ్నిగుండములోనుండి బై
టవచ్చినం గాంచి,యామండలాధిపతియును సభికులునుముక్కుల మీద
వ్రేళ్లుపెట్టుకొని. ఆహా యితఁడు సామాన్యుఁడుగాడు దేవోత్తముండని ప
క్కువిధములా బ్రాహ్మణునింగీర్తించి నమస్కరించిరి,

అంతనాయింద్రజాలకుఁడు ప్రభువును సభికులనుగాంచి పుణ్యా

త్తులారా నేనింద్రజాలకుండను నావిద్యావిశేషమునుజూపితిని, ఈబ్రాహ్మ
ణీమూలమాయ, తపోనిష్ఠుఁడనైననాకు భార్యయెందుకు, మింటియందు
కలిగినయుద్ధమును, భూమిమీఁదఁబడినరుధిరమాంసాస్థిశకలములును, త
లలును, అగ్నిగుండమును, బ్రాహ్మణియును, సర్వమునామాయవలనమీ
కన్నులకగ్గలుదోచెనని చెప్పెను. ఆరాజేంద్రుఁడును సభికులునుయద్భుత
మునొంది, యాబ్రాహ్మణియునుయుద్ధభూమిసహా సర్వమునుగానరానందు
నవిస్మయమునొంది, ఓహోహామనమెన్నడిట్టిజాలమునుజూచి యెఱుంగ
మనియావిప్రునింగొనియాడి పురిలోనికి వెంటఁబెట్టుకొనిపోయి యతని
కివిందులుగావించుచుండెనని చెప్పిన, యారామచంద్రుఁడు ముఖవికాస
ముతో మునీంద్రునింజూచి పావనచరితా, నలచక్రవర్తి యీజాలముతో
నేతృప్తిపొందెనా, లేకమగుడిదానింబరీక్షించెనా నెఱిఁగించవేయనియడి
గినయావసిష్ఠమహాఋషి శ్రీరామచంద్రా, సత్యముజనవిరోధమనియు
ను, అసత్యముజనరంజకమనియును బలుకుశృతివాక్యములుదబ్బరగునా,
సత్యమనునదిమిగులఁజేదు, ముష్టికాయవంటిది, లేశమైననుదీపులేదు, సు
ఖములేదు, ఆనందములేదు, పంచలోహములును నవరత్నములునులేవు,
కాఁబట్టి యదిజనులకువిరోధము, ఇదియేయచలపరిపూర్ణబ్రహ్మము, ఇది
యేలోకవిరుద్ధము, అసత్యమనునదిమిగులరుచ్యముమధురమువిశేషము,
పంచలోహములును నవరత్నములునుగలిగియుండును, మిగులసుఖానం
దమునుబొందించును గాఁబట్టియదిజనులకురంజకము, ఇదేయెఱుక, ఇది
యేభ్రమరూపకమైనమాయ, ఇంద్రజాలముస్వప్నమువంటిది, ఇట్టివినో
దమైనయింద్రజాలమును మగుడిదర్శించక, నలచక్రవర్తి యేల విడుచు
ను, ఆరాజేంద్రుఁడామరునాఁడు కొలువుకూటమునంగూర్చుండియాయిం
ద్రజాలకునింజూచి మహాత్మా నీవిద్యావినోదమును జూపుమనినయతఁడు
ప్రభువునుంగాంచి దేవరవారికిని నైదుగురుమంత్రులకును, యార్గురుసా
మంతరాజులకును మహేంద్రజాలమునుగావించెదను, మీరుపన్నిద్దరుజా
గ్రతగానుండుఁడనిపలికి తనహస్తమందుండిననెమలియాఁకలకుంచెనువా
రిచుట్టును ద్రిప్పి చిత్తసంకల్పమునుబొందించెను.

ఆవెంటనే ప్రభువునకును మంత్రులకును సామంత రాజులకును,
నిద్రమైకముకలిగి నేత్రములనుమూసి, సువర్ణరత్నఖచితమైననొకమంట

పమునుజూచియాశ్చర్యపడి యామంటపములోనికింబోయి యందుండు
వింతలనుజూచియచ్చెరువంది, యాసమీపమునందిరుగుచుండిన శ్వేత
గజమును శ్వేతాశ్వములనుజూచి మనకుసమముగానేవాహనములు వ
చ్చియున్నవి. జీనికళ్లెములుమొదలైనవి యమర్చియున్నవి యెక్కుడని
చెప్పి రాజేంద్రుఁడు యేనుఁగునెక్కెను, సభికులందరు నశ్వములనెక్కిరి,
అంతనావాహనములు వారినియతివేగముగాఁగొనిపోయియందొకరమ్య
మైనవన సమీపమునడించి మఱుమాయముగాఁబోయెను, చక్రవర్తి
యును సభికులునాశ్చర్యపడి యాశృంగారవనములోనికింబోయి యం
దువివిధకుసుమఫలభరితంబులై మనోహరములై యొప్పుచుండిన వృ
క్షలతాదులనుజూచి నానిసుగంధతావి నాఘ్రాణించుచు, మాధుర్యఫ
లములనుగోసిభక్షించుచు, నావనమధ్యభాగముననవరత్నసోపానముల
తోనొప్పుచుండెడు దివ్యమైన సరస్సునుజూచి యద్భుతమునొందియాస
రస్సులోదిగి జలపానముచేసి. ఆహా యిదియెవరివనమో, ఇదియేలోక
మోనని యొకరితోనొకరుసంభాషించుచు నావనమునకుంబూర్వభాగ
మున నేత్రములకుమిఱుమిట్లుగొలిపెడు దివ్యమేడనుంగాంచి, దానియొ
ద్దకుంబోయి యెందునుద్వారమును గనిపట్టజాలక విస్మయమునొంది
ఆహా యిట్టిమేడను మనమెన్నడును జూచియెఱుంగము, మనభాగ్యవశ
మున నేఁడీవింత మేడనుజూడగంటిమి, దీనిలోపలయెవరుందురో తెలియదు
దీనికిద్వారమెందునుగనుపించలేదని యాలోచించుచుండఁగా, నచటికొ
కపురుషుఁడువచ్చియాచక్రవర్తికినమస్కరించి, పుణ్యాత్మా! దేవదేవుం
డగుమహేంద్రునిపుత్రియైన త్రిలోకమోహినియను, కన్యకారత్నము
త్రిమూర్తులను ఇంద్రాదిదేవతలనుగోరక భూలోకచక్రవర్తియైననల
మహారాజునుంగోరుటచేత,నామహేంద్రుఁడుద్వారములేనియీమేడలో
తనపుత్రినుంచెను, ఆకన్యకామణికిని దానిచేడియలకును క్షుత్పిపాసలు
లేవు ముదిమిలేదు, ప్రొద్దుగ్రుంకినపిదప తెల్లవారుపర్యంతముదివ్యవా
ద్యములనుజేయుచు, శ్రోత్రములకానందముగాబాడుచుండును,త్రిమూ
ర్తులును ఇంద్రాదిదేవతలునువచ్చి వినుచుందురనిచెప్పిపోయెను.

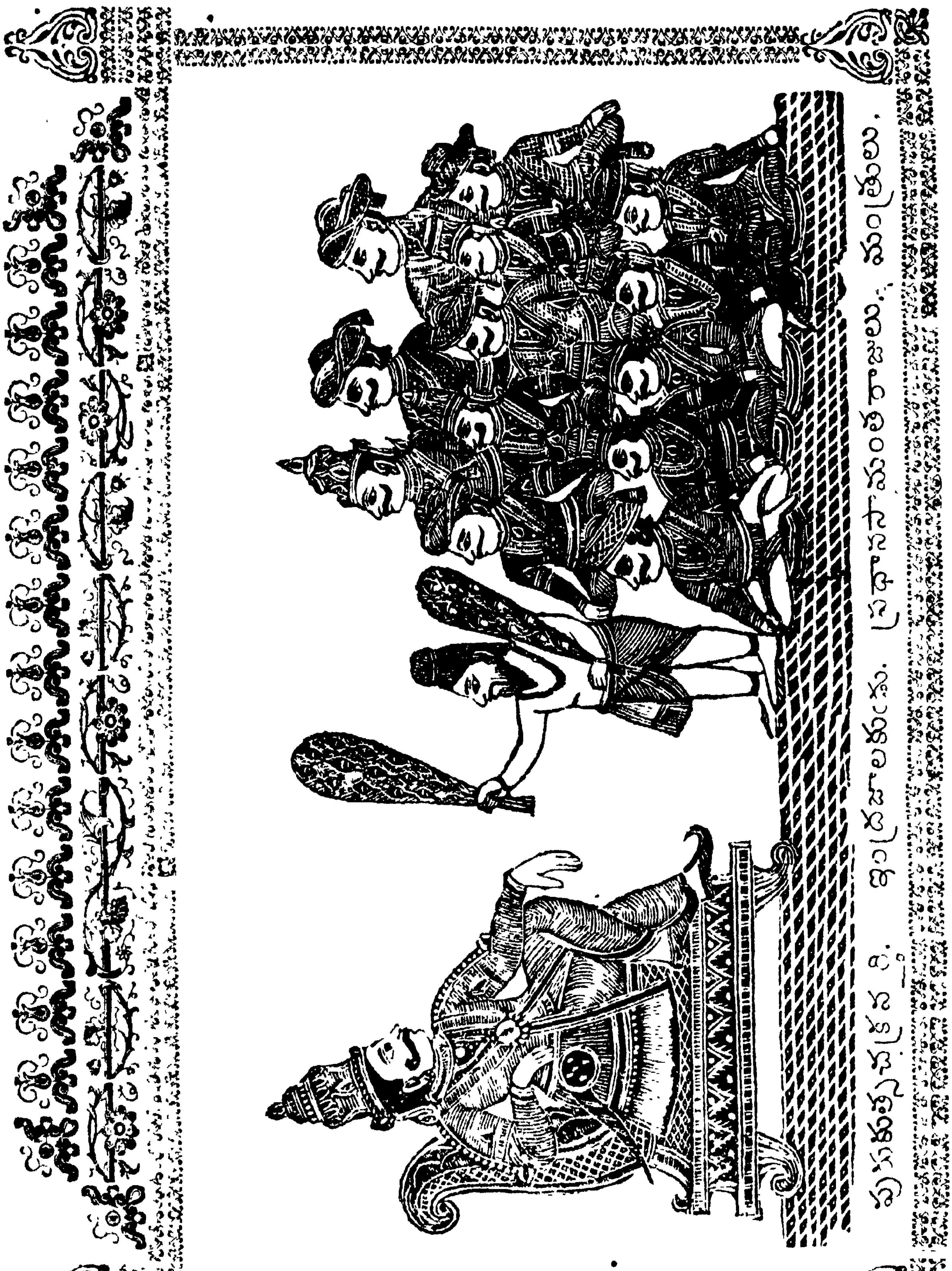
ఆనలచక్రవర్తి తనసభికులనుజూచి మిత్రులారా! మీరీవింత
సమాచారమును వింటిరిగదాయనిచెప్పి యానందించుచుండగా ప్రొద్దు

గ్రహించెను, ఆమేడలోనుండి దివ్యవాద్యములరవములును మనోహరము
లైనపాటలునువినవచ్చిన యతడునుసభికులునుయానందముగావినుచుం
డిరి, అంతనామేడయొద్దకుం ద్రిమూర్తులు వారిభార్యలతోడను, అష్టది
క్పతులు వారిపత్నులతోడనువచ్చిశ్రోత్రానందముగవినియానందించి
నలచక్రవర్తియొక్క భాగ్యమేభాగ్యమని యతనింగీర్తించి వారివారి
లోకములకుంబోయిరి, తెల్లవారినపిమ్మట యామహేంద్రుఁడు చతురం
గబలంబులతోడను, మంగళవాద్యములతోడనుయామేడకువచ్చి, భూ
లోకచక్రవర్తిని యతనిసభికులనుదీవించి, యామేడకు ద్వారమునుగా
వించి పుత్రికారత్నమా నీవుకోరినయానలచక్రవర్తివచ్చెను, నీవుబై
టవచ్చిచూడుమనిఁబిలిచిన,యాత్రిలోకమోహిని తనదేహకాంతు ల
నేకసూర్యచంద్రులపగిది ప్రకాశించునటుల నేత్రములకుమిఱుమిట్లుగొ
లుపుచు, నుత్సాహముతోబైటవచ్చినంజూచి భయభ్రాంతులై నేత్ర
ములనుమూసికొనినిశ్చేష్టితులైనిలిచినయాచక్రవర్తినిసభికులనుజూచి
యాయిందుముఖి యారాజేంద్రునిముఖమునందు పన్నీరుచల్లి కంఠము
నపుష్పహారమును ధరింపజేసెను, దానిచెలికత్తియలు సభికులముఖము
లందుపన్నీరుచల్లిపుష్పమాలెలనుధరింపఁజేసివారివారివిమానములమీ
దంగూర్చుండఁబెట్టుకొనిరి, మహేంద్రుఁడువారినందరిని మంగళవాద్య
ములతోడం బురిలోనికివెంటఁబెట్టుకొనిపోయి త్రిమూర్తులనుయింద్రా
దిదేవతలను సప్తమహాఋషులనురావించి ముహూర్తము నిశ్చయించి
పురిశృంగారమునుగావించి శుభదినంబునవివాహమహోత్సవములు
గావించెను, ఆత్రిలోకమోహిని తనభర్తను వివిధలోకములకుంగొని
పోయి పూపొదరిండ్లయందును, సైకతభూములయందును, కేళీకాగృ
హములయందును,సుఖింపఁజేయుచునెల్లవినోదములనుజూపించియద్భు
తమునొందించుచుండెను. ఆచెలికత్తియలును దమభర్తలనుసుఖింపఁజే
యుచు నానందాబ్ధిలోఁవాలలాడించుచుండిరి. ఆసభికులొకనాఁడుప్రభు
వునుంగాంచి రాజేంద్రా! మనమీలోకమునకువచ్చి యిరువదిసంవత్స
రములాయెను, మనకేమియునుదోచబడక మిగులసుఖానందముతోనుం
టిమి, ఇంతకునైన మనలోకమునకుంబోకుండిన లోకులచేతనిందింపఁబ
డుదుమనిపలికిన,యాచక్రవర్తియాశ్చర్యపడి, అబ్బాయిరువదిసంవత్సర

ములాయెనా, మహాదానందముతో నుంటిమి, భూలోకమున మనకింతటి
సుఖముగలుగునా, యెన్నటికైనం బోక తీరదు మీరును యత్నముతో
నుండుడని చెప్పి యారాజేంద్రుడు తనయిష్టమును భార్యకును మామ
కును దెలియపజచెను, ఆమహేంద్రుడున్యాసనపడి చక్రవర్తిని సభికు
లను నాలింగనము చేసుకొని యల్లునకు దివ్యరత్నకిరీటంబును, సూర్యచం
ద్రహారములను, దివ్యమాణిక్యములను, సభికులకు వెలలేని వస్త్రాభర
ణములనిచ్చి దేవవిమానముల మీదం గూర్చుండ నియమించెను. ఆరా
జేంద్రుడును సభికులును వారివారిభార్యలతోడం గూర్చుండిరి, ఆవిమా
నములన్నియును భూలోకమునకువచ్చి నిలిచిన, యాచక్రవర్తియును
సభికులును వారివారిభార్యలతోడ విమానములనుదిగి, మంగళవాద్య
ములతోడం బురిప్రవేశమయ్యెదమని యోచించి, వాటినిరప్పించి ప్రభు
వుపట్టపుటేనుగు నెక్కెను, సభికులు తురగములనెక్కిరి, త్రిలోకమో
హిని ముత్యాల కుచ్చులపసిడిపల్లకిలోం గూర్చుండెను, చెలికత్తియలు
సామాన్యపల్లకీలలోం గూర్చుండిరి, పుణ్యస్త్రీలు మంగళములు పాడుచు
వెంబడిరాగా, మంగళవాద్యములతోడ పురిలోనికింబోవుచు నాయిం
ద్రజాలకుని మహిమవలన నందరునేత్రములను దెఱచి యేమియునుగా
నక విభ్రాంతినొంది యొకరిముఖమొకరుచూచుకొనుచుండిరి. ఆరాజేం
ద్రుడు సభికులనుజూచి మిత్రులారా మనమెక్కిన వాహనములును, మ
నభార్యలును, వారెక్కినపల్లకీలును, బుణ్యస్త్రీలును, మంగళవాద్యములు
నెందుబోయెను, మనమీసభయందే గూర్చుండియుండుటకు కారణమే
మనియడిగిన, యాసభికులునుదిగ్భ్రమజెంది మాకేమియును దోచలేదు
మనభార్యలెందుపోయిరి, ఇది మిగుల మటుమాయముగానున్నదని పలికి
తక్కినసభికులకు జరిగినవర్తమానమంతయును సాంగముగా జెప్పి మీరు
మాభార్యలను జూడలేదాయని యడిగిరి, తక్కినమువ్వురుమంత్రులును
సామంతరాజులును బకాపకనవ్వుచు నోహో యిది మిగులంజిత్రము,
మీరు నేత్రములను మూసికొని యైదునిమిషములై యుండును, ఇంతలో
పల దేవలోకమునకుంబోవుటెట్లు, దేవకన్నియలను వివాహముచేసుకొ
నియిరువదిసంవత్సరములుండుటెట్లు, మిగుల సుఖానందములనుభవిం
చుటెట్లు, సర్వము దబ్బర, అంతయునుశక్తి, ముందు మీరుధరియించిన

వస్త్రాభరణములేగాని, మహేంద్రుడిచ్చిన వస్త్రాభరణములుకావు, నిజ ముకొంచెమైననులేదు. ఈయింద్రజాలకుని మహిమగానుండునని పలికి రి. ఆయింద్రజాలకుఁడు రాజేంద్రా! దేవరవారినిసభికులను, జాగ్రతగా నుండుఁడనిచెప్పి మహేంద్రజాలమును గావించితిని, నావిద్యావిశేషము వలన మీచిత్తము లటులవ్యాపించెనేగాని మీశరీరములు యెందును బోలేదు. చిత్తవృత్తియనిచెప్పెను. ఆమండలాధిపతి, ఓహోయిదియే మివింతకార్యము. మేముదేవలోకమున భార్యలతోడననుభవించిన య నుభవమంతయు నేత్రములను దెఱచిన నేమియునులేకపోయెను, అహో యిదిమిగులఁజిత్రమని నారువారు ధరియించియుండిన వస్త్రాభరణము లనుజూచుకొని యచ్చెరువంది ముక్కులమీదవ్రేళ్లుపెట్టుకొని యద్భు తమునొందుచు, నాయింద్రజాలకుని పెక్కువిధములవినుతించి, యతఁ డుఁగోరినవస్తువులను, అగ్రహారములను,ధనమునిచ్చిపుచ్చెనని చెప్పెను, ఆరామచంద్రు డద్భుతమునొంది మునీంద్రా! మహేంద్రుడెవ్వడు, త్రి మూర్తులు, ఇంద్రాదిదేవతలు యతనింగొలుచుటకుఁగారణమేమి, కను పించిన శరీరములన్నియు నెందుండివచ్చె నెందుబోయె, నాకుదయతో నెఱింగింపుమనిన జీఋనగవుతో నామునీంద్రుండిట్లనియె.

రాజేంద్రా మహేంద్రుండనఁగా మాయయెఱుక, అతఁడు తల్లి దండ్రులులేక తనంతటతానేవచ్చిన మూలమాయ, అతడే భ్రమస్వరూ పకమైన మాయాశబరితబ్రహ్మము, ఆమహేంద్రునకు మూలములేదు, ఆమాయకునివలన చిదాకాశమును బంచబ్రహ్మలును త్రిమూర్తులు స హాదేవతలును, నరమృగపక్షి క్రిమి కీటకాదులును వృక్షలతాదులును బుట్టెను, అనగా భ్రమవలననటులదోచెను, సర్వముమాయ, పదవులు మాయ, లోకములుమాయ, ప్రపంచముమాయ. మాయకుమూలము లేదు, మూలములేనిదానికి నిలుకడయునులేదు, ఇంద్రజాలముభంగిగ నుపించుచుండును, ఈయెఱుకలేనిదిగనుక నెవ్వరికినిగనుపించదు, యు గములపర్యంతము సమాధినిష్ఠలుగావించిన మహాఋషులెవ్వరు నాత్మ నుదర్శించనేలేదు, ఈయాత్మడేమాయయెఱుక, అతడేమహేంద్రుఁడు, అతఁడే భ్రమరూపకమైన మాయకుఁడు, అతఁడేమూలములేనివాఁడు,త్రి మూర్తులు, ఇంద్రాదిదేవతలుసహా సర్వజనులు నతనిమాయను గనజా

ఆ రాజేంద్రుని సుందరసభయును సభికులును గొప్ప వెలుగును గనుపించెను.
ఆహా యిదియేమి వెలుగ సియ్యాదించుచుండగా శ్రోత్రముల కానంద
ముగా దివ్యవాద్యముల నాదములును, గజ్జెలధ్వనులును వినవచ్చినందున
యతఁడు సంతసముతో దిక్కులు పరికించుచుండెను. అంతట శ్రీకాం

మోహపుత్రీగలవారై, నలువురు దేవకన్నియలువచ్చి నమస్కరించి రాజేం
ద్రా మేము దేవవేశ్యలము. రంభ యూర్వశి మేనక తిలోత్తమలను పే
ళ్లుగలవారము, దేవేంద్రుఁడంపగా దేవరవారిని దోడ్కొనిపోవవచ్చితి
మి, మమ్మాదరించి మావెంట దేవలోకమునకు రావలయును, దేవరవా
రిసభలో మేముగొంత నృత్యగీతగానములు చేయునటులయుత్తరువిండ
నియెతని యాజ్ఞనుబడసి, యానలువురు వేఱువేఱుగా నృత్యగీతములను
జేసి యాప్రభువునకు నత్యంత సంతోషమునుబుట్టించి, దేవవిమానము
మీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొనిపోయి యందొకచోట విమానమునునిలిపి
దేవేంద్రునిసభకు వెంటఁబెట్టుకొనిపోయి యితఁడే భూలోక చక్రవర్తియ
నిచెప్పిరి. ఆదివిజపతియతని నాలింగనము చేసుకొని సన్మానించి యుచి
తాసనముమీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టి పుణ్యాత్మా నిన్ను దోడ్కొనివచ్చిన
యీనలువురు దేవవేశ్యలు మాసభలో నృత్యగీతములను జేయుదురు, నీవు
వారివిద్యలను జక్కఁగా బరికించి యెవరెవరధికులో చెప్పవలయునని
చెప్పి యావేశ్యలకును త్తరువిచ్చెను. అంతనా నలువురు వేఱు వేఱుగా
వారివారిశక్తులనుజూపించి సభవారికి మిగులయానందమునుబుట్టించిరి.

దేవేంద్రుఁడు చిఱునగవుతో ధర్మదేవతమైన యమధర్మరా
జునుంజూచి మహాత్మా వీరిలో నెవ్వరధికురాలనియడిగిన యతఁడు రంభ
యధికురాలనిచెప్పెను, కుబేరునియడిగిన యతఁడూర్వశినిఁజెప్పెను, అ
గ్నిదేవునియడిగిన యతఁడు నలువురుసమానులేననిపలికెను. తక్కినవా
రందఱును వారివారికిందోచినటులఁజెప్పిరి. అంతనాదేవేంద్రుఁడు పురు
కుత్సచక్రవర్తిని యడిగిన,యతఁడు తిలోత్తమ కడమమువ్వురికంటెను
దిలమాత్రప్రమాణము యధికురాలనిచెప్పెను. ఆదివిజపతి నీవునిజము
గాఁజెప్పితివని చేతులుచట్టుచు ఘొల్లునంగీకరించి యాలింగనము చేసు
కొని దివ్యరత్నాభరణములను దేవతాశ్వమునునిచ్చి యాభూలోకచ
క్రవర్తినిప్రయాణము చేసియంపెను, అపురుకుత్సచక్రవర్తియత్యంతసం
తోషముతో నాదివిజపతికినమస్కరించియా దేవతాశ్వము నెక్కి భూలోక
మునకువచ్చుచుండెను, అమాయాతురగము కొంతసేపు మెల్లగానడిచి
పిమ్మటవాయువేగముగావచ్చుటచేత నతఁడుభయభ్రాంతుఁడై గుఱ్ఱము
మీఁదనిలువఁజాలక, తనశక్తికొలఁది కళ్లెమునుబిగియంబట్టియునది నిలు

వచ్చి మనలను వెంటఁబెట్టుకొనిపోవునని చెప్పుచుండగా నామాలడువ
చ్చి తనపుత్రినియారాజేంద్రునిఁజూచి యమ్మా యితఁడెవ్వఁడనిన యా
కన్నియచక్రవర్తియని జరిగినవర్తమానమును జెప్పెను, ఆమాలడత్యంత
సంతోషముతో నాయిరువురను వెంటఁబెట్టుకొనిపోయి తనబంధువులకుం
జెప్పి శుభముహూర్తంబున వివాహమహోత్సవముగావించెను.

అంతనాచక్రవర్తి మిగులసుందరియైన భార్యతో నెల్లసుఖములను
భవించుచు తనయాభరణములలో నొక్కొకటివిక్రయించి జీవించుచుం
డెను, ఆభ్రమతయు భర్తమాటకుబదులు చెప్పక నతనిం దేవునిగా నెంచి
వివిధశుశ్రూషలు చేయుచు, నెల్లసుఖములనుభవించుచు సుగుణసంపత్తి
తోఁ బ్రకాశించుచు నత్యంతభయభక్తులతో వర్తించుచు, క్రమముగా
నలుగురు మొగబిడ్డలను మువ్వురయాడుబిడ్డలను గనెను. ఆమండలాధిప
తి మిగులయుత్సాహమునుబొంది బిడ్డలయందు మమకారముగలిగి తన
కిరీటమును మకరకుండలములును వివిధాభరణములను విక్రయించి యి
రువదిసంవత్సరములు మహదానందసుఖములనుభవించుచుండెను. ఆ
పల్లెయందు వర్షములు కురియనందున మిగుల క్షామము సంభవించియం
దుండుమాలవాండ్రందఱు నలుదిక్కులకుం బారిపోయిరి. ఆభ్రమతయొ
క్క తల్లిదండ్రులును మరణంబునొందిరి. పిమ్మట నారాజేంద్రుఁడు భార్యనుం
జూచి ప్రాణనాయకీ మనము యెంటరిగా బిడ్డలతోడ నిచట యుండవలసి
నదేమి, త్రాగుటకు యెంమనునీళ్లు లేవు యెందైన నొకపట్టణమునకుం బో
దము, బిడ్డలకు విద్యాబుద్ధులుగఱపింతమని చెప్పిన యాభ్రమతయు నను
మతించెను. ఆరాజేంద్రుఁడు యెడబిడ్డలనిరువురను గావడిగట్టుకొని చే
తిబిడ్డను భార్యకు నొప్పగించి పెద్దబిడ్డలనలువురను మెల్లమెల్లగా నడిపిం
చుకొని ప్రయాణమైపోవుచు, నచ్చటచ్చట తియ్యనిఫలములను గోసి బి
డ్డలకు నిచ్చుచు, త్రాగుటకు నీళ్లు దొరకక మిగుల సంకటపడుచు, సూర్య
కిరణములకుఁ బరితపించుచు, నడుమ లేఁత బిడ్డలను జెట్లనీడలం గూర్చుండఁ
బెట్టుచు, నీప్రకారము మూఁడుదినములు యెంమను నీరుగానక ఫలములను
మాత్రము వారికి దెచ్చియిచ్చుచుండిన, యానలువురు పెద్దబిడ్డలును పెను
దాహముతో మృతిబొందిరి. అంత నా రాజేంద్రుఁడును భ్రమతయును
ఘోరముగా దుఃఖించుచు తక్కిన మువ్వురు బిడ్డలతోడం బోవుచు, నాలన

దినము కావడిలోనుండుబిడ్డలిద్దఱునుజచ్చుటనుజూచి యారాజేంద్రుఁ
డు భూమిమీఁదంబడిఘోరముగానేడ్చుచుండిన, యాభ్రమతభర్తను లే
వఁదీసి పురుషరత్నమా, మాయాశరీరములునిల్కడగానుండునవిగావు,
మటుమాయముగాఁబోవుచుండును, కలలోముచ్చట్లు మేలుకొనిననేమి
లేదు, సర్వముమాయ,పరిపూర్ణమునకంటెను వేరొండులేదు,మూలము
లేనిపేనుమాయభ్రమరూపకమని చెప్పిశాంతవచనములచేతనూరడిం
చి,చంటిబిడ్డతోడనాయిరువురునుబ్రయాణమైపోవుచుండగానాబిడ్డయు
నుబాలులేకనలువటించి యైదవదినముగితించెను. ఆభ్రమతతనభర్త
నుఁజూచి మహాత్మామధ్యవచ్చినబిడ్డలు మధ్యనేబోయిరి. పుట్టినవారికిఁ
జావుసిద్ధము, మాయయొకకేయాత్మయగుటంజేసి శరీరయాత్మలకు ని
ల్కడలేదు, మూలములేనిమాయనుగురించి మనమువగవంబనిలేదని
చెప్పి వెంటఁబెట్టుకొనిపోవుచు, నారవదినముమధ్యాహ్నమున యాభ్ర
తయునుభూమిమీఁదంబడిభర్తనుంజూచిపుణ్యాత్మానీకుమధ్యసంభవించి
న చండాలసంసర్గమధ్యనేనశించెను, నాకుకాలముసమీపించివచ్చినది,
నీవుపరిశుద్ధుండవై నీపట్టణమునకుంబొమ్ము నేనుబోయివచ్చెదనని చెప్పి క
న్నీళ్లురాల్చుచు నాయువతీమణిప్రాణములనువిడిచెను. అంతనారాజేం
ద్రుఁడు మనుదుఃఖముతోఁబత్నిమీఁదంబడి దానిగుణవిశేషములం బె
క్కువిధములస్మరించుచునకటానాకుదిక్కెవ్వరనివిలపించుచుంగొంతకా
లమునిరీక్షించి. ఇట్టిసుగుణసంపత్తియును పతిభక్తియునుఁగలభార్యతో
డ నగ్నితప్తమైపోవుటచేత. పుణ్యగతిసంభవించుననియోచించికట్టెలం
జేర్చియగ్నిదరికొలిపిభార్యశవమునుబడవైచితానునుయాయగ్నిలోదు
మికెను. ఇక్కడీసభామంటపంబున రత్నసింహాసనమునుండి. భూమికిలం
ఘించి యింద్రజాలకునిమహిమవలన నేత్రములుదెఱచెను, సింహాసన
మునుండిభూమికిలంఘించినయాప్రభువునుమంత్రులునుసామంతరాజులు
నులేవదీసి, సింహాసనముమీఁదంగూర్చుండఁబెట్టిరి. ఆరాజేంద్రుఁడువారి
నింజూచి కన్నులవెంటనీళ్లురాల్చుచుం దలవంచుకొనియుండినంజూచి
మంత్రులును బ్రధానసామంతరాజులునుయాశ్చర్యపడి. ఇదియేమివింత
కార్యమోవిచారింతమనిపెద్దమంత్రిదగ్గిరకుంబోయి రాజేంద్రా! దేవర
వారిసింహాసనమునుండిభూమికిలంఘించుటకును. దుఃఖమునుచేతండల

వంచుకొనియుండుటకును గారణమేమి, దేవరవారునేత్రములను మూసుకొనిరమారమి పదినిమిషములై యుండును,ఇంతలోనెంతటిదుస్వప్నమునుగంటిరో దయతోనాకెఱింగించుడనివేడెను. ఆరాజేంద్రుడు కన్నీళ్లునుడుచుకొనుచు మిత్రుడాస్వప్నముకాదు, నిజముగాజరిగినవర్తమానము, నేనుయిరువదిసంవత్సరములుభ్రమతయను జండాలకన్నియతోనెల్లసుఖములనుభవించి యేన్గురుబిడ్డలనుగని, వారినింబోగొట్టుకొని దుఃఖించుచు, నాభార్యశవమును యగ్నిలోబడవైచియాయగ్నిలోబడుటకుయత్నించి దుమికిననన్ను మీరేలబట్టుకొంటిరి, నేనురాజ్యమునకుందగను, వేఱొకప్రభువునేర్పరచుకొండనిజరిగినవర్తమానమంతయునెఱిగించెను,ఆమంత్రిముక్కుమీదవ్రేలుపెట్టుకొని ఓహోయిదియేమివింతకార్యము, దేవరవారుమిగులదుస్వప్నమునుగంటిరి, అబ్బాయిదిమిగులయాశ్చర్యమునుబొందించుచున్నది, అంతయునబద్ధము, జరిగినదించుకైననులేదు. కలలోమీకటులదోచెననిపలికెను. ఆరాజేంద్రుడు మిత్రుడానేననుభవించివచ్చిననిజవర్తమానమునునీవుదబ్బరయనిచెప్పుటెట్లు. ప్రత్యక్షయనుభవంబనిపలికిన యామంత్రి రాజేంద్రా దేవరవారు నేత్రములనుమూసుకొని పదినిమిషములుండును, నిద్రభంగముచేయకూడదని మేమందరము నిశ్శబ్దముగానుంటిమి,ఇంతలోమనసభకెన్నడు దేవతాస్త్రీలువచ్చి నృత్యగీతములనుజేసి దేవరవారిని దేవలోకమునకుందోడ్కొనిపోయిరి, మీరెన్నడుమమ్ముంబాసిపోయి యిరువదిసంవత్సరములు చండాలకన్నియతోడ సుఖించితిరి, ఆభ్రమతశవమెక్కడ, ఆయగ్నిగుండమెక్కడ, దేవరవారుసింహాసనమునుండి దుమికినకారణమేమి, కిరీటముసహాయాభరణములన్నియువిక్రయించి జీవించినటులంజెప్పితిరి. సర్వమునబ్బర,అంతయునుళక్కి, దేవరవారుధరియించినభూషణములలోనొక్కటియైన వక్కువలేకయున్నవిచూడుడని నిలువుటద్దమును దెచ్చిముందరనిలిపిరి. ఆరాజేంద్రుడుతనవస్త్రాభరణకిరీటములనుజూచుకొని యద్భుతమునొందియేమియునుదోచక భ్రమాన్వుడియుండంగా, నాయింద్రజాలకుడుప్రభువునుంగాంచి రాజేంద్రా నేనుయింద్రజాలకుండను,నాజాలమువలన దేవరవారిచిత్తమునకటులదోచెనుగానినీమనమునకోటిసుచిత్తన్యాస్థయేగానిశరీరమనుభవించలేదునిజము.

గాదు స్వప్నముగాదు సర్వమును నాజాలమనిచెప్పెను. అంతనారాక్షేం
ద్రుఁడోహో యిదిమిగులఁజిత్రము, నీవు యింద్రజాలమని చెప్పుచు
న్నావు,నామంత్రిస్వప్నమనిచెప్పెను, నేనునిజముగాజరిగినటులఁజెప్పితిని,
ఇందులోనెవరిమాటలునిజము ప్రత్యక్షముగాననుభవించివచ్చిన నాకు
మీవాక్యములుమెప్పురావు, నాయనుభవమేసత్యమనిపలికిన యాయిం
ద్రజాలకుఁడు నిశ్చయముగానాజాలమనిపలికిన, యారాజేంద్రుఁడు శ్రీ
మహావిష్ణువువచ్చిచెప్పిన నేనునమ్ముదునేగాని తక్కినవారిమాటలనునేను
నమ్మననిపలికిన, యాయింద్రజాలకుఁడు పుణ్యాత్మా దేవరవారి యిష్టప్ర
కారము శ్రీమహావిష్ణువేవచ్చిచెప్పును, దేవరవారును సభికులును జాగ
రూకులై యుండి యాదేవునిదర్శింపుఁడనిచెప్పి తనచేతిలోని నెవలియీా
కలకుంచెను సభికులతోడప్రభువునకుంజుట్టి చిత్తసంకల్పమును బొందిం
చెను, అంతనాప్రభువును సభికులును నిద్రచేమైమఱచి నేత్రములను
మూసినవెంటనే నారుగొప్పవెలుగునుగాంచి దివ్యవాద్యముల రవముల
నువిని యద్భుతమునొంది దిక్కులుపరికించుచుననేక ఘంటికారవంబుల
తోడగరుడవాహనారూఢుండై వచ్చిన శ్రీవిష్ణుదేవునింగాంచి, దిగ్గునలే
చినమస్కరించి యాదేవదేవుని రత్నసింహాసనముమీాదం గూర్చుండఁ
బెట్టియామండలాధిపతియును సభికులును జేతులనుగట్టుకొనినిలిచియా
దేవునింబెక్కువిధముల వినుతించిరి. శ్రీమహావిష్ణువు చక్రవర్తినింజూచి
నీకునిజముచెప్పుటకై నచ్చినాను, నీవుయిరువదిసంవత్సరము లనుభవిం
చివచ్చిన యనుభవమంతయునుశక్కి, స్వప్నముదబ్బర, ఇంద్రజాలమేస
త్యమనిచెప్పి చూచుచుండగానే యాదేవుఁడు మటుమాయముగాఁబో
యెను, అంతనాసభికులును ప్రభువును నేత్రములనుదెఱచి ఆహామనభా
గ్యమేభాగ్యము శ్రీవిష్ణుదేవునిందర్శించి యతనివలన నిజమెఱింగితిమని
యాయింద్రజాలకుని పెక్కువిధములవినుతించిరనిచెప్పిన,యారామచం
ద్రుడద్భుతమునొంది మునీంద్రా మగుడియారాజేంద్రుఁడా యింద్రజా
లమునుబరీక్షించెనా లేదాయనియడిగిన యాతాపసోత్తముండిట్లనియె.

రాజేంద్రా భ్రమస్వరూపకమైన మాయయెఱుకను నేనేమనిచె
ప్పుదును, మిగులదట్టముగానున్నది రాకపోకలకు భ్రమయేకారణము,
పురుకుత్సచక్రవర్తి తానుముందనుభవించినయనుభవమంతయుమిథ్య

హ్మము, అదియేయచలపరిపూర్ణము, అదియేప్రకృతిద్వయదోషరహిత
మైననిరాలంబము, వికారరహితమైనపరతత్వము.

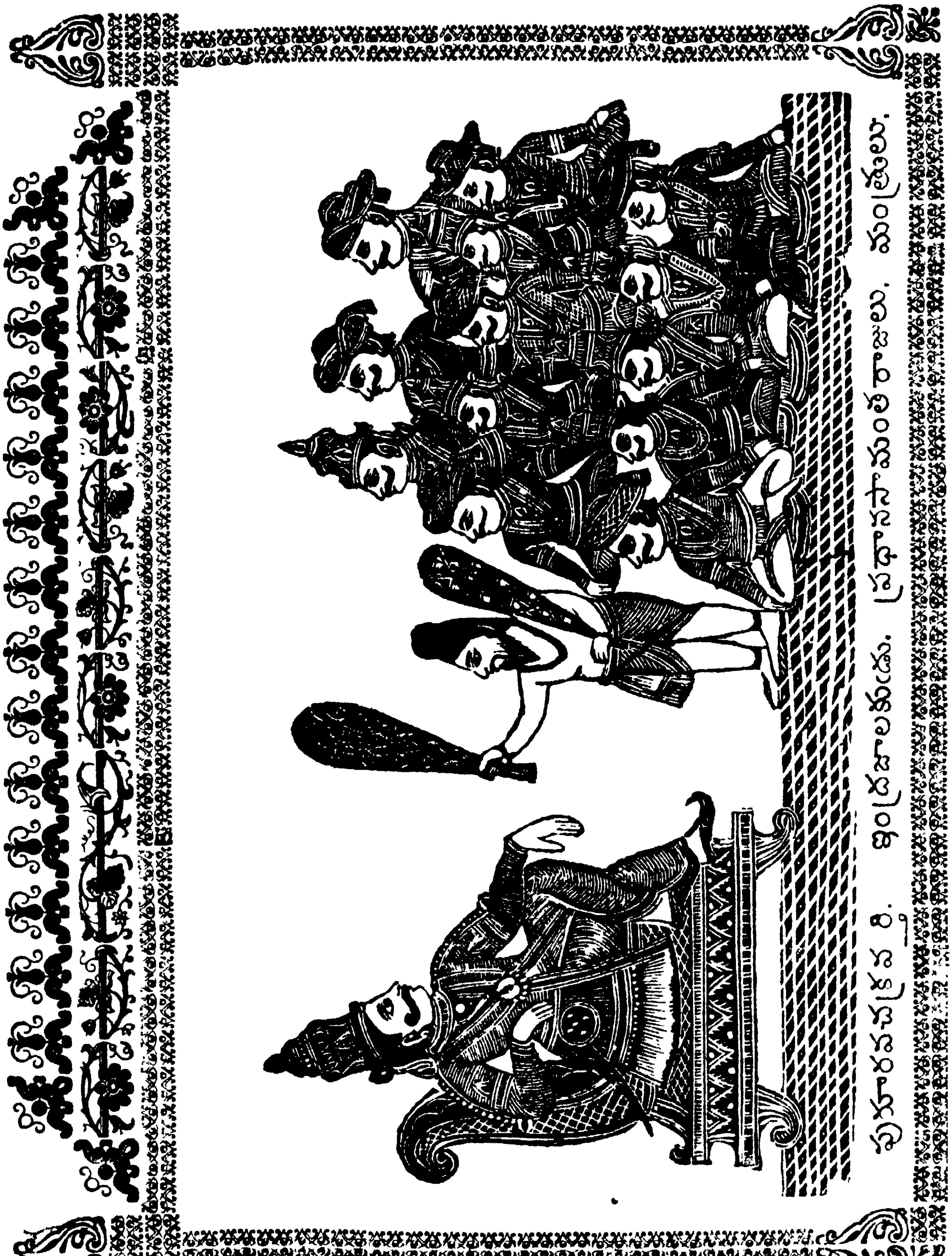
మహేంద్రుడును, చైతన్యస్వరూపిణియును,అమ్మవారును,చిదా
కాశమును, పరబ్రహ్మంబును, జీవేశ్వరులును, త్రిమూర్తులుసహా దేవ
ఋషిగణంబులును సర్వముమాయయేగాని బ్రహ్మముకాదు. అచలబ్ర
హ్మమువలన నీమాయపుట్టినదియుంగాదు, తల్లిదండ్రులులేక తనంతట
తానేవచ్చినది, భ్రమస్వరూపమగుటంజేసి మాయయెవ్వరికింజిక్కక మ
టుమాయముగానే బోవుచుండును, మాయకుమూలములేదు గనుకనే
శరీరములకునుమూలము లేదు, మూలములేనిదానికిజననమరణములును
లేవు, సర్వముభ్రమ, పరిపూర్ణమునకంటెయేమిలేదు, అంతయునింద్ర
జాలము, గురువాక్యముచేత మేలుకొనినవారికి పరిపూర్ణమునకంటెయే
మియునులేదు, మహిమయందును, సుఖతరమైనపదవులయందును, పం
చలోహములయందును, నవరత్నములయందును,లోకాలోకములయం
దును, క్షేత్రాక్షేత్రములయందును, స్థానాస్థానములయందును, నామ
రూపములయందును, గుడిగోపురములయందును, స్వర్గనరకములందు
ను, బంధమోక్షములయందును, సుఖదుఃఖములయందును, పుణ్యాపాప
ములయందును, జ్ఞానకర్మములయందును, ప్రకృతిద్వయములందును, నీ
మనిష్ఠలయందును, ఉపవాసజపములయందును, యజ్ఞయాగములయం
దును, యోగతపములయందును, భక్తివైరాగ్యములయందును, హరి
హరాదులయందును, శక్తిద్వయమందును, త్రిగుణములయందును,భా
వాభావములయందును, భేదాభేదములయందును, ఈర్ష్యాసూయతల
యందును, జననమరణములయందును, జాతినీతులయందును, కులగో
త్రములయందును, సగుణనిర్గుణములయందును, గోరికలుగలవిధినిషేధ
పరులను మాయయెఱుక భ్రమస్వరూపమైవేధించుచుండును. ఇదిపున
రావృత్తిమార్గము. సచ్చిదానందరహితమైన యచలపరిపూర్ణ బ్రహ్మమే
నిజస్వరూపముగా నెందునుదర్శించుచు, మూలములేనిమాయ భ్రమ
రూపకమనియును, కలలోవచ్చినశరీరము మేల్కొన్ననేమిలేదనియును,
సద్గురుస్వామివాక్యమునునమ్మి యచలమునకంటె యేమిలేదని నిశ్చయ
మైనవారేభ్రాంతిరహితులు, నిత్యానిత్యములనుదర్శించినపుణ్యాత్ములేప

కృతిద్వయదోషరహితులు వారేయచలులు,వారేయశరీరులు,వారేచా
వుపుట్టుకలులేనివారు, వారేదేవభ్రాంతి లోకభ్రాంతి లోకాంతరభ్రాం
తులులేనివారు, వారేపుట్టనివారు చావనివారు, వారికికులగోత్రములు
లేవు, వారికివేదశాస్త్రములుప్రమాణములుకావు, వారేసర్వకాలముల
యందును సర్వలోకములయందును సమస్తవస్తువులయందును పరిపూ
ర్ణముగనిండి స్వతస్సిద్ధమైయుండువారు, వారేశరీరయాత్రలులేనివారు
వారేనివృత్తిమార్గస్థులనిచెప్పిన,యారాజేంద్రుఁడానందభరితుండై యా
మునీంద్రుని పాదములమీఁదవ్రాలి మహాత్మా దేవరవారివాక్యములయ
మృతతుల్యములు నాభాగ్యవశమునవచ్చినాకుశుద్ధవేదాంతమార్గమును
ఇంద్రజాలపుకథలనుజెప్పి యత్యానందమునుబుట్టించితిరి, ఆహామిగుల
యాశ్చర్యము పురూరవచక్రవర్తిదినములలో నింద్రజాలకులువచ్చిచేసి
నజాలమంతయునుజెప్పుఁడనివేడిన యామునీంద్రుండిట్లనియె.

పురుకుత్సచక్రవర్తికథ ముగిసెను.

—*(పురూరవచక్రవర్తికథ)*—

శ్రీరామచంద్రాయెఱుక ప్రభావమునునేనెంతనిజెప్పుదును, మి
గులఁజిత్రము,మహాయద్భుతము,అతిమాధుర్యము, అసత్యమందుండుటీ
పుసత్యమునందులేదు, సత్యముముష్టిపండువంటిది, మిగులఁ జేదుగాఁబ
ట్టియింద్రజాలముమిగులయానందకరమని చెప్పుటకుసందియములేదు.
పురూరవచక్రవర్తి సుమంతాద్యష్టమంత్రులును సామంతరాజులును
విద్వజ్జనంబులును బరివేష్టించియుండఁగానిండుకొలువుకూటంబునఁగూ
ర్చుండి తాంబూలమునుధరియించుచుండెను, ఆసభకుఁగమలాక్షుఁడను
పేరుగలయింద్రజాలకుఁడువచ్చి యాప్రభువునుసభికులనుదర్శించి రాజ
రాజోత్తమా నేనుబీదబ్రాహ్మణుండను వనవాసిని వైదికుండనని చెప్పు
చుందనచేతిలోని నెమలియాకలకుంచెనుద్రిప్పి మహేంద్రజాలమునుగా
వించెను, ఆవెంటనే తాంబూలముచేయుచు నాకుమడుపునుగరంబునం
బుచ్చుకొనిన ప్రభువునకు నిద్రమైకముసంభవించి నేత్రములనుమూసు
కొనెను, మంత్రులును ప్రధానసామంతరాజులును ప్రభువునిద్రించుచు
న్నాఁడనిసంగడిచేయకనిశ్శబ్దముగానుండిరి, ఆమండలాధిపతికి నింద్రజా

లకునిమహిమవలనగొప్పప్రకాశమును, గజ్జెలందియలుమొదలగుయా-
భరణములధ్వనులును వినవచ్చినందుననతఁడచ్చెరువంది ఆహా యీవెలు
గుయెందుండివచ్చెనని దిక్కులుపరికించుచుండఁగా మెఱుపుతీఁగవలె
నొకకన్యకారత్నమువచ్చియెదుటనిలిచెను, ఆమండలాధిపతియాకన్ని

యదివ్యరూపమునుజూడఁజాలక నేత్రములనుమూయుచుం దెఱచుచుం గొంతసేపుముక్కుమీఁద వ్రేలుపెట్టుకొని యాశ్చర్యము నొందుచు, కొంతవడికి ధైర్యమును దెచ్చుకొని యోహోసుందరీరత్నమా నీవెవ్వరిదానవెందుండి వచ్చితివి, నీవృత్తాంతమంతయు నెఱింగించుమని ముఖమునం దానందరసమొలుకునటు లఁగీకంటిచూపులతో మెల్లననడిగిన యాకంబదళాక్షి యిట్లనియె.

పుణ్యాత్మా నేను వంధ్యానూనుఁడను మహేంద్రునకుం బుత్రిని, నాతండ్రియే దేవదేవుఁడు, మిగులమహిమలుగలవాఁడు, ఇంద్రాది దేవతలకును త్రిమూర్తులకును ప్రభువు, దారుపురుషుడనుమంత్రితో నాశ్చర్యపురమును బాలించుచున్నాఁడు, నేనాదేవునకుముద్దులకూతురను,నాపేరుజగద్భ్రమ నేనుబెండ్లిలేనికన్నియను నాచెలికత్తియలతోడనాడుచు బుద్ధిజాడ్యముచేత భూలోకమునకుంబోయి పుష్పములను గోయుటకై యోచించి వచ్చిపుష్పములనుగోయుచు, చెట్టుచెట్టునకుందిరుగుచుకొంతవడికినేనుదలయెత్తిచూడఁగా, నాచెలికత్తియలలో నెక్కరైనను గనుపించనందునదిగులుపడి యాప్రదేశమంతటను వెదకిచూచియెవ్వరినింగానక నేమియుందోచక భయాకులితచిత్తురాలనై దుఃఖించుచుండఁగా, నొకయువతీమణి నన్నాదరించిదుఃఖముడిపి భూలోకచక్రవర్తి మిగులధర్మాత్ముఁడుసత్యసంధుఁడు, పుణ్యమూర్తి, యాప్రభువు దగ్గరకుంబోయి నీవర్తమానమునుజెప్పినయెడల నిన్నతఁడాదరించినీదుఃఖముడిపి నీతండ్రియొద్దకుం బంపునని చెప్పిపోయెను, అంతట నేనునీసభకువచ్చి నిన్నుంగాంచితిని, దయతో నాతండ్రియొద్దం జేర్చుమనిపలికిన, యారాజేంద్రుఁడో హో కన్యకారత్నమా నీమాటలుమిగులఁజిత్రములు, యవ్వనమంకురించనికన్నియలుతల్లిదండ్రులయాదరణీయము నేగోరుదురు,ఋతుమతులైననీవంటియవ్వనకన్నియలు పురుషులయాదరణీయము నేగోరుదురుగాని జననీజనకుల యాదరణీయమునుఁగోరరు, నీకునాపురియందేమియునుగొఱఁతయుండదు, నిన్ను నారాజ్యలక్ష్మిగాఁగైకొని భూమండలమంతయు స్త్రీయాజ్ఞప్రకారముపాలించెదను. నన్నువివాహముచేసికొనిన నీయిష్టప్రకారమువర్తించుటకు సందియములేదు, దయతో నన్నువివాహముచేసుకొనుటకుసమ్మతింపుము,నీయందుభ్రమగొనియున్నా

ను, పూవిలుకాడుపొంచిపొంచి బాణములేయుచున్నాఁడు,ఎప్పటిసుఖము
ప్పుడుతామసింపవలదు త్రిలోకనాయకీరత్నమా నన్ను నీభర్తగాగ్ర
హింపుము, అకటా నేనెటులమన్మథాగ్నింభరింతునని ప్రార్థించెను, ఆ
కన్నియపల్కినవిని యోహో రాజేంద్రా నీమంచితనమునుధర్మగుణ
మును త్వరలో నేగనుపఱచితివి, ఇట్టివిపర్యాసమెందైననుగలదా, ధర్మా
త్ముండవనిచెప్పగావినివచ్చిప్రార్థించినందుకు వివాహముచేసుకొనుమని
నీవునన్నుంబ్రార్థించెదవా,ఆహాయిదియేటిధర్మవు,నాతండ్రిమిగులమా
యకుఁడు నీరులేనిచోటనీరును, అగ్నిలేనిచోటనగ్నియునుబుట్టించును,
లోకములనన్నింటిని నిమిషకాలంబున నశియింపంజేయును, నశించిన
లోకములనామహాత్ముఁడు నిమిషములోననిర్మాణముసేయును,సూర్యచం
ద్రులనుబట్టిబంతులాడును, అతఁడలిగినమూఁడులోకములు తల్లడిల్లును
కాఁబట్టిక్రమముదప్పక నలవిగానికోరికనువిడిచి నన్ను నాతండ్రియొద్ద
కుంబంపుము, నాతండ్రిశరణాగతరక్షకుఁడగుటంజేసి నీవా దేవునిశరణు
వేడిననతఁడు నీయిష్టప్రకారమువివాహముగావించిననుగావించునుగాఁ
బట్టి, త్వరితముగానన్నుంబంపుమనిపలికెను, ఆరాజేంద్రుఁడానీతివచన
ములనువినక పెడచెవులంబెట్టి,ఓహోసుందరీరత్నమా నీవాక్యముల
కు నేనువెఱగుపడను, నీవునాయందుఁబ్రేమయుంచుము,నీకోపమునకు భ
యపడుమనేగాని మఱియెవ్వరికినిభయపడువాఁడనుగాను, నీతండ్రిఁగా
దతనితోడమూఁడులోకములేకీభవించి నామీఁదదండెత్తివచ్చిననునన్ను
జయించుటకునలవిగాదు,నాకుందెలియనిదివ్యాస్త్రములులేవు,ప్రాణము
లయందపేక్షయునులేదు, నన్నుస్వల్పునిగానెంచవలదు, నీజననీజనకుల
యందుఁబ్రేమయుంచవలదనిపలుకుచుండిననొకదూతవచ్చి యారా
జేంద్రునకునమస్కరించి, పుణ్యాత్మా నేను ద్రిలోకనాయకుండైన సం
ధ్యాపుత్రునిదూతను,జగద్భ్రమనిమిత్తముగావచ్చితిని, మారాజపుత్రి
ని త్వరితముగానంపుమనెను, ఆరాజేంద్రుఁడతనికిమర్యాదలుగావించినే
నీకన్నియనువిడువుటలేను వివాహముచేసుకొనుటకు యత్నించి యు
న్నాననిపలికిన యాదూత, మానవేంద్రా నీవుయలవిగానికోరికలు గోర
వద్దు, అకటా మహేంద్రుఁడుమిగులమాయలుగలవాఁడు, ప్రపంచమం
తయునతనిమాయగానెఱుఁగుము, అతఁడలిగినలోకములన్నియుపాడై

పోవును, గొప్పమనంబుతో నీరాజపుత్రినివిడువుము. లేనియెడలకీడువా టిల్లుననిపలికిన, యాచక్రవర్తికోపించి యాజగద్భ్రమను యంతఃపురం బునకుందోడ్కొనిపోయి యాలతాంగినియొకసువర్ణపు మందసములో నుంచి, తనపడకటింటిలోనంబెట్టించి బీగముద్రలువేయించి, మహాశూ రులతోడందనపెద్దమంత్రిని యచటకావలియుంచి, యుద్ధమునకాయ త్తులై యుండుఁడనిచెప్పి తనసైన్యాధిపతినింబిలిపించి, మిత్రుఁడా! మన మీఁదికి మహేంద్రుఁడనుదేవోత్తముఁడుదండెత్తివచ్చునట, అతఁడుమి గులమాయలుగలవాఁడట, నీవుమిగులజాగ్రతతోనుండుము, వాయుస్తం భన, అగ్నిస్తంభన, జలస్తంభన, గజకర్ణ, గోకర్ణ, మోహనాదివిద్యలు గలమంత్రవాదులను, తంత్రవాదులను ముందునిలుపుకొని మనముజ యింపవలయును, మూఁలబలముతోడరప్పించి శత్రువులనుహతముగా వింపవలయుననిదిట్టముగాజెప్పి మఱలకొలువుకూటమునకుంబోయి సిం హాసనముమీఁదంగూర్చుండి, దేవనాద్యముల రవమును రణభేరీశబ్దము లనువిని మహేంద్రుఁడు యుద్ధమునకువచ్చినాఁడని యోచించి, తనస భికులనుజూచి మిత్రులారా మీరునానిమిత్తముగా మహేంద్రునితోఁ బోరాడి నాకుజయము గోరవలయును, త్వరితముగా లేచి యుద్ధసన్న ద్ధులై రండనియుత్తరువిచ్చి యారాజేంద్రుఁడు మూఁడులక్షలచతురంగ బలములను, యేబదివేలుమహాశూరులైనమూలబలమునుమూఁడువేలు అతిరథ, మహారథ, సమరథులను, మున్నూటిద్దరుమంత్రవాదులనువెంటఁ బెట్టుకొని దిక్కులు ప్రతిధ్వనులిచ్చునటుల ఘూర్ణిల్లఁజేయుచు, ముప్పది యిద్దరుసామంతరాజులను యేఁడ్గురుమంత్రులందనకుఁజక్రరక్షకులుగాజే సుకొనివచ్చి యుద్ధభూమినినిలిచినంగాంచి, యామహేంద్రుఁడుఁగోపిం చి, దురాత్మా! నీవుమదగర్వముచేత నాపుత్రినియంతఃపురమునదాచి, నా తోడ యుద్ధముచేయుటకు వచ్చితివిగదా, ఆహా నీవుమిగులశూరుఁడవు నాప్రభావమెఱుంగకవచ్చితివి, నేనులోకారాధ్యుఁడను, నిమిషములోపల నాపుత్రినిరప్పించి నిన్నును నీసైన్యములను హస్తములనుగట్టించెదనని పలికి హుంకరించినమాత్రముననే యాజగద్భ్రమవచ్చి తండ్రియొద్దని లిచెను, ఆమండలాధిపతియును మంత్రులును ప్రధానసామంతరాజు లును, అతిరథమహారథ సమరథులును మంత్రతంత్రవాదులతోడసర్వ

జనులాయుధములను విడిచి హస్తములనుగట్టుకొని చిత్రించినబొమ్మల
వలెకదలక మెదలక నిలిచిరి, వారియవయవములు వారికి సాధ్యపడక
పోయెను. ఎక్కడి యేనుగులక్కడనే, ఎక్కడిరథములక్కడనే, ఎక్కడి
గుఱ్ఱములక్కడనే, ఎక్కడిభటులక్కడనేనిలిచియుండినంజూచియాచక్ర
వర్తి యాశ్చర్యపడి, అబ్బా యిదిమిగులయద్భుతమని యోచించుచుం
డగా, నామహేంద్రుని ప్రభావమువలన వికారస్వరూపములుగల మి
గులభయంకరములైన యనేకభూతంబులుద్భవించి, యామండలాధిప
తినిందప్పందక్కిన చతురంగబలములను శూరులను మంత్రవాదులను
మంత్రులను ప్రధానసామంతరాజులను బట్టుకొని మింటికెగసిపోవుటం
జూచి చక్రవర్తిమిగులందిగులొందికన్నీరు విడుచుచునాజగద్భ్రమనుం
జూచి, ఆహా నిన్ను నమ్మినందుకు దైవమునన్నిటులంగావించె నేనేమిచే
యువాడననిదుఃఖించుచుండిన యచటికిబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులువచ్చి
చక్రవర్తిలింగాంచి యాదరించి రాజేంద్రా! మేముత్రిమూర్తులము,
వంధ్యాసూనుడైన మహేంద్రునిమంత్రులము, మేమాదేవుని యాజ్ఞను
నడిపింతుము. అతనిమాయనుగనజాలక తపించుచున్నారము, లోకము
లతనిసంకల్పమువలనంబ్రకాశించుచున్నవి, వికల్పము దోచినసర్వమున
శించును, నీవును నీసైన్యములును యతని కోపదృష్టికి నెంతమాత్రము
త్వరితముగా నామహాత్మునింబ్రార్థించిప్రాణములనునిలుపుకొనుము, లే
కుండిన యపాయముసంభవించుననిచెప్పి యామువ్వురు మూర్తులదృ
శ్యులైరి. అంతనాచక్రవర్తి మహేంద్రునింధ్యానించుచు మెల్లగారథ
మునుండిదిగి పాదచారియై పోయియామహేంద్రుని పాదములమీద
వ్రాలివినుతించిన, యామహాత్ముడతని నాలింగనముచేసుకొని నీకోరినవ
రమిత్తునడుగుమనిన యాచక్రవర్తిస్వామీ దేవదేవోత్తమా! నాకీజగ
ద్భ్రమనుంబప్ప వేరొండుకోరికలేదు, దయతో నాకిచ్చివివాహముగా
వించుడనివినుతించెను. ఆమహాత్ముండుసంతసించి యతనికభయమిచ్చి చ
క్రవర్తినిజగద్భ్రమను తనవిమానముమీదంగూర్చుండంబెట్టికొనిపోయి
మంగళవాద్యములతోడం బురప్రవేశముచేయించి, శుభముహూర్తం
బున యావధూవరులకు మంగళస్నానములు చేయించి వివాహమ
హోత్సవముగావించెను. త్రిమూర్తులునుయింద్రాదిదేవతలునుమహా

ఋషులునుయాదంపతులనుదీవించి వారివారినిలయములకుం బోయిరి.

అంతనాచక్రవర్తి దేవకన్నియయైనజగద్భ్రమంగూడి మహదా నందసుఖములనుభవించుచు, నాపడకటింటికిందాపించిన దివ్యరత్నము లనుజూచిచూచి యద్భుతమునొందుచు, దేవవిమానముమీద భార్య నుంగూర్చుండఁబెట్టుకొని తలచినలోకములకుంబోయి యందుండువిం తలనుజూచుచు, దివ్యరత్నమంటపములయందును కేళికాగృహముల యందును, బూపొదరిండ్లయందును గ్రీడించుచు, సైకతభూములయందు సుఖనిద్రజెందుచు, నూతనవస్త్రాభరణములను బ్రతిదినము ధరించుకొ నుచు, నీప్రకారము ముప్పదిసంవత్సరములు దేహమును పత్నీపుత్రహి తబంధ్వమాత్యులనురాజ్యమునుమరచియుండెను.

ఒకనాడాయింద్రజాలకునిమహిమవలనజ్ఞప్తికివచ్చి భార్యనుంజూ చియోత్రి లోకసుందరీరత్నమా, నేనుయీలోకమునకు వచ్చినిన్ను వి వాహముచేసుకొని ముప్పది సంవత్సరములయ్యె, మహదానందసుఖము లను భవించితిమి,మనలోకమునకుంబోవుటకుసమ్మతించుమనిబ్రార్థించి న యాకరంజదళాక్షియునుసమ్మతించెను, ఆరాజేంద్రుఁడు మహేంద్రున కునమస్కరించి యతనికిందనయిష్టమునుజెప్పి సెలవుపొంది వివిధవ స్తువులను దేవ నాగరత్నములనుముప్పయి చెలికత్తియలను వస్త్రాభర ణములను బుచ్చుకొని విమానముమీద నాజగద్భ్రమను దానిముప్ప రుచేడియలను వివిధవస్తువులనుబెట్టుకొని తానునుంగూర్చుండి భూ లోకమునకువచ్చి యూరిబైటవిమానమునుదిగి మేళతాళములతో డంబురప్రవేశముచేసి జగద్భ్రమనుదాని చెలికత్తియలను యంతఃపుర ములోనునిచి తానుకొలువుకూటమునకువచ్చి తనసింహాసనముమీదం గూర్చుండి యింద్రజాలకుని మహిమవలన నేత్రములందెఱచి తనసభి కులను పెద్దమంత్రియైన సునీతినింగాంచి, ఓహో మిత్రులారా! మీ రందఱు మహేంద్రునిమాయకుకదలమెదలకబంధింపఁబడి, రాక్షసుల వాతంబడితిరే మఱల యెట్లువచ్చితిరి, నిన్నుంబెద్దమంత్రివనినమ్మి శూరు లతోడంగావలి యుంచియుండఁగా, నాయాజ్ఞను జెల్లింపకబీగముద్ర లువేసి దాచిన యాజగద్భ్రమనునేటులవిడిచితివనిపలికిన,యాపెద్దమం త్రియును సభికులును యాశ్చర్యపడి రాజేంద్రా దేవరవారి మాటలు

మిగులజిత్రములుగానున్నవి, నేనెన్నడు మీయాజ్ఞకుమీరితిని, సభికు
లెన్నడురాక్షసులవాతంబడిరి, ఆమహేంద్రుండెవ్వడు, ఆజగద్భ్రమయె
వ్వాతె, మాకేమియుం దెలియదనిపలికిన యారాజేంద్రుఁడోహో
మీరు యీముప్పదిసంవత్సరములకే మఱచితిరాయనిన, యామంత్రి
యాశ్చర్యముతో నప్పుడుజరిగినవర్తమానమంతయును దేవరవారేవిను
పించుడనివేడిన,యాచక్రవర్తిజరిగినవర్తమానమంతయునుజెప్పెను. ఆ
మంత్రియునుసభికులునుయొకరిముఖమొకరుచూచుకొని యాశ్చర్యపడి
రి, అంతనానుసీతి యోచించి రాజేంద్రా దేవరవారు నిద్రమైకమువ
లన పదినిమిషములకాలమునేత్రములను మూసితిరి, అప్పట్లో మీకు
స్వప్నముకలిగియుండునేగాని నిజముగాజరిగినవర్తమానముకాదు,మీ
రెన్నఁడు ముప్పదిసంవత్సరములు మమ్ములనువిడిచి యుండివచ్చితిరి, ఆ
హామిగులఁజిత్రమైన కలనుగంటిరనిపలికిన, యారాజేంద్రుఁడు మిత్రుఁ
డానీవు నిదానమునుదప్పి పలుకుచున్నావు, నేనుబ్రత్యక్షముగా ముప్ప
దిసంవత్సరములనుభవించివచ్చిన యనుభవమంతయుంగలయని చెప్పె
దవు, ఆహా యిది ప్రత్యక్షవిరుద్ధము,నిజమైనవర్తమానమును నేనుజెప్పి
యుండఁగా నీవుస్వప్నమనిసాధించుటెట్లనిపలికిన, యామంత్రి ప్రభువు
కోపమునకుశంకించక కొంతసేపుయోచించి రాజేంద్రా దేవరవారు
కోపించవలదు, మీరుచెప్పినదంతయునబద్ధము, నిజముకొంచెమైనను
లేదు, వంధ్యయనగా=గొడ్డురాలు, గొడ్డురాలకు బిడ్డయుండునా, అ
తఁడుదేవపుత్రుండెట్లయ్యె, కొయ్యపురుషుఁడుమంత్రియెట్లయ్యె, జగ
ద్భ్రమనిజమైనభ్రమయేగాని స్త్రీకాదు, సర్వముభ్రమరూపకమైనస్వ
ప్నము, అనుభవమంతయునుశక్తి, దేవరవారుముందుధరియించియుం
డిన వస్త్రాభరణములేగాని మహేంద్రుడిచ్చినవికావనిపలికిన, యారా
జేంద్రుఁడు ఓహోమంత్రీనీవిటులసాధించుచున్నావనిపలికెను,ఆయిం
ద్రజాలకుఁడుపకపకనవ్వుచు, ఓహోరాజేంద్రా! నేనుయింద్రజాలకుం
డను. నామహేంద్రజాలమువలన దేవరవారిచిత్తమునకటులఁదోచెనే
గాని నిజముగాజరిగినదికాదు, స్వప్నమునుగాదు, స్వప్నేంద్రజాలము
లకు చిత్తుడేకారణముగాఁబట్టిమంత్రిస్వప్నమనిసాధించెను, సర్వమునా
మాయగాని నిజమైనయనుభవముగాదనిపలికిన, యామండలాధిపతిప

ఱఁగుపడి యేమియునుదోచక తానుధరియించియుండిన వస్త్రాభరణ
ములనుజూచుకొనియును భ్రమపీడకయంతఃపురములోనికింబోయి నగ
ళ్లన్నియును వెదికియెందునుజగద్భ్రమను దానిచెలికత్తియలనుగానక
ముక్కుమీదవ్రేలుపెట్టుకొనియద్భుతమునొందుచు, నాయింద్రజాలకు
నింజూచి మహాత్మాముందుగానాకుం దెలియజేయక జాలమేలగావించితి
వి, నాకు సందియంబుజనించుచున్నదనిపలికి యతనింగీర్తించెను. సభ
వారందరునాశ్చర్యపడి యానందించిరిగాఁబట్టి, అసత్యమేజనరంజకంబ
నిచెప్పిన, యారామచంద్రుఁడు, మునీంద్రా! దేవరవారివాక్యములమృ
తతుల్యములునామనంబింకను యింద్రజాలమునే వినగోరుచున్నది, పు
రూరవచక్రవర్తియాయింద్రజాలమును మఱలఁబరీక్షించెనాయనియడి
గినయావసిష్ఠమహాఋషి, రాజేంద్రా! ఆచక్రవర్తియేలఁబరీక్షించక వి
డుచును, చక్కరనుదిననివారునుంగలరా, అందరికనితీపురుచ్యముగానే
యుండును,ఆపురూరవచక్రవర్తియింద్రజాలకునింజూచిమహాత్మానీవిద్యా
వినోదములనుజూపుమనినయాయింద్రజాలకుఁడుమంచిది దేవరవారును
సభికులును జాగ్రతగానుండుడనిపలికియింద్రజాలమునుగావించెను.ఆజా
లమువలనరాజేంద్రుఁడునుసభికులునునేత్రములనుమూసిరి,ఆవెంటనేవా
రికిందమపట్టణమును నలుదిక్కులునుజక్కఁగాఁగనుపించెను, ఇదియేమి
యింతటివెలుగు యెందుండివచ్చెనని యోచించుచుండగా, నాపురికిన
లుదిక్కుల యందగ్నియుద్భవించి భయంకరముగామండుచు, నాపుర
మంతయును గాల్చుటనుజూచియందరుభయపడి గొప్పకంఠధ్వనితోనే
డ్చి నేత్రములనుదెఱచిరి, యాయింద్రజాలకుఁడువారినందరిని యాద
రించి మీగుభయపడియేడ్చుటకు కారణమేమనియడిగిన, యారాజేం
ద్రుఁడుజరిగినవర్తమానమునుజెప్పెను, ఇంద్రజాలకుఁడుసర్వమునామా
య, మీచిత్తములటులవ్యాపించెను, మీపురమునుజూడుడనిచెప్పి,మఱి
యునుగొంత జాలమునుజూపించిన యారాజేంద్రుఁ డద్భుతమునొంది
యాయింద్రజాలకునిం గీర్తించి యాలింగనముచేసుకొని యతఁడుఁగో
రినవస్తువులన్నియునుయిచ్చిసువర్ణరత్నములతోఁబూజించి సెలవిచ్చిపు
చ్చెనని చెప్పెను. ఆరామచంద్రుడద్భుతమునొంది,మునీంద్రా! స్వప్నము
నకును,యింద్రజాలమునకునుభేదమేమనియడిగిన,యామునీంద్రుఁడు,రా

చి మాధనమును వస్త్రాభరణములనుదోచుకొనిపోయిరి, మాకిచటంజు ట్టములెవ్వరులేరు, దేవరవారుసహాయముచేసి మేము మాదేశమునకుం బోవునటులంజేయుట మిగులనుపకృతియు నాదరణీయంబునునై యుం డుననిపలికెను. ఆరాజేంద్రుఁడుదనకట్టెదుటం దొలుకరిమెఱుపు తీగవ లెనిలిచి కనులకు మిఱుమిట్లుఁగొలుపుచుండెడు యాయింతిముఖంజూ చి ఆహావిధాతయిట్టిసుందరీమణిని నాకుభార్యఁగాసృజించక నీదరిద్రున కుభార్యగాసృజించెను, ఈబిసరుహదళాక్షితోడం భోగించని జన్మమెం దుకని పెక్కువిధములయోచించుచు, చంచలంబగుచిత్తముతో నాచ పలాక్షినింజూచుచు, దానిపురుషునింగాంచియోపథికుడా మీరుదొం గలచే మోసపోయి వచ్చితిరా, మంచిది మీకు ధనమును వస్త్రాభర ణములనునిచ్చి మార్గసహాయంబొనగూర్చి మీపురికింబంపెదను, మీ రిచటరెండుదినములుండి పొండనిచెప్పుచుండఁగా, వేరొకపురుషుఁడుపె నుదుఃఖముతోవచ్చి యాప్రభువునకునమస్కరించి రాజేంద్రాదేవరవా రుపాలించెడుధర్మపరిపాలనయందిట్టి యకృత్యముజరుగవచ్చునా, నా డెందంబెటియుచున్నయది నేనేమనిజెప్పుదును, ఈకాంతామణినేనగ్ని సాక్షిగా వివాహము చేసికొనినభార్య, ఈమాయకుఁడు నిన్నటిదినము నాయింటికియతిథిగావచ్చెను, నేనితనినాదరించియన్నముపెట్టిస్థలమిచ్చి తిని రాత్రివేళనన్ను మోసపుచ్చినాభార్యంగొనివచ్చెను, తెల్లవారినవెను క నేనునాభార్యనుంగానక యచ్చటచ్చటవెదికిజాడలనుగనిపట్టివచ్చితిని యీయిరువురను దేవరవారి కొలువుకూటమున గనిపట్టితిని. ఇట్టియ న్యాయమొందైననుగలదా మీరువిచారించి యీ దురాత్మునకుందగిన దండనగావించి నాభార్యనునాకునిప్పించవలయుననిపలికిదుఃఖించెను. ఆ రాజేంద్రుఁడువానినాదరించి భయపడకుండుమని మొదటివానింబిలిచి యోకీయిదినీభార్యయనిపలికితివి నీదొంగతనముతెలియవచ్చెను, ఆదరిం చియన్నముపెట్టినవానిభార్యంగొనివచ్చినమూర్ఖతివి, నీకుందగినదండన గావింపకవిడువను నిజముచెప్పుమనిన, యతఁడుచక్రవర్తికినమస్కరించి రాజేంద్రా! నేనుబొంకులాడువాడనుగాను, నేనగ్నిసాక్షిగావివాహము చేసుకొనినభార్యగానివేరుకాదు, వీఁడెవఁడోదురాత్ముఁడు మావస్త్రాభ రణాదులపహరించినదొంగలలో వీఁడొకఁడుగానుండును, నాభార్యనుం

గూడనపహరింపందలఁచి దేవరవారితో నిటులంట్రేలు మన్నాఁడు వీనికిం
దగినదండనగావించుడని పలికెను. ఆరాజేంద్రునకు నేమియునుఁదో
చక న్నోహోయిది మిగులఁజిత్రమైనవివాదముగానున్నయది, వీరికిసా
క్షులెవ్వరు, ఈసుందరీమణినివిచారించి వీరిద్దరిలో నేరముగలవానిశిక్షిం
పవలయునని యోచించి, యాబిసరు హాపత్రాక్షినిం దగ్గఱకుంబిలిచిచం
ద్రముఖి నీవునిజముచెప్పుము, వీరిలో నెవరునీభర్తయనియడిగిన, యా
కంజదళాక్షి, పుణ్యాత్మా! దేవరవారితో నేనేమనిజెప్పుదును. రూపమునం
దును, ఆకారమందును, యవ్వనమందునిద్దఱునొక్కటేవిధముగానున్నా
రు. నాకేమియుందోచలేదు మిగులమోసముగానున్నదనిపలికెను. ఆ
రాజేంద్రుఁడు వారినింజక్కఁగాఁబరిశీలించి వారిరువురిరూపం బొక్కటి
గానుండుటంబట్టి భేదమేమియుంగనజాలక యద్భుతమునొంది యిందు
ముఖి నీభర్తయందేమి గుర్తులున్నవో చెప్పుమనిన యామాయలాడి
యిట్లనియె.

ఓపుడమిఱేడా! నాపతికియెడమతొడయందు గాయపడినమచ్చ
యును గుడిభుజముమీదం బుట్టుమచ్చయునున్నవనిచెప్పెను. అంతనా
ప్రభువువారినింజూచి మీమీతొడలయందును భుజంబులయందునుం
డెడుయంగమచ్చములంజూపుఁడనిన వారిద్దఱునాయువిదచెప్పినచొప్పు
నగురుతులంజూపించిరి, ఆమండలాధిపతిమిగులయద్భుతమునొందియా
మృగాక్షినింజూచి యిందుముఖియింకేమిచేయవచ్చునని యడిగినయా
యువతీమణి నాభర్తతనకుడిహస్తముననగ్నియు నెడమహస్తమునను
దకంబును సృజించగలండనిచెప్పెను, ప్రభువువారిరువురినింజూచి మీ
లో నెవరుకుడిహస్తముననగ్నియు నెడమహస్తమునను దకంబునుబుట్టిం
తురో వారికి నిదిభార్యయనిపలికిన, వారునేనుసృజింపగలను నేనుసృ
జింపగలననియిద్దఱుంగుడియెడమ హస్తములననలోదకములను సృజి
యించినంజూచియారాజేంద్రుఁడద్భుతమునొంది, ఆహాయిట్టివాదమెటు
లంబరిష్కరింపనగునని మనంబునవితర్కించుచుండఁగానామాయావా
దులిరువురుం బ్రభువునకునమస్కరించి రాజేంద్రా మేమిరువురము యుద్ధ
ముచేసిమాలో నెవ్వరు బ్రదికివచ్చెదమో వారికీయువతీమణి నివ్వవల
యుననిపలికిరి. ఆమండలాధిపతితనమనంబున నీదురాత్ములిరువురుహత

మైనవెనుక మనమీయిందుముఖిని వివాహము చేసుకొందమని యోచిం
చి వారిచ్చచొప్పున యుద్ధంబునకు సెలవిచ్చెను. అంతనాయిరువురుమా
యకులు భుజములనుదట్టుచు ఘోరరూపులై వీరాలాపములాడుచుం
గొంతసేపుభూమిమీద మల్లయుద్ధమునంబోరాడి, మింటికెగసియందు
భయంకరములైన తర్జనభర్జనాదులుసేయుచుఁ బ్రతాపములుపలుకు
చు రక్తములుగురియించుచుఁగండలుదొఱఁగించుచు, నార్భాటములు
సేయుచుం బోరాడుచుండిన, యారాజేంద్రుఁడు వెఱఁగుపడి మనకేమి
యుపద్రవములు గావింతురోయనియోచించుచుండఁగా, నాయిరువురి
శిరంబులును గాత్రములును భూమిమీదంబడుటనుజూచి యామాయ
లాడి, అకటామీరిరువురును హతమైతిరాయని దుఃఖించుచుండెను, అ
మండలాధిపతియును వారిగాత్రములనుశిరములనుజూచి దురాత్ములిరు
వురుహతులైరి, మనయిష్టమునుదీర్చుకోవచ్చునని మనంబుననుప్పొంగి
యాకులుకులాడినింజూచి, ఓహోహో సుందరీరత్నమా! యీదురాత్ములని
మిత్తమునీవేలశోకించెదవు, నేనుండఁగా నీకేమిభయము, నేనిన్నువివా
హముచేసుకొని పట్టణపుదేవిఁగాఁగైకొందును నీకిది సంతోషకాలము
గాని దుఃఖకాలముగాదు, నీనగుముఖముతోనన్నుంజూడుమనిన, యా
యిందుముఖరాజేంద్రా నన్నునీబంధువులునిందించి రట్టుపఱతురేమో
యనిపలికిన, యతఁడునిన్నునాబంధువులు గొనియాడునటులఁజేయుదు
ను సంశయింపవలదనిన, యామాయలాడి ముఖకమలమునువికసింపఁ
జేసి కీకంటిచూపులప్రభువునుంజూచెను. అరాజేంద్రుఁడు పంచశరుని
బాణములకుందత్తరపాటునొంది వివాహ యత్నమును గావించి యా
పూబోడిం దనయంతఃపురమునకనిపి పురిశృంగారమును గావించుచుం
డఁగా, దేవేంద్రుఁడుదేవగణముతోడవచ్చి యారాజేంద్రునిచేతంబూ
జింపఁబడి యతనియభిప్రాయమునెఱింగి, తానావివాహమునకుముందు
నిలిచి నిర్విఘ్నముగా వివాహమునునెరవేర్చి యా దంపతులనుదీవించి
తనలోకమునకుంబోయెను, త్రిమూర్తులునువచ్చిదీవించియిదిజగన్మోహి
నినీయదృష్టవశమున నీకుసంభవించెను సుఖముగానుండుడనిపలికి వారి
వారిలోకములకుంబోయిరి, అంతనారాజేంద్రుఁడు మిగులసుందరియైన
యాభార్యతోనెల్లసుఖములనుభవించుచుం బహుదినములు కొలువు

కూటమునకుంబోక యంతఃపురముననుండి పదియారవదినము సభకుం బోయి తనసింహాసనముమీదంగూర్చుండి విచారణ చేయుచుండఁగా; నామాయకులలోనొకఁడువచ్చి ప్రభువునకు నమస్కరించి, రాజేంద్రా నాశత్రువును హతముచేసివచ్చితి, నాభార్యనునాకిండనియడిగిన యా మండలాధిపతి యతనింజూచి గుండెలుఝల్లనవెఱఁగుపడి కొంతసేపు మ్రాన్పడియుండి,పిమ్మటఁగొంతధైర్యమునుబొంది యోరిమాయకుఁడా యింతకుముందుగా నీశత్రువువచ్చి యాలతాంగినిం దోడ్కొనిపోయెను, బిమ్మటనీవునువచ్చియడుగుచున్నావు, మీమాయలు మంత్రములు మాకుందెలియవు వచ్చినత్రోవనుంబట్టి పొమ్మనిగదమాయించిపలికిన,యామాయకుఁడు పక్కుననగి,ఓహోరాజేంద్రా!నీవుసత్యసంధుఁడవని నమ్మితి నిటులయబద్ధములాడవచ్చునా, ఆచిన్నవాఁడు నూతంబడిన యావస్త్రమునాకబ్బునను లోకోక్తిప్రకారము మేమిరువురము యుద్ధముచేసిచచ్చినవెనుక మాభార్యను వివాహముచేసుకొనయత్నించియుంటివిగాబోలును, ఆహానీయిష్టము నెరవేర్చికొనినటులయున్నది, అందువల్లనే యబద్ధమాడితివి. నేనునాశత్రువుంజంపివచ్చియుండఁగా వాఁడు వచ్చి వెంటఁబెట్టుకొనిపోయెనంటివి, కటకటా యిట్టియకృత్యమెందైనను గలదా సత్యసంధుండవనినమ్మితిని, పరస్త్రీలోలుఁడవని యెఱుంగక మోస పోతిని. ఇప్పుడైనను నాభార్యను నాకిమ్ము నేనుఁదప్పితము లెంచు వాడనుఁ గాను, నీవు పరిపూర్ణ కటాక్షముతో నా భార్యను నాకొప్పగింపుము లేనియెడలఁ బ్రమాదము సంభవించును, నీవుచూచుచుండఁగానే యంతఃపురమునుండి నాభార్యనురప్పించి నీపట్టణమంతయుంగాల్చి మహాప్రవాహములోఁగొట్టుకొనిపోవునటులఁ జేయుదునని పలికెను. అందుకారాజేంద్రుడేమియునుబలుకక విచారపడుచునుండఁగా, నామాంత్రికుఁడువెంటనే తనభార్యనురప్పించియోసిదుష్టాత్మురాలా నాప్రభావ మెఱింగియును సుఖమునకాశించి రాజేంద్రుని వివాహము చేసుకొంటివిగదా, నిన్నువ్రతభంగముగావించిన నీచక్రవర్తిపాటుచూడుమనిపలికి యతనిపట్టణముమీద నగ్నినిదరికొలిపెను. అగ్నిదేవుఁడు చిటపెటయనుశబ్దములతో నిప్పుకణములనురాల్చుచుఘోరముగామండుచు నాపురియంతయుంగాల్చి భస్మముగావించుటనుజూచి యారా

జేంద్రుఁడు పెనుదుఃఖముతో నేమియునుజేయజాలకుండఁగా నంతట
మేఘములుగమ్మి యురుములు మెఱుపులతోడమిగుల విస్తారమైనవర్ష
మునుగురిపించి గొప్పప్రవాహముగావించెను. భయంకరమైనయాప్ర
వాహములో నేనుఁగులును, గుఱ్ఱములును, బదాదులును, బత్నీపుత్ర
బంధువర్గంబులునుఁగొట్టుకొనిపోవుటంజూచి భయభ్రాంతుఁడై యచ్చె
రువందియుండఁగానాప్రవాహముకొలువుకూటమునుముంచితనమంత్రు
లనుసామంతరాజులను విద్వజ్జనంబులనుం గొట్టికొనిపోవుటంజూచి,యా
మండలాధిపతి కన్నీరువిడుచుచుండిన, యాప్రవాహము యతనిసింహాస
నమును బోర్లఁదఁద్రోచిన, యారాజేంద్రుడు ఆహా పరస్త్రీగమనము
చేత నిటులసంప్రాప్తమయ్యె నేమిచేయవచ్చునని దుఃఖించుచు, నాప్ర
వాహముమీఁదఁగొట్టుకొనిపోవుచు, నెవ్వరురక్షించగలరని తత్తరపడు
చు, నొకసాల వృక్షమాప్రవాహముమీఁదఁగొట్టుకొని వచ్చుటంజూచి
త్వరితముగా దానింబట్టుకొని ప్రాణములనుదప్పించుకొని యావృక్షము
తోడనొకద్వీపమునుజేరి, యచటావృక్షమును విడుచుటకును జేతులను
గదలించుటకునుసాధ్యపడక దుఃఖించుచుండిన,యచటికొక సుందరీరత్న
మువచ్చి యతనిపట్టువదలించి యతనిచుట్టును నగ్నిఁదరికొలిపి వేడిమిని
బుట్టించెను. అంతనామండలాధిపతికి కాలుసేతులువశపడి లేచికూర్చుం
డి.యాతలోదరినింజూచి యిందుముఖి నీవెవ్వరిదానవునాప్రాణములను
గాపాడుటకై వచ్చిన ధర్మదేవతవుఁగానుందువోయనిన యాకన్నియ
రాజేంద్రా నేనుధర్మదేవతనుగాను, ధర్మదేవతనాయక్క యదిమాలది,
నేనుఁగుక్కనుదినినదానను, బెండ్లిలేనికన్నియను, నిన్నువివాహముచే
సుకొనయత్నించివచ్చి నాననిపలికిన, యతఁడు తలయాడించి ఓహో
యిదియేమి యన్యాయము నేనుత్తమక్షత్రియుండను, నీవుమిగులసుం
దరివి నీవర్తమానమునునిజముగాఁజెప్పుమనిన; యాకంజదళాక్షిరాజేం
ద్రా! ఈద్వీపముననుండువారందఱును మాజాతివారేగాని వేరొకజాతి
వారులేరు, అందఱునుగుక్కనుదినినవారే, మాకుజాతియును గులగోత్ర
ములునులేవు, అరుంధతి మాజాతికన్నియ, శ్యామలాశక్తియును మా
కులమేగాని వేరుకాదు, పందినిందినిన పరదేశులువచ్చియాయిరువురుమ
హాపతివ్రతలను వివాహముచేసుకొని మిగుల గీర్తిఁబొందిరనిపలికిన,యా

చక్రవర్తి యకటా పశువునుండి నెదుపంచములకంటెను గుక్కనుండి నె
డుస్వపచులుహీనులు, మిగులనిషిద్ధులు, ఐననునీకన్నియమిగులసుందరి,
యెటులవివాహము చేసుకొందును, యేమిచేయుదును దైవమాయని వి
చారపడుచు విధినాధునిందూరుచు నేమియునుదోచక విచారపడుచుం
డిన, యాకన్యకామణియారాజేంద్రుని మనోసంకటమునుగ్రహించియ
తనికినమస్కరించి పుణ్యాత్మామేముమాలవారమని స్వపచులమనియో
చించవలదు, మేముకుక్కనుండినినవారమనిచెప్పితిని, అనగా అహంకా
రము లేనివారము, మాకుపితృదేవతలు ప్రత్యక్షముగాగనుపింతురు, నీ
మనోసంకటమునువిడిచి నిన్నుబంధవిముక్తునిగాజేసిన నన్నాదరించిద
యతోవివాహము చేసుకొనుమనిప్రార్థించిన, యారాజేంద్రుఁడాశ్చర్యప
డి, ఆహావీరికింబితృదేవతలుప్రత్యక్షమగుటయెట్లు, నిషిద్ధమైనకులముగా
నుండినయెడల పితృదేవతలెట్లుప్రత్యక్షమగుదురు. మిగులయుత్తమకుల
ముగానేయుండుననియోచించి, యాకన్నియయందు మోహముగల
వాడై యోకన్యకారత్నమా నేను దిక్కులేనివాడను నన్నురక్షించుభా
రమునీది, నీవుండుద్వీపమునకుంబోదమనిన యాకన్నియ ప్రాణనాథా
నిన్ను దేవునిగానెంచి పూజించుచునెల్లసుఖము లనిచ్చెదను, నీవుమ
నోవ్యాకులమును విడిచి రమ్మనివెంటఁబెట్టుకొనిపోయి తనతల్లి దండ్రు
లకుంజెప్పిచూపించెను, దానిజననీజనకులు మిగులసంతసించివివాహము
గావించిరి, ఆరాజేంద్రుఁడు మిగుల గుణవంతురాలైన భార్యతోనె
ల్లసుఖములనుభవించుచు, నొకనాడుభార్యనుంజూచి, ప్రాణనాయకీ ని
న్నువివాహముచేసుకొని మైదుసంవత్సరములాయె నింతవఱకు నాకుం
బితృదేవతలదర్శనముగాకుండుటకుఁ గారణమెయ్యదియనిపలికిన, యా
కంజదళాక్షి ప్రాణనాథాదేవరవారిచిత్తమునకుంగలిగిన చాంచల్యామిం
తవరకును స్థిరపడకయున్నది, ఆచిత్తముస్థిరపడినయెడల మనకుసంతా
నముకలుగును, సంతానముకలిగినవెంటనే పితృదేవతలుదర్శనమిత్తురు
గాఁబట్టి ఖేదరహితమైనచిత్తముతో నుండుమనిపలికెను. ఆరాజేంద్రు
డు తనమనోభావమును గ్రహించినభార్యనుమెచ్చుకొని మిగుల య
న్యోన్యమైన మైత్రికలిగివర్తించుటంబట్టి యతని భార్యగర్భమునుధరి
యించి మొగబిడ్డనుంగనెను, చక్రవర్తియత్యంతసంతోషమునుబొంది

పుత్రోత్సవాదికార్యములనునెరవేర్చి యాబిడ్డనుయత్యంత ప్రేమతో బెనుచుచు పిత్రుదేవతలనుదర్శించి యానందించుచుండెను,

ఇట్లుండఁగా నొకనాడా రాజేంద్రుఁడు భార్యనుంజూచి ప్రాణనాయకీ నేనీద్వీపమునకువచ్చి నిన్నువివాహముచేసుకొని యిరువదిసంవత్సరములాయెను, మనబిడ్డకుపదునైదుసంవత్సరములప్రాయమాయెను ఇంతవరకుందగుమైనవిద్యాభ్యాసములేకయున్నదంద్రైననొకపట్టణమునకుంబోవుటయుక్తమనితోచుచున్నది, నీయిష్టముచెప్పుమనియడిగిన యాయువిధయునుసంతసించిప్రాణనాథామనముండినదీద్వీపమునకుక్రింది భాగముననొకగొప్పపట్టణమున్నది, దేవరవారియిష్టప్రకారమచటికింబోదమనిన యారాజేంద్రుఁడుభార్యయందు మిగులఁ బ్రేమగలవాఁడై పుత్రునింబత్నినిందోడ్కొనియాంద్వీపమునుదిగి, తనపట్టణమును గోలుపుకూటమునుజూచి యద్భుతమునొందిప్రాణనాయకీ యిరువదిసంవత్సరములకు ముందీపట్టణమంతయునగ్నిచేగాలిపోయెను, మఱలనెవరునిర్మించిరో తెలియదు, నాసభామంటపమును సింహాసనమునుగనుపించుచున్నవి మనమచటికింబోయి మంగళవాద్యములు వచ్చునంతవరకుయుందమనివారినివెంటఁబెట్టుకొనివచ్చితనసింహాసనముమీదంగూర్చుండి, బిడ్డనుదొడలమీదంగూర్చుండఁబెట్టుకొని భార్యనుయెదుట నిలుపుకొనిసంభాషించుచు, నాయింద్రజాలకునిమహిమవలన నేత్రములనుదెఱచి,భార్యనుబిడ్డనుగానక యాశ్చర్యముతోనలుదిక్కులంబరికించుచు తనసభికులందరినింజూచి మిగులనాశ్చర్యానందభరితుండై,ఓహోమిత్రులారా నాతోనింతకుముందుభాషించుచుండిన యాభార్యయునునాతొడలమీదనుండిన యాబిడ్డయునెందుబోయిరి, అయ్యోయిది మటుమాయముగానున్నది మీరుచూడలేదాయనియడిగిన, యాసభవారందఱునాశ్చర్యపడి యేమియునుబలుకకుండిరి, ప్రధమమంత్రియైన సునీతిప్రభువునుంజూచిరాజేంద్రా, దేవరవారునిద్రమైకముచేత నేత్రములనుబదినిమిషములకాలముమూసుకొంటిరి, నిద్రభంగముగావించుటకునోడి మేమందఱమునిశ్శబ్దముగానుంటిమి, ఇంతలోదేవరవారికి స్వప్నముగలిగియుండునేగాని నిజముకాదు, దేవరవారిభార్యయును బిడ్డయును మనసభకెన్నఁడురాలేదనిపలికిన, యారాజేంద్రుఁడు వెఱఁగుపడిమి

త్రుఁడా నిజముగాజరిగినవర్తమానముగానికలగాదు, ఇరువదిసంవత్స
ములుండియనుభవించివచ్చిన యనుభవమును నీవుస్వప్నమనిచెప్పు టె
ట్లు. మనకన్నులకెదుటపట్టణమంతయునుగాలి భస్మమాయెనుగదా మ
నమందఱము మహాప్రవాహమునంగొట్టుకొనిపోతిమిగదా, మీరెటు
లఁబ్రాణములనుదప్పించుకొనివచ్చితిరి, మఱల మనపురమెవ్వరుసృజిం
చిరి; ఆమంత్రకాడెందుబోయెను, జరిగినవివాదమంతయును, ఇంద్రాది
దేవతలువచ్చి వివాహముగావించుటయును, ఆమాంత్రికులలోనొకడు
వచ్చి చేసినదుర్మార్గమును మీకుందెలుసునుగదా, అందుపైనజరిగినవ
ర్తమానమంతయునువినుఁడని సర్వము నెఱిఁగించిన, యాసభవారందఱు
నువిని యద్భుతమునొందిరి, ప్రథమమంత్రియైనసునీతి రాజేంద్రాసర్వ
మబద్ధము, అంతయునుశక్తి, అనుభవముకల్ల, జరిగినదంతయుదబ్బర,
నిజముగొంచెమైనను లేదు. స్వప్నమునమీకటులఁదోచియుండును మే
లొ్కనినసర్వముదబ్బరయేమిలేదు, మనసభకుయీబీదబ్రాహ్మణుఁడుద
ప్ప యితరులెవ్వరునురాలేదు, మనపురమెన్నడునుగాలిపోలేదు. మహా
ప్రవాహములోమనముగొట్టుకొనిపోను లేదు, అంతయుసుమారుపదినిమి
షములుండును, ఇంతలో మీరెన్నడుస్వపచద్వీపముననిరువది సంవత్స
రములుండివచ్చితిరి, సర్వమబద్ధముస్వప్నమునమీచిత్తమునకటులఁదో
చియుండుననిపలికిన,యాసభికులందరునిజముగాస్వప్నమేననియాశ్చర్యప
డుచుండిరి,అంతనారాజేంద్రుఁడుమనముప్రత్యక్షముగాననుభవించివచ్చి
నయనుభవమంతయును సభికులుకలయనిచెప్పుచున్నారని యోచించు
చుండఁగా,నాయింద్రజాలకుఁడుప్రభువునుంజూచిరాజేంద్రా నేనుదేవర
వారితోనేనింద్రజాలకుండననిచెప్పుచునావిద్యావినోదమునుజూపించితి
ని, అందువలనదేవరవారిసభకునొకపురుషుఁడునుస్త్రీయునువచ్చివారివ
ర్తమానమును జెప్పుకొనుచుండిరివెంటనే వేరొకపురుషుఁడువచ్చితప్పువా
దముచేసివానితోడయెదిరించియిద్దరుయుద్ధముచేసిచచ్చిరిఆసుందరీమణి
మూలమాయదేవేంద్రుఁడువచ్చిదానినీకువివాహముగావించెనుద్రిమూ
ర్తులునువచ్చిదీవించిరి. ఇరువదిసంవత్సరములుజ్ఞానశక్తితోఁగూడి బిడ్డ
నుంగని పితృదేవతలనుదర్శించివచ్చితివి, సర్వమునాజాలముగానినిజము
గాదు స్వప్నముంగాదు, చిత్తవ్యాప్తియేగాని మీశరీరమెందునుబోలే

దని చెప్పిన, యతడద్భుతమునొంది ముక్కుమీద వ్రేలుపెట్టుకొని మ
హాత్మా మఱల నీవిద్యావినోదమును జూపుడనిన యతఁడు తనహస్తమం
దుండిన నెవలియీకలకుంచెనుం ద్రిప్పి చిత్తసంకల్పమును బొందించెను,
ఆవెంటనే ప్రభువును సభికులును నిద్రచే మైమఱచి నేత్రములను మూసి
గొప్పవెలుగునుం గాంచి, దశవిధనాదములను విని యీవింత వాద్యము
లెక్కడివని యోచించుచుండఁగా నింద్రాది దేవతలును మహాఋషులును
వచ్చి యాప్రభువునుం దీవించి, పావనచరితా మహేంద్రలోకమునకు దే
వరవారినిం దోడ్కొనిపోవచ్చితిమని త్వరితముగా నతనిసభికులతోడ వి
మానము మీఁదం గూర్చుండఁబెట్టుకొని పోయి యామహేంద్రుని సభలో
విడిచిరి, ఆచక్రవర్తిసన్మానింపఁబడి మిగుల యద్భుతమైన యాకొలువుకూ
టమునం గూర్చుండి యామహాత్మునిం ద్రిమూర్తులుసహా సభికులను జూచి
యాశ్చర్యపడుచు తనసభికులకుం జెప్పి చూపించుచుండెను, ఆమహేం
ద్రుఁడు చక్రవర్తికిని యతనిసభికులకును వివిధమర్యాదలు గావించి వెల
లేని గొప్పదేవరత్నములను వేరువేరుగా నందరికినిచ్చి సెలవిచ్చెను. వారు
మగుడి యావిమానము నెక్కి భూలోకమునం దమకొలువుకూటమునకు
వచ్చి నేత్రములను దెఱచి తమహస్తములం దుండిన దివ్యరత్నములను
గానక, యొకరిముఖ మొకరుచూచుకొనుచు దిగ్భ్రమ జెంది, ఓహో
మనహస్తములం ధరియించిన దివ్యరత్నము లెందుబోయెనని యోచిం
చుచుండిన, యాయింద్రజాలకుఁడు పుణ్యాత్ములారా మీరేల భ్రమించె
దరు. ఇప్పుడైననామహేంద్రజాలమని తెలియవచ్చెనా సంశయము విడి
చెనాయని పలికిన, యారాజేంద్రుఁడును సభికులునామహాత్మునిం బెక్కువి
ధములఁ గీర్తించి దివ్యవస్త్రాభరణములను గోరినవస్తువులను అగ్రహా
రములను నిచ్చి పుచ్చెనని చెప్పిన, యారామచంద్రుఁడాశ్చర్యపడి, ఓహో
యింద్రజాలపుకథలు మిగుల యద్భుతమని పలికిన యావసిష్ఠమహాఋ
షి చిఱునగవుతోనతనిం జూచి పుణ్యాత్మా, పప్పన్నమును దినునపుడు, అం
దరికిని సంతోషమే, కడుపునొప్పి కలిగినప్పుడుగదా దానివిశేషమును దె
లుసుకోబడునుగాఁబట్టి, అల్పసుఖమున కాశించి ఘోరమైన నరకంబునం
బుట్టుట వివేకము కాదు, జననమరణంబులును సుఖదుఃఖములును బంధ
మోక్షములును లేని, నీనిజస్వరూపమే నిత్యమైన యచలపరిపూర్ణము, అది

యేపరమపదము,దానినిం గోరుట వివేకముగాని బంధమోక్షములు త్రో
వలుభ్రమరూపకములు, భ్రమవలననేజన్మములు, భ్రమలేనివారికింబరి
పూర్ణమునకంటె యేమిలేదు, గురుకటాక్షమునుబొందిన తరువాతమలిల
తో చేటందుకు యేమిలేదు, మాయయొక్కభ్రమస్వరూపముగాబట్టిమా
యకుజననీజనకులులేరు, తల్లిదండ్రులులేనిదానికి మూలము లేదుగాబట్టి
పుట్టుకయునుజావునులేదు,భ్రాంతివల్లనేజననమరణములు, అన్నితిప్పలు
ప్రకృతిద్వయమ్మునకే,ప్రకృతిద్వయమునకుమూలములేదు, శరీరయాత్ర
లకుమూలములేదు, గనుకకులగోత్రములులేవు,సర్వముభ్రమ, రజ్జుసర్ప
భ్రాంతియేగాని ప్రపంచమునకును,స్వప్నమునకును, ఇంద్రజాలమునకును
భేదములేదు,కలలోవచ్చినశరీరములుమేల్కొంటెనొక్కటియైనలేకపోవు
నుగాబట్టి,కలలోవచ్చిపోయెడుదేవతాస్వరూపములుసహాసమస్తమును
భ్రమరూపకములేగాని దేవుడుగాడు. దేవుడుస్వప్నమునవచ్చి మేలుకొ
నినంబోవువాడుగాడు. దేవునకురాకపోకలు లేవుయెందునునిండినిబిడీకృ
తమైనయచలమే దేవుడు,త్రిమూర్తులుభ్రమ.ఇంద్రాదిదేవతలుభ్రమ,
మహేంద్రుడుభ్రమ, శ్రీసదాశివుడుభ్రమ,శ్రీమన్నారాయణమూర్తి
భ్రమ,అందఱునుభ్రమస్వరూపులుగానే తెలియుము.''శ్లో॥భ్రమేణాహం
భ్రమేణత్వంభ్రమేణోపాసకంజనః। భ్రమేణేశ్వరంభావత్వాంభ్రమమూల
మిదంజగత్ "అనియున్నదిగనుకసర్వముభ్రమ,భ్రమయేయెక్కు, యెక్కు
కేఅహంకారము, అహంకారమేజీవేశ్వరులు,అహంకారమేప్రకృతిపురు
షులు,అహంకారమేశ్రీమన్నారాయణమూర్తి,అహంకారమేమహాలింగ
ము, అహంకారమేత్రిమూర్తులు,అహంకారమేపంచభూతములు,అహం
కారమేపంచవింశతితత్వములు,అహంకారమునకేకులములు, అహంకా
రమేనేనుబ్రాహ్మణుండనని, నేనుచండాలుండనని చెప్పుచున్నదిగనుక, అ
హంకారమేసర్వకులములు,అహంకారములేకుండినకులములేదువృత్తిలే
దు,రాకపోకలులేవు,రాకపోకలులేనిదేయచలపరిపూర్ణబ్రహ్మముఅదియే
పరమపదమని చెప్పిన,యారామచంద్రుడాశ్చర్యపడి స్వామీమునీంద్రా
ప్రపంచాదివృత్తులనువిడుచుటయసాధ్యంబనిపలికిన, యామునీంద్రుడు
రాజేంద్రా! అచలపరిపూర్ణముసాధ్యాసాధ్యములులేనిది,ప్రకృతిద్వయ
ములేనిదిగాబట్టిదానికిపట్టువిడుపులులేవు,ఏకాలమందునుశరీరయాత్ర

లుకాలేదు, ఇకఁనుగాఁబోదు, దానికియేజోలీపట్టదు ప్రపంచమునుయెఱుఁగదు, జ్ఞానములేదు, అజ్ఞానములేదు, ఉపాధిద్వయదోషరహితమైన పరతత్వముగనుకను, ప్రజ్ఞానచైతన్యములు లేవుగనుకను, దానివలనభ్రమరూపకమైనయెఱుక పుట్టనేలేదు, పుట్టించబడనులేదు. రజ్జువునందు సర్పభ్రాంతితోఁచినట్లుల, అచల బ్రహ్మమునందు ప్రపంచ భ్రాంతితోఁచుచుండును. ఎండమావులయందు నీరులేనట్లులవిచారణపరులకుం భ్రమరూపకమైన యెఱుకలేకపోవుచున్నది, యెఱుకవచ్చిన విధమునుయెఱుకపోయెఁడువిధమును దెలిసిచెప్పుటకుఁ త్రిమూర్తులకైనయలవిగాదు, ఈయెఱుకయందుతీపుఅధికము, మిగులరుచ్యము చిత్రవిచిత్రములకుంబుట్టిల్లు, సర్వవినోదములకుం బట్టణము, ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలాదివిద్యలకుం బ్రపంచము, జననమరణములకుంబ్రవాహముగాఁబట్టిసర్వము భ్రమ, భ్రమకుమూలములేదు, భ్రమనువిడిపించుటకు గురుడేకారణము, ఆచార్యకటాక్షముచేతగాని భ్రమవిడువదనిపలికినయా రామచంద్రుడద్భుతమునొందిమునీంద్రా భ్రాంతి లేనివారికిమహిమయునుఅణిమాదిసిద్ధులునుగలిగియుండునా యనియడిగిన, యాతపోధనుడువుందస్మితముఖుండై శ్రీరామచంద్రునింజూచిపుణ్యాత్మా భ్రమలేనివారేమహిమలేనివారు. భ్రమలేనివారే, అణిమాదిసిద్ధులులేనివారు, భ్రమలేనివారేబంధమోక్షములులేనివారు, భ్రమలేనివారే వేదశాస్త్రములులేనివారు, భ్రమలేనివారేప్రపంచములేనివారు, భ్రమలేనివారేచావుపుట్టుకలులేనివారు, భ్రమలేనివారేపుణ్యపాపములులేనివారు, భ్రమలేనివారేకులగోత్రములులేనివారు భ్రమలేనివారేనామరూపములులేనివారు, భ్రమలేనివారేప్రకృతిద్వయములేనివారు, భ్రమలేనిదేయిరువదియారవపరతత్వము, భ్రమలేనిదేకేవలాత్మ, భ్రమలేనివారేఅశరీరులు, వారుసర్వకాల సర్వావస్థలయందునుసమస్త దేశములయందును సర్వలోకములయందును సమస్తవస్తువులయందునుచలించకస్వతస్సిద్ధముగానుండువారు, అంతటివారే వారినింగనిపట్టవచ్చునుగాని భ్రమస్వరూపులైనజ్ఞానులును యోగులునుభక్తులునువారినింగనిపట్టజాలరనిచెప్పిన, యా రామచంద్రుఁడువిస్మయమునొందిపావనచరితాయచలపరిపూర్ణబ్రహ్మముయేదియుంగాదనిసెలవిచ్చితిరి, ఏమియునులేనిబ్రహ్మమువలనంబ్రయోజనమెద్దియనియడిగినయాతపోధనుండిట్లనియె.

రాజేంద్రా యేమియును లేక యేమియునుగాక యెట్టివారిమనంబులకుందగులక యిట్టిదట్టిదని నిర్దేశింపరాక యుండునదియే బ్రహ్మము. అట్టియచల బ్రహ్మమువలనం బొందెడు ప్రయోజనమింత యంతయని చెప్పటకునలవికాదు, జననమరణప్రవాహమను ఘోరమైననరకమునుండి తొలఁగుటే ప్రయోజనము, సుఖదుఃఖములులేనిదే ప్రయోజనము, బంధమోక్షములు లేనిదే ప్రయోజనము, ఇంతకంటెను వేరొండు ప్రయోజనమొకటిగలదా. మహాఋషులందరును సర్వము హేయమనితలంచి యుగములపర్యంతము సమాధినిష్ఠలనుగావించుటకు, యే ప్రయోజనమునునిష్మ చేయుచున్నారు. అందరును జననమరణప్రవాహమునుండి దొలఁగుటకే ప్రయాసపడుచున్నారు, బుద్ధిమంతులు పదవులను గోరరు జన్మశూన్యమునే సర్వజనులు గోరుదురు. ఆమహాప్రభువుదర్శనమే జన్మశూన్యముగాఁబట్టి తననిజస్వరూపమును దెలిసినగురుఁడు, శిష్యునినిజస్వరూపమును సాక్షచేసి చూపించక జన్మశూన్యముకలుగ నేరదు గాఁబట్టి సర్వకాలసర్వావస్థలయందును సద్గురుపాదములను నమ్మియతనికి వివిధశుశ్రూషలు చేయుటచేతగాని భ్రాంతిరహితముగా నేరదని చెప్పిన, యారామచంద్రుఁడానందభరితుండై త్రిలోకపావనుండవైన మునీంద్రా, కార్తవీర్యార్జునచక్రవర్తిదినములలో నింద్రజాలకులువచ్చి యేమేమి వింతలుగావించిరి. ఆజాలమంతయు నెఱిగించి నా భ్రాంతినిం దొలగించి జన్మశూన్యత్వమును బొందించుడని వేడిన యామునీంద్రుం డిట్లనియె.

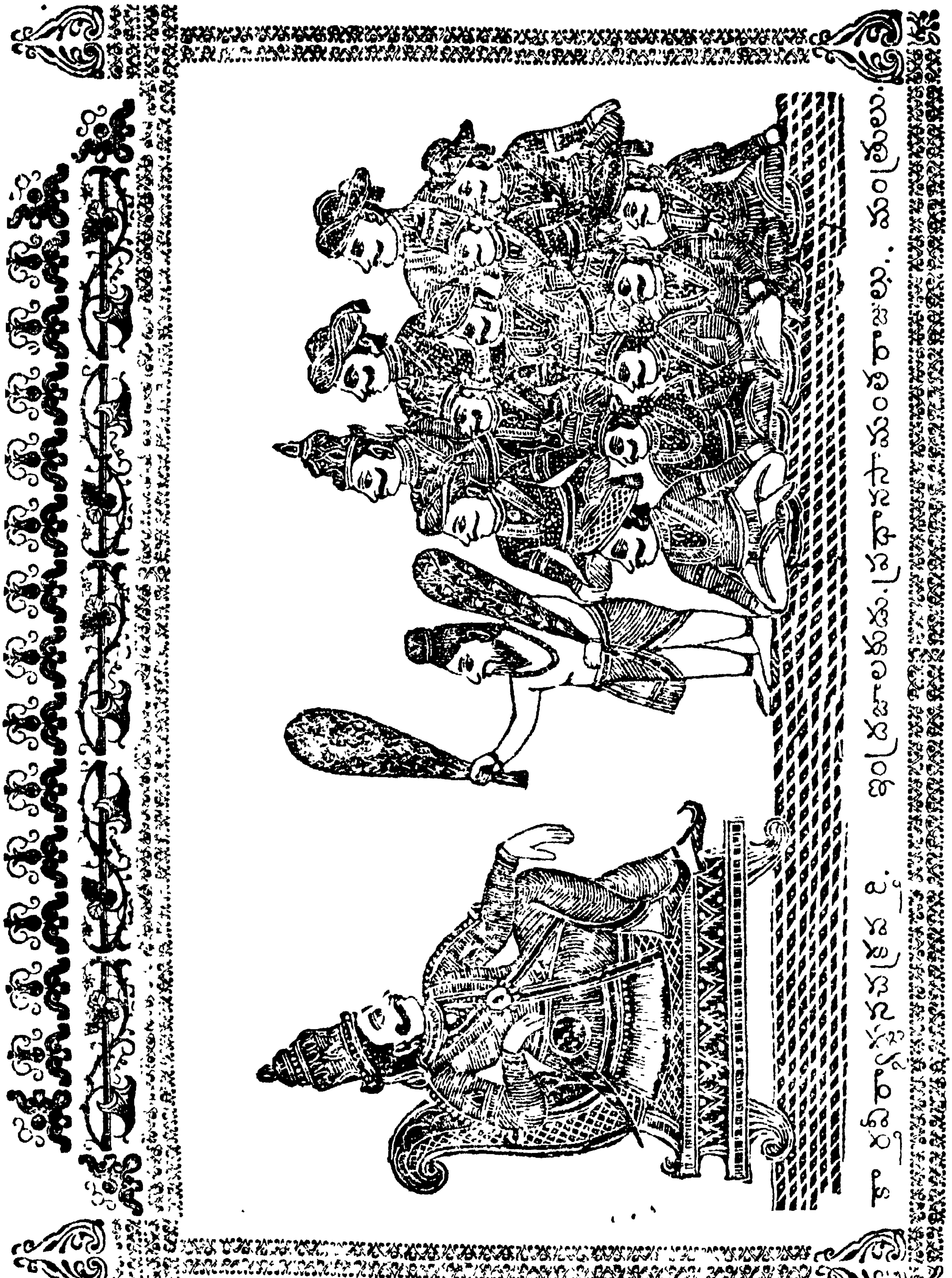
సగరచక్రవర్తికథముగిసెను.

——:(*):——

—*(కార్తవీర్యార్జున చక్రవర్తికథ)*—

శ్రీరామచంద్రా, తొల్లి కార్తవీర్యార్జునచక్రవర్తి తనభుజబలముచేత భూమండలమంతయును బాలించుచు, నొకనాఁడు మంత్రులును బ్రధానసామంతరాజులును విద్వజ్జనంబులును గొలువ నిండుకొలువుకూటంబునం గూర్చుండియుండగా, నాసభకు భాస్కరుండను నొకయింద్రజాలకుఁడు వచ్చి తనహస్తమందుండిన నెవలియాకలకుంచెను ప్రభువునకును బ్రధానమంత్రికినిఁ జూపి చిత్తసంకల్పమును బొందించెను.

ఆవెంటనే ప్రభువునకును మంత్రికిని నిద్రమైకముకలిగి నేత్రము

లనుమూసిన నిమిషమునకంతయు వారికిఁ గొప్పవెలుగును యొక శృం
గారవనమునుగనుపించెను, ఆరాజేంద్రుఁడు తనమంత్రినింజూచి మిత్రుఁం
డా మింటియందు సూర్యచంద్రులప్రకాశములేకనే యీవెలుగు యెం
దుండివచ్చెను, ఈ ననమెన్నఁడిదసిందుడిగిన యతఁడు రాజేంద్రా సూర్య

చంద్రులకాంతులకుమించి యిందుండురత్నములే ప్రకాశించుచున్నవి,
ఈశృంగారవనములోనేమేమివింతలుండునోతెలియదు,ఆహా యిదిదేవ
వనముగానుండునని చెప్పిన యారాజేంద్రుఁడు చెలికాడా నీమాటలునిజ
ముగానుండును,మనమావనమధ్యమునకుంబోయి చూతమురమ్మనియా
యిరువురుంబోయి యందుండుదివ్యఫలకుసుమములనుజూచి తామెన్న
డునువినితినియెఱుంగమనియాఫలములనుగోసిభక్షించి వాటిమాధుర్య
మునకునద్భుతమునొందుచు,మనభాగ్యమేభాగ్యము, ఇట్టిదివ్యవనమును
జూడగంటిమనియొకరితోనొకరుచెప్పుకొనుచు,జలాపేక్షులై పోయియా
వనమధ్యభాగంబునబంగరుకమలములతోఁనొప్పెడుసరస్సునఁతొమ్మిదివి
ధములైన సోపానములను, అష్టకోణములయందును రవి చంద్రులవలె
వెలుఁగుచుండెడు దివ్యరత్నములనుజూచి ముక్కులమీదవ్రేళ్లుపెట్టుకొ
నియాశ్చర్యపడుచు, నాకొలనిలోఁదిగి దాహమార్చుకొని దివ్యకుసుమ
ములనుండి గుప్పుగుప్పునగుప్పెడు సుగంధతావినాఘ్రాణించుచు, నొక
విశాలమైన చలవరాతి బండమీఁదంబరుండి సుఖనిద్రజెంది లేచి, యా
ప్రభువు · మంత్రినింజూచిమిత్రుఁడా దీనికింబూర్వపుదిక్కున నొకమం
టపముగనుపించుచున్నదిదానిదగ్గిరకుంబోయి,యందుండు వింతలనుజూ
చివిచారింతమురమ్మనియాయిరువురామంటపము దగ్గిరకుంబోయి యం
దుశ్రోత్రములకానందముగాదివ్యవాద్యములరవములనువిని మిగులసం
తసించి, యామంటపములోనికింబోయి యందొకరత్నపీటమునం గూ
ర్చుండి దివ్యవాద్యములనుజేయుచుండిన, దివ్యసుందరీరత్నమును దాని
చుట్టును వెలుఁగుచుండిన దివ్య రత్నములను గాంచి యాశ్చర్యపడు
చు నారాజేంద్రుఁడు, ఓహోసుందరీరత్నమా నీవెవ్వరిదానవు యొుం
టరిగా నీమంటపములో నుండుటకుంగారణమేమనియడిగిన యాకన్ని
య రాజేంద్రా నేనుదేవకన్నియను. త్రిలోకభ్రమయనుకన్యకామణికిం
జెలికత్తియను, నేనుదేవకన్నియనగుటంజేసి నాకుభయమును క్షుత్పిపా
సలును సుషుప్తియునులేదు, నాదొరసానియాజ్ఞప్రకారమిచటవాద్యము
లనుజేయుచుందును, నీవృత్తాంతమంతయు వినుపించుమనిన యతఁడు
దనవర్తమానమంతయు నెఱిగించి పుణ్యాత్మురాలా, ఆత్రిలోక భ్రమ
యెవ్వారు, ఆనాఁమణివృత్తాంతమేమి దానితల్లిదండ్రులెవ్వారు సర్వముద

యతో నాకువినుపించుమని వేడిన యాయిందుముఖియిట్లనియె.

రాజేంద్రా! ఆశ్చర్యదేశమునకుంబ్రభువైన మహేంద్రుఁడనుదేవో త్తముఁడు త్రిభువనములకుంజక్రవర్తియై వినోదపురమును దనకు రాజధాని గాఁజేసుకొనిపాలించుచున్నాఁడు,అతనికింద్రిలోకభ్రమయను బుత్రికారత్నముజన్మించెను, ఆకన్నియకు మేము వేవురుచెలికత్తియలున్నాము, మాకందరికినిట్టిమంటపములువేయి తనమేడయొద్దనుండియింతవరకును నిర్మింపఁబడియున్నవి, ఆలతాంగి తనమేడయొద్దనుండి శృంగారవనమునకుంబ్రతిదినము పంద్రెండుఘడియలకు జలక్రీడార్థముగావచ్చును, అప్పుడు మేమందఱమునుగూడికొని దివ్యవాద్యములను జేయుచుందుము, రాత్రి పంద్రెండుఘడియలకు మేమందఱము దానిమేడకుంబోయి వివిధవేడుకలుసలుపుచు, నరుణోదయమున కంతయువచ్చి మామంటపములలోనుందుమని సర్వము నెఱిగించెను, ఆరాజేంద్రుఁడు తనమనంబున దీనిసుందరమేచపలచిత్తమును బొందించుచున్నది, దీనిదొరసాని యెంతటిసుందరమును గలిగియుండునోయని వితర్కించి, యారాజపుత్రినింజూడగోరి, మఱునాఁడుదయమునలేచి రెండవ మంటపముయొద్దకుంబోయి యందుండువింతలనుజూచి యద్భుతమునొంది తనమంత్రితోనోమిత్రుఁడా, తొలిజన్మమున మనమేమితపంబుగావించితిమో తెలియదు, ఇటువంటిదివ్యమంటపములను జూడగంటిమని చెప్పుచు,నామంటపముచుట్టును నుండువనములోని ఫలములను గోసి భక్షించుచు దినమునకొకమంటపమునుగడచి యాయిరువురుంబోవుచుండిరి.

ఇంతలోనక్కడామహేంద్రుఁడు తనపుత్రికి వివాహముచేయయత్నించి తనకొలువుకూటమునకుఁ గ్రిమూర్తులను, ఇంద్రాదిదేవతలను, మోక్షాదిపదవులనుబొందినపుణ్యపురుషులనుబిలిపించితనపుత్రినిరప్పించి యమ్మావీరిలోనీకిష్టమైనవరునింగోరుమనిచెప్పిన, యాకన్నియ నేనుయోచించిచెప్పెదనని, వారిరూపపటములను వ్రాయించి యాపటములనుంబుచ్చుకొని తనమేడకుంబోయి యాపటముల నన్నింటిని నిలిపి తన్నసహస్రచెలికత్తియలకుం జూపించిచెప్పెను, వారిలోఁ గొందఱు చెలికత్తియలు యమ్మా రాజపుత్రికారత్నమా! మేముభూలోకచక్రవర్తినింజూచియున్నాము, అతనింజూచినకన్నులనీపటములనుజూచినమాకుమిగుల

హీనములుగానున్నవి, అతఁడునీయందభిలాషతోఁ తనమంత్రితోఁడం బ్రతిదినము నొక్కొకమంటపమునుదాటి వచ్చుచున్నాఁడని చెప్పిన,యాకన్యకామణిపులకాంకితదేహయై యాచక్రవర్తికి తానుయెదురుగాఁబోయి యాఁ దొకమంటపములోనతనింగాంచిన, యామండలాధిపతియు నతని మంత్రియుఁ గ్రొక్కారుమెఱుంగు తెఱంగుననాయిందుముఖి తళుక్కునమెఱసినంజూచి యాయిరువురు నేత్రములనుమూసుకొని నిశ్చేష్టితులై భూమిమీఁదఁబడిరి, ఆకన్యకామణియాచక్రవర్తినింజక్కఁగాఁజూచి యతనిరూపపటమునువ్రాయించి పుచ్చుకొని తనతండ్రిమేడకుంబోయి చూపించి చెప్పెను. ఆమహేంద్రుఁడును సమ్మతించి చతురంగబలముల తోడ నతనికి నెదురుగావచ్చుచుండెను. ఇంతలో నామంటపమందుఁడు చెలికత్తియ యాయిరువురిమీఁదనుబన్నీరుచల్లి లేవదీసి, యారాజేంద్రునింజూచి పుణ్యాత్మా నీభాగ్యమేమని చెప్పవచ్చును, మారాజపుత్రియైన త్రిలోకభ్రమ నిన్నువివాహముచేసుకొనుటకు సమ్మతించి నీరూపపటమునుంగొనిపోయి తనతండ్రికింజూపించి చెప్పెను. ఆమహేంద్రుఁడు త్రిమూర్తులును, ఇంద్రాదిదేవతలును దన్నుగొలువగాఁజతురంగబలముల తోడ నీకెదురేగి వచ్చుచున్నాఁడనిచెప్పిన, యారాజేంద్రుఁడు మిగులసంతసించి యోపుణ్యాత్మురాలా నీవుచేసినయుపకారమునకునేనేమిప్రత్యుపకారము సేయనేర్తును, నీవు నామంత్రినివివాహముచేసుకొనుటకు సమ్మతించుమనిన, యాకన్నియమంచిదని యారాజేంద్రుని శృంగారభూషితునిగాఁజేసెను, అంతనామహేంద్రుఁడు మంగళవాద్యములతోడవచ్చి తనకునమస్కరించిన భూలోకచక్రవర్తినింగీర్తించి దివ్యవిమానము మీఁదఁగూర్చుండఁబెట్టుకొనిపోయిశుభముహూర్తంబునతనపుత్రింజక్రవర్తికిని చెలికత్తియనుమంత్రికినిచ్చి వివాహమహోత్సవముగావించెను. ఆరాజేంద్రుఁడాత్రిలోకభ్రమనుంగూడివివిధసుఖములనుభవించుచు నూతనవస్త్రాభరణములను ధరియించుచు, నూతనపదార్థములను భుజియించుచు,నామేడలోని వినోదములకునద్భుతమునొందుచుండెను. మంత్రియును దనభాగ్యతోడసుఖించుచు నెల్లవినోదములను వేడుకలనుగావించుచుండెను.

ఇట్లుండఁగా నామంత్రియొకనాడు ప్రభువునుంజూచిరాజేంద్రా

మనమీలోకమునకువచ్చి పదునైదుసంవత్సరములాయెను, ఇందుండు
సుఖానందముచేత సర్వమునుమఱచియుంటిమి, ఇంతటనైన మనదేశ
మునకుంబోవుటయుక్తము, లేనియెడల లోకులవలన నిందింపఁబడుద
మనిచెప్పిన, యామండలాధిపతి మిత్రుఁడా కలంత కాలముమనలోకము
న యనుభవించెడు యనుభవమిచట యొకదినమునకు సమానముగా
దు. ఇట్టిమహదానందసుఖములనువిడిచి యెట్లుపోనేర్తుమనిన, యామం
త్రిపుణ్యాత్మా దేవరవారు దీర్ఘాలోచనజేయకుండిన మనకు నపఖ్యాతి
సంభవించునని చెప్పినసమాధానపఱచెను. ఆమండలాధిపతిమంచిదనిసమ్మ
తించి యామహేంద్రుని సముఖమునకుంబోయి తనయభీష్టమునుజెప్పిన
యావంధ్యాసూనుఁడుఁ గొంత సేపువిచారపడి, యల్లునినాలింగనముచే
సుకొని పుణ్యాత్మా నీయుద్దేశమునకుంగారణమేమనియడిగి తెలుసుకొని
యతనికిదివ్యరత్నకిరీటాదియాభరణము లన్నియునుధరియించి, దివ్యవి
మానముమీఁద తనపుత్రిని యల్లుని, మంత్రినియతనిభార్యనుగూర్చుం
డఁబెట్టిసెలవిచ్చెను, ఆరాజేంద్రుఁడావిమానమునుమెల్లగానడిపించుకొ
నిభూలోకమునకువచ్చి తనపురికివెలుపలందిగి మంగళ వాద్యములును
ముత్తయిదువులు ను వాహనములునువచ్చి పురిలోనికివెంటఁబెట్టుకొనిపో
వునటులముందొకభటునిచే దెలియపఱచి, వాటికియెదురుచూచుచునా
మాంత్రికుని మహిమవలన నేత్రములనుదెఱచి తమ భార్యలనుగానక
దిగులుపడి నలుదిక్కులుపరికించుచు నాసభికులనుజూచి, ఓహోమి
త్రులారా మాతొడలమీఁదఁగూర్చుండియుండిన మాభార్యలెందుబో
యిరనియడిగిన,యాసభవారుయాశ్చర్యపడియిదియేమివింతకార్యము,
మీభార్యలెన్నడునుయీకొలువుకూటమునకురాలేదు,వారెప్పుడు వచ్చి
మీతొడలమీఁదఁగూర్చుండిరి, అంతయునబద్ధము, మీరిరువురు సు
మారుమైదునిమిషములకాలము నేత్రములనుమూసితిరి, ఇంతలోఁనెం
తటిస్వప్నమునుగంటిరోఁజెప్పుడనిన, యామండలాధిపతియును మంత్రి
యును, ఓహోమిత్రులారా స్వప్నముకాదు, నిజముగామేమనుభవిం
చివచ్చినయనుభవముగాని కలకాదు, నిజమనిజరిగిన వృత్తాంతమంత
యునుజెప్పి యాదేవకన్నియలనిమిత్తముగావ్యసనపడుచుండిరి. ఆయిం
ద్రజాలకుఁడుఁదన్నెఱింగించి, పుణ్యాత్ములారానేనునాయింద్రజాలమును

గావించితిని, అందువలనమీచిత్తములకుఁబలవ్యాపించెనేగానియనుభవ
మేమియునులేదు, మీశరీరములిందుండియెందునుంబోలేదు, సర్వము
నామాయగానినిజముకాదు స్వప్నముంగాదు,ముందుమీరుధరియించి
నవస్త్రాభరణము లేగాని, మహేంద్రుఁడిచ్చిన దివ్యవస్త్రాభరణములు
గావని వారియెదుటనిలువుటద్దమునునిలిపిరి. ఆయిరువురు నొకరిము
ఖ మొకరుచూచుకొని ముక్కులమీద వ్రేళ్లుపెట్టికొని యాశ్చర్యపడి
యాయింద్రజాలకునింజూచి మహాత్మా! నీమహిమవలన యద్భుతానం
దసుఖములనుభవించివచ్చితిమి,యింకొకసారి మాకునీజాలమునుజూపు
మనిన యతఁడుమంచిదని నెవలియాకలకుంచెను బ్రభువునకుంజుట్టి చి
త్తసంకల్పమునుబొందించెను

ఆవెంటనే యారాజేంద్రునకునిద్రమైకముగలిగి నేత్రములను
మూసిననిమిషమునకంతయు నామండలాధిపతికి వివిధతళుకులును గొ
ప్పవెలుగును, ఒకవిదేశీయుఁడుమిగులధావళ్యమైమహారమ్యమైన యశ్వ
మునుదెచ్చినంజూచి యీయశ్వమెవరిదనియడిగెను. అతఁడురాజేంద్రా
యిది మిగులశ్రేష్ఠమైనగుఱ్ఱము, దేవరవారిచిత్తవృత్తినింజెలిసిమెలఁగు
నటులసాధకపఱచియున్నాను, దీనివెలనాకుంజెలియదు, ఏలినవారుదీని
నెక్కిసవారీచేసినపిమ్మట నాకేమియిప్పించినను బుచ్చుకొందునని పలికిన
యారాజేంద్రుఁడు తనసింహాసనమునుండిలేచి తనకుడిహస్తముతోదా
నిదేహమునుదడివితన కాశనుబిగించికట్టికిరీటముపడకుండునటులమకు
టమునుగట్టిగాఁగట్టుకొనియాతురగమునెక్కికూర్చుండెను. ఆమాయా
తురగము చిత్రగతులభూమి మీదందిరుగుచు తనఱెక్కలనువిదిలించు
కొని యుప్పరవీధికెగసి వాయువేగముగాఁబోవుచుండెను, ఆగుఱ్ఱము
యొక్క వేగమునకు య్యారాజేంద్రుఁడు భయాశ్చర్యములును బ్రాణభీ
తియునుఁబొంది, ఓహోదైవమా నేఁడీయశ్వము నన్నంతమునొందించు
నటులయున్నది, ఇట్టిసమయమునసీవుతప్ప నాకువేరెరక్షకులులేరని ప
రమాత్మునింధ్యానించుచు మెలుగత్తియేష్పుచుకళ్లెమును బిగియంబట్టు
చు విధినాధునిందూఱుచుండెను, ఆమాయాతురగముప్రభువుభయప
డుటను గ్రహించి తనవేగమునుమట్టుపఱచి పోయిపోయి యందొకద్వీ
పమునుజేరెను. ఆరాజేంద్రుఁడు త్వరితముగానాయశ్వమునుదిగి,అబ్బా.

పునర్జీవితుండనైతినని కొంతమట్టుకుసంతసించి యాగుఱ్ఱమునుజూచు చుండఁగానే యది మటుమాయముగాబోయెను.

ఆమండలాధిపతియాశ్చర్యపడి ఆహా యిదియేమి వింతకార్యము, అశ్వమెందుఁబోయెనని యోచించుచు సూర్యకిరణములకుందాళఁజాలక యందొక కపిత్థవృక్షముక్రిందఁగూర్చుండి, ఓహో యిదియే లోకమో, యేదీవియో తెలియదు, ఇందుండుభూరజమంతయునుసువర్ణమువలె తళతళమెఱయుచున్నది, ఇందుండురాళ్లన్నియునురత్నములవలెఁబ్రకాశించుచున్నవి, క్షుత్పిపాసలనుభరించుటదుస్తరముగానున్నదని, యాచెట్టుక్రిందరాలినవెలగపండ్లనుంగొట్టిభక్షించుచు దూరముగానొకపట్టణమునుజూచి, యాపురిలోదేవతలుందురో లేకరాక్షసులుందురోయనివితర్కించుచునొకనాఁటిమధ్యాహ్నసింగాంచి యోపుణ్యాత్మురాలా నేను భూలోకచక్రవర్తిని దారిఁదప్పి యీద్వీపమునకువచ్చితిని మిగులఁదప్పిగొనియున్నాను,ఈద్వీపమెయ్యది, ఆపురమునకుంబేరెయ్యది,పాలించువారెవ్వరు జలములుండు చోటెయ్యదియనియడిగిన యాపడతుకయతనికినమస్కరించి స్వామీ! ఇది సంకల్పమను ద్వీపము, అదివికల్పమనుపట్టణము, భ్రమాదేవియను మతంగకన్యాకామణిధర్మయుక్తముగారాజ్యమునుఁబాలించుచున్నది. ఆకన్యాకామణిసుందరలావణ్యావిశేషములను జెప్పుటకుఁ బ్రహ్మేంద్రాదులకైనయలవిగాదు, పురిలోనందప్ప మీకెందునునీళ్లుదొరకవు, నీవయోరూపలావణ్యములనుజూచిమారాణినిన్నువరియించునని తోఁచుచున్నది. పూర్వజన్మమున నీవెట్టితపంబుగావించితివో తెలియదు నీభాగ్యమేభాగ్యమనిపలుకుచుండఁగా, నా భ్రమాదేవిశృంగారభూషితురాలై, యాణిముత్యములకుచ్చులు వ్రేలాడెడు నవరత్నఖచితమైన యందలముపల్లకిలోఁగూర్చుండి పట్టపుటేనుఁగునుశృంగారించి వెంటఁబెట్టుకొని మంగళవాద్యములతోడ మూడు వేలస్త్రీలువివిధాయుధములనుధరియించి బరాబరులుసేయుచుముందు నడువఁగా గొందఱుముద్దియలు ఛత్రచామరములు వేయుచువెంబడిరాఁగా, నాయువతీమణియాప్రభువునుంజూచి రాజేంద్రా మా భ్రమాదేవికి భూతభవిష్యద్వర్తమానములను దెలుసును. దేవరవారువచ్చిన సమాచారమెఱిఁగి వచ్చుచున్నదని చెప్పుచుండఁగా, నాకన్యకామణియ

తనిదగ్గరకువచ్చి పల్లకిదిగినంజూచి యారాజేంద్రుండుదానిరూపమునుఁ
జూడఁజాలక నేత్రములనుమూసుకొని భూమిమీఁదంబడెను, ఆకన్నియ
యతనిముఖముమీఁద జన్నీరుచల్లి లేవఁదీసి కూర్చుండఁబెట్టి రాజేం
ద్రా! దేవరవారుమూర్ఛిల్లుటకుఁగితంబెయ్యది, నాదేహకాంతులకే మూ
ర్ఛిల్లితిరో, లేక మతంగకన్నియయని మనంబొప్పక సొమ్మసిల్లితిరో, ఇం
దుండు సువర్ణమును రత్నములనుజూచి భ్రాంతిచేసొమ్మసిల్లితిరో నిజ
ము చెప్పుము, సుగుణసంపత్తియే విశేషార్థముగాని కులరూపములు వి
శేషార్థములుగావు, ఏకులజుండైనను బ్రహ్మజ్ఞానముచేతఁ బ్రాహ్మణుండ
గును, మీకులగురుండైన వసిష్ఠ మహాఋషి మాజాతికన్నియయైన
యరుంధతిని వివాహముచేసుకొని త్రిలోకపూజ్యుండుగాకుండెనా, మీ
రేలభేదమెంచెదరు నేనుఁద్రికాలజ్ఞానిని, నావలనమీకుంగీర్తియునుయ
శస్సును ఆయుర్వృద్ధియును మోక్షమునుగలుగుటకుసందియములేదు.
మీరుసంశయింపక ముఖమెత్తినన్నుంజూడుడనిన, యామండలాధిపతి
కి మనోసంశయమువిడువక ముఖమెత్తియా కన్యకాముఖంబుంజూచినే
త్రములనుమిఱుమిట్లుకలిగి నిలుపనోపక మగుడ భూమిమీఁద వ్రాలినం
జూచి, యాలలనామణి మరల యతనిలేవదీసి యతనికంఠమునదివ్యర
త్నాభరణముంచియాపట్టపుటేనుఁగుమీఁదం గూర్చుండఁబెట్టి తానుఁబ
ల్లకిలోఁగూర్చుండి మంగళ వాద్యములతోడం బురిలోనికి వెంటఁబెట్టు
కొనిపోవుచుండెను.

ఆరాజేంద్రుండు తనమనంబున, అకటా విధాత యిట్టిజగన్మోహి
నిని మతంగకన్నియఁగా నేలసృజించెను. ఆహా దీనిసుందరరూపమునకు సరి
యైనస్త్రీలు యేలోకమందునుయుండరు. దేవగంధర్వయక్షకిన్నరస్త్రీలు
దీనిపాదరేణువుకుసరిరారు. దీనితోభోగించనివానిజన్మమెందుకు. ఈల
తాంగివలనంగలిగినచండాలత్వమును తపస్సిద్ధివలనంబాపికొందును. వే
శ్యాకొమరుండును మతంగమహాఋషికి యగ్రజుండును నైన వసగురుండు
తపస్సిద్ధిచేత నిర్దోషుడై త్రిలోకపూజ్యుండుగాకుండెనా, గార్ధభమునకుం
బుట్టిన గార్గేయమహాఋషితపస్సువలనం బూజ్యుండుగాకుండెనా, చా
కలదానికింబుట్టిన నారదమహాఋషి బ్రహ్మజ్ఞానమువలనం ద్రిలోకపూ
జ్యుండుగాకుండెనా, కులము వలనఁబ్రయోజనములేదు, మతంగకన్ని

ఇదినీభార్యయగుటసత్యము, ఈబిడ్డలునీకుంబుట్టినబిడ్డలు, శామసించక గ్రహించుమనిచెప్పి యదృశ్యుండాయెను. అంతనామండలాధిపతికి యేమియునుదోచక కొంతసేపటికియోమాదిగదానా, అగ్నిదేవుఁడుతప్పుసాక్ష్యము చెప్పిపోయెను, నేను దేవతలకై ననుభయపడువాఁడనుగాను, ప్రారబ్ధకర్మమనియెంచి నీబిడ్డలతోడనీద్వీపమునకుంబొమ్ము, అనుభవమెవ్వారికివిందప్పదు, నన్నునిందించవలదు పోపొమ్మనిపలికిన యామాయలాడి ప్రాణనాథానన్నిటులవంచించుటఁదగునా, అగ్నిదేవుఁడుతప్పుసాక్ష్యమునుజెప్పినత్రిమూర్తులైనవచ్చి నిజముచెప్పరాయనిపలికినమాత్రముననే దివ్యవాక్యములరవములతోడ నాముగ్గురుమూర్తులును ప్రత్యక్షంబైనంజూచి యారాజేంద్రుఁడుభయభ్రాంతుడై వారికిసాష్టాంగదండంబులిడినవారుదీవించి, ఓహోయారాజేంద్రా! ఈభ్రమాదేవిచండాలకులమునంబుట్టినదనియోచించవలదు, మిగులయుత్తమురాలు, ఆత్మధ్యానపరాయణులైనవారెవ్వరైనను నాకుసమానులుగాని కులమెంచువారముగాము, కులములన్నియును శుక్లశోణితసంబంధములైయున్నవిగాఁబట్టి విధినిషేధములులేవు, ఆలస్యముచేయకగ్రహించుమనిన, యతఁడుస్వాములారా నాసభికులనందరికినిప్పుడుచక్కఁగాఁదెలియవచ్చెను. మీదర్శనముచేతధన్యుండనైతినని వారినింబెక్కువిధములవినుతించినమస్కరించెను. ఆముగ్గురుమూర్తులునదృశ్యులైరి. అంతనారాజేంద్రుఁడు భార్యనుబిడ్డలనుదగ్గిరకుంబిలిచి ప్రియురాలా మనరహస్యముయీసభికులకందరికిందెలియఁగోరి యింతదూరమునిన్నుంబరీక్షించితి, నిప్పుడుత్రిమూర్తులువచ్చిచెప్పగా నందరికినిర్దోషులనిదెలియవచ్చెను. నీవునాయందసూయతనుబొందకుమని ప్రియవచనములచేతనూరడించి బిడ్డలను ముద్దులాడి వారినందరినివెంటఁబెట్టుకొనిపోయి యందొకమంటపములోనిలిపి మీరిచటనేయుండుఁడు, పుణ్యస్త్రీలును మంగళవాద్యములునువచ్చునని చెప్పి మగుడికొలువుకూటమునకువచ్చి సింహాసనముమీదంగూర్చుండి, ఇంద్రజాలకునిమహిమవలన నేత్రములనుదెఱచి సభికులనుజూచిమిత్రులారా త్రిమూర్తులును, అగ్నిదేవుఁడును ప్రత్యక్షమై భ్రమాదేవి మహాయుత్తమురాలనియును గుణశ్రేష్ఠురాలనియును దాని నిగ్రహించుట చేతనీకుదోషముకలుగ నేరదనియునుదీవించిచెప్పిపోయి

నసమాచారములన్నియునుమీకుదెల్లమిగాదెలిసియున్నవిగదా, ఐనను మనముపెద్దలనురప్పించికొంతమట్టుకుప్రాయశ్చిత్తమును గావించుకొనను టయుక్తమనినాకుతోచుచున్నది, మీయందరియభిప్రాయములనుజెప్పు డనియడిగిన యాసభికులందరుప్రభువునిదానమునుదప్పి యేమేమోమా ట్లాడుచున్నాడని యొకరిముఖమొకరుచూచుకొనుచుండిరి.

ప్రథమమంత్రియైనసునీతి ప్రభువునుంజూచిరాజేంద్రా దేవర వారుయేమేమోజెప్పితిరి,అవిమాకేమియును దెలియలేదు, అదేమివృ త్తాంతమో సాంగముగావినుపించుడనివేడిన యామండలాధిపతి జరిగి నవృత్తాంతమంతయునుజెప్పిన యామంత్రియును, ఆసభికులునుముక్కు లమీద వ్రేళ్లుపెట్టుకొని యద్భుతముసెందిరి. మంత్రిరాజేంద్రా దే వరవారునేత్రములనుమూసుకొని రైదునిమిషములాయెను. ఇంతలో మీరెన్నడుసంకల్పమును ద్వీపమునకుంబోతిరి. వికల్పమునుబట్టణమును బాలించెడు భ్రమాదేవియనెడు మతంగికిన్నియనుమీరెన్నడువివాహ ముచేసుకొంటిరి. అచటయిరువదిసంవత్సరములుండి యేడ్గురుబిడ్డలనెన్న డుగంటిరి. ఆభ్రమాదేవియును బిడ్డలును మనసభకెన్నడువచ్చిరి. అ గ్నిదేవుడును త్రిమూర్తులును ప్రత్యక్షమై యెప్పుడుదీవించిపోయిరి. స ర్వమబద్ధము. అంతయునుశక్కి. జరిగినదించుకైనను లేదు దేవరవారికిస్వ ప్నమువల్లనో, లేకయీయింద్రజాలకుని మహిమవల్లనోయటులదోచి యుండుననిచెప్పిన యారాజేంద్రుడు మిత్రుడా స్వప్నముగాదు' ఇం ద్రజాలముంగాదు. నేనుయిరువదిసంవత్సరములుండి యనుభవించివ చ్చినప్రత్యక్షమైనయనుభవమును నీవుయుశక్కియనిచెప్పెదవేల, చలవ రాతి మంటపములోనాభ్రమాదేవియును దాసిబిడ్డలునున్నారు, నీవు పోయినారినింజూచిరమ్మనిన యతడుపోయిచూచియెవరినింగానకవచ్చి చెప్పిన యామండలాధిపతి ఆహాయిదియేమివింతకార్యము, యింతకు ముందుగానామంటపములోనిలిపివచ్చితినే, ఇంతలోవారెందుబోయిరని యోచించుచుండగా, నాయింద్రజాలకుడు ప్రభువునుంజూచి రాజేం ద్రాసర్వము నాజాలమువలనంగలిగినచిత్తభ్రమయేగాని యదినిజము కాదు, స్వప్నముంగాదు, అనుభవమంతయును శక్కి,జరిగినదంతయుద బ్బర సర్వముభ్రమయనిపలికిన యారాజేంద్రుడుముక్కుమీదవ్రేలు,

పెట్టుకొని యతనిం బెక్కువిధములవినుతించి మహాత్మా యత్యద్భుతమై నయింద్రజాలముయత్యానందమును,బుట్టించుచున్నది, వేరొకజాలమును జూపుడనిన యతఁడు పుణ్యాత్మా తొలుత నేజూపించినది మహేంద్రజాలము, ఇప్పుడుచూపించినది యింద్రజాలము. కనుకట్టువిద్యయైనజాలమునుజూపించెదనని చెప్పియాయింద్రజాలకుఁడుతన చేతిలోని నెమలియీకల కుంచెను సభవారికందరికినింజుట్టి చిత్తసంకల్పమునుబొందించెను.

అంతనాసభకు నొకముసలిబ్రాహ్మణుండునుసుందరమైనస్త్రీయునువచ్చియారాజేంద్రునింజూచియావృద్ధుడుపుణ్యాత్మా నేనునాభాగ్యవశమునరాక్షసులనుదప్పించుకొనివచ్చి దేవరవారికొలువుకూటమునుబ్రవేశించితిని,నేనురక్కసులకుంభయపడువాడనుగాను.నేనుదివ్యాస్త్రశస్త్రకోవిదుండను నాయొద్దదివ్యాస్త్రములుమెండుగాగలవు, రాక్షసమాయలనునాకుఁదెలుసును, ఇదినాభార్యమిగులగుణవంతురాలు రూపసియగుటంజేసి యాదురాత్ములుయేమికీడుగావింతురోయనుభయముచేతపరుగునవచ్చిచేరితిమి, ఆదురాత్ములకు నాప్రభావము తెలియదు నేనుగడియలోపలనందరినింజంపివచ్చెదను. అంతవరకునాభార్యనుగాపాడవలయుననిప్రార్థించి చేతిలోనిపుస్తకమునుభూమిమీఁదంగొట్టి రథమునుఁధ్వములను ధనుర్బాణములనురప్పించి, యారథముమీఁదంగూర్చుండి ధనుర్బాణములనుధరియించి కూతలార్భాటములనుజేయుచు నారథముతోడమింటికెగసిపోయెను. ఆరాజేంద్రుడుఁను సభికులును బ్రాహ్మణునియద్భుతపుశక్తికిమిగులయాశ్చర్యమునుబొందిచక్రవర్తియాబ్రాహ్మణునింగాపాడుటకుఁదగినబందోబస్తుగావించెను.మింటియందు మిక్కుటములైనకూతలార్భాటములును ధనుష్టంకారములును గర్జింపులును బ్రతాపవచనములును వినవచ్చినందునయాసభికులందరుభయపడి రాజేంద్రామనకును యుపద్రవములు కలుగునటులఁ దోచుచున్నది, ధనుర్బాణములనుధరియించి జాగ్రతతోనుండుట యుక్తమనియందరునుధనుర్బాణములనుధరియించిరి. అంతటమింటిమీఁదినుండి రక్తమును గండలును దలలును మొండెములునుబడుటనుజూచి యాప్రభువును సభికులును బ్రాహ్మణుఁడుముసలివాడుగానుండినను మిగులసమర్థుఁడురాక్షసులతలలునరికినరికిపడఁద్రోయుచున్నాఁడనియాశ్చర్యపడుచుండగా,నాబ్రాహ్మ

ణుని శిరస్సును గాత్రమును భూమిమీఁదంబడెను. అవిచూచి ప్రభు
వును సభికులునువిచారపడుచుండగానా బ్రాహ్మణి వికలమై పడిన తన
భర్తశిరమును మొండెమునుజూచివిలపించుచు, నామండలాధిపతినింజూ
చి పుణ్యాత్మానాభర్తశత్రువులచేతహతమై భూమిమీఁదంబడెను. పతి
తోఢ సతికిగమనమని శాస్త్రధర్మముగనుక నాకు సహగమనమునకు
సెలవిండనియడిగెను. ఆరాజేంద్రుఁడువలదని యెన్నివిధములజెప్పినను
యాబ్రాహ్మణివినక నేనొకనిమిషమైనను జీవింపనోపననిపలికి యగ్ని
గుండమునుగావించుకొని యగ్నిదరికొలిపి భర్తశిరమును గాత్రమును
బడవైచి తానును యాయగ్నిగుండమునంబడికాలిభస్మమాయెను, ఆ
రాజేంద్రుఁడునుసభికులును విస్మయమునొంది, ఓహోయిదయేమివింత
కార్యము మనభాగ్యవశమున నీమహాపతివ్రతను జూడగంటిమని యా
ళతాంగినింగీర్తించుచుండిరి.

అంతం గొంతసేపటికి యాబ్రాహ్మణుఁడు ధనుర్బాణములనుధరి
యించివచ్చినంజూచి, యారాజేంద్రుఁడునుసభికులును వెఱఁగుపడినిశ్చే
ష్టితులైరి. ఆమాయకుఁడురాజేంద్రా పెక్కండ్రుఘోరరక్కసులనుహత
ముచేసివచ్చితిని, హతశేషులుభయపడి పరుగుబారిరి. నాభార్యనుయెక్క
డదాచితిరనియడిగిన, ప్రధమమంత్రియైనసునీతి యతనింజూచి యో
బ్రాహ్మణుఁడాభూమిమీఁదంబెక్కురక్కసులతలలునుగాత్రములుంబడెను,
అవిచూచి యాశ్చర్యపడుచుండగా నీతలయును గాత్రమును బడుటను
మేమందరమునుజూచి వ్యసనపడుచుంటిమి. నీభార్యనేనొకనిమిషమైనజీ
వింపననిపలికి మేమెంతజెప్పిననువినక యగ్నిగుండమునుగావించి యగ్ని
దరికొలిపి నీశిరమునుగాత్రమునుబడవైచి తానునుయాయగ్నిలోఁబ్రవేశ
మయ్యెననిజరిగినవర్తమానమునుజెప్పిరి. ఆబ్రాహ్మణుడకటాయిదియేమి
యన్యాయము, నాతలయునుడొక్కయునుభూమిమీఁదంబడుటెట్లుయా
బ్రాహ్మణినాశిరమునుగాత్రమునుఅగ్నిలోబడవైచితానుంబడుటెట్లు, మ
గుడినేనుజీవించివచ్చుటయెట్లు, మీమాటలు గడువింతలుగానున్నవని
భూమిమీఁదంబడివిలపించుచుకొంతవడికిలేచియాప్రభువునుసభికులునెం
తదూరముచెప్పిననువినక యాబ్రాహ్మణుండునుయాయగ్నిగుండములో
ని యగ్నినిదరికొలిపియాయగ్నిలోదుమికి కాలి భస్మమాయెను, ఆరా

జేంద్రుఁడిట్టిఘోరకృత్యము మనకెదుటసంభవించెను, మిగులయుత్తము
లైన నీవధూవరులిద్దరు నగ్నిలోనంబడిదహించిరి.ఇందుకుమనమేమిచే
యుదమని సభికులతోడ నాలోచించుచుండఁగానాయగ్నిగుండములో
నుండి శ్రవణానందముగాదశవిధవాద్యములును వినవచ్చినయాశ్చర్యము
తోనాప్రభువునుసభికులునాయగ్నిగుండమునేజూచుచుండగా, నందుండి
యావధూవరులిరువురుబైటవచ్చినంజూచివిస్మయమునొంది. ఓహో యి
తడుమిగులప్రభావసంపన్నుండని పెక్కువిధములయతనింగీర్తించిరి. అం
తనాయింద్రజాలకుఁడు తనజాలమునునిలిపినయాచక్రవర్తికిని సభికులకు
ను యాయిరువురునుగనుపించక నింద్రజాలకుఁడుమాత్రముగనుపించి
యోపుణ్యాత్ములారాసర్వమునామాయవలన మీనేత్రములకటులగను
పించెనేగాని నిజముకాదుబ్రాహ్మణుండును,బ్రాహ్మణియును,యుద్ధమును
అగ్నిగుండమును,అగ్నిలోనాయిరువురుబడుటయును మగుడిలేచివచ్చుట
యునుసర్వమునామాయయనిచెప్పిన,యారాజేంద్రుఁడునుసభికులునద్భు
తపరులై యతనినాలింగనముచేసికొని పెక్కువిధములంగీర్తించియిష్టదే
వునకుంబూజించునటులంబూజించుచు,నతనికివిందులుగావించుచుండిరి.
ఆభాస్కరుండును వివిధవేడుకలుగావించుచు కండగర్వముచేత గురుని
యాజ్ఞనుమఱచియుండఁగా, నాగురుఁడుతనజీవితకాలమునుజెప్పియుండి
యునుదనశిష్యుఁడురానందుకై మిగులవిచారమునొందియతడుండినస్థాన
మునుదెలుసుకొని రౌద్రావేశముతోనాపురికివచ్చుచుండెను.

ఈవర్తమానమును భాస్కరుండెఱింగి మిగులవిచారమునొంది
త్వరితముగా నామహాత్మునకు నెదురుగాఁబోయి యతనిపాదములమీద
వ్రాలి పెక్కువిధములవినుతించినను యతఁడొప్పక, ఓరికపటాత్మాగురు
ద్రోహీకండగర్వముచేతమదించి నన్నులక్ష్యపెట్టక నాయాజ్ఞనుమీఱి
నడిచితివి, దురాత్మానరకమనుభవింతువుగాక, నీవిద్యనీతోడనశించును
గాక, నీకుందగినశిష్యుడులేకుండునుగాకయని యీమూడుశాపములిచ్చి
ప్రాణాయామముచేత పద్మాసనముమీదంగూర్చుండి హంసనుసహస్రా
రకమలమునకుంగొనిపోయి యచటవిజృంభించి బ్రహ్మకపాలమును భే
దించుకొని ప్రాణవియోగమునుబొందెను. అంతనాభాస్కరుఁడు ఘో
రముగాదుఃఖించుచు నామహాత్మునిసమాధిగావించి, యాసమాధిమీద

నలువదిదినములుపరుండి ధూపదీపనైవేద్యములను గావించుచుండెను. అటుపిమ్మటాభాస్కరుఁడు తనకునమ్మకమైనశిష్యుఁడు సంభవించనందుకై దుఃఖించి, తనవిద్యతనతోడం బోకుండునటుల యోచించి పదుగురుశిష్యులనుగూర్చుకొని వారికెంతబోధించినను వారికిఫలితార్థముకలుగనందుకై వగచుచుం గొన్నిదినములుండి యతఁడునుమరణించెను. అతనిశిష్యులు గొంతమట్టుకు జాలవిద్యను మాత్రము చేయుచుండిరి. ఇంద్రజాలమహేంద్రజాలాదివిద్యలులేవు. వాయుస్తంభన జలస్తంభనాదివిద్యలును, వివిధమంత్రయంత్రతంత్రములును, మోహనాదివిద్యలునుగలవు, మహామహిమలును, చిత్రవిచిత్రములును, ధనకనకవస్తువాహనములును, సుఖసంతోషములును,శృంగారవేడుకలును వివిధవాద్యగోష్ఠియును, గీతనృత్యనాటకాలంకారములును, నవరత్నములును, ఇవియన్నియునుమాయ, మనస్సుకుమిగులరమ్యములై మిత్రులవగిది వివిధవాంఛలనుబొందించుచు, మోహాంధకారముచేతను మదగర్వముచేతను ధనగర్వముచేతను రాజ్యగర్వముచేతను లోభముచేతను విషయములయందు ప్రవేశపెట్టుటచేత జననమరణప్రవాహమును దప్పించుకొనెడుయుక్తిలేక జననమరణములనుబొందుచుందురనిచెప్పిన యారామచంద్రుడద్భుతమునొంది,మునీంద్రా!ఇంద్రజాలమహేంద్రజాలవిద్యలిప్పుడుండినయెడల నేనుమిగులసంతుష్టితోనవిబరీక్షించక విడువననిపలికిన, యామునీంద్రుఁడతని చిత్తానందమునుగ్రహించి, యకటాయీపుణ్యపురుషునిమనంబింకను ధర్మార్థకామమోక్షములనెడుభ్రమలయందే తగులుకొనినిజస్వరూపధర్మమునుగ్రహించుటకు నుపక్రమింపకున్నదియని మనంబునయోచించి యామునీంద్రుండిట్లనియె.

శ్రీరామచంద్రా! శ్రద్ధాసక్తుడవై వినుము తొల్లియయాతిమహారాజు తనభార్యయైన దేవయానతోఁ జిత్రశయ్యమీఁదంబరుండి స్వప్నమునుబొందెను. ఆస్వప్నమునగొప్పవెలుఁగునుంగాంచి దివ్యవాద్యములఘోషములనువిని యాశ్చర్యపడిలేచికూర్చుండి నలుదిక్కులుపరికించుచుండెను. ఆవెంటనే యనేకరథములును గజములును తురగములును వేలకొలదికాల్బంటులునువచ్చిబారులుబారులుగానిలిచిరి, ఆరాజేంద్రుఁడివియెవరిసైన్యములనిజూచుచుండఁగా నొకదివ్యపురుషుఁడు శ్వేత

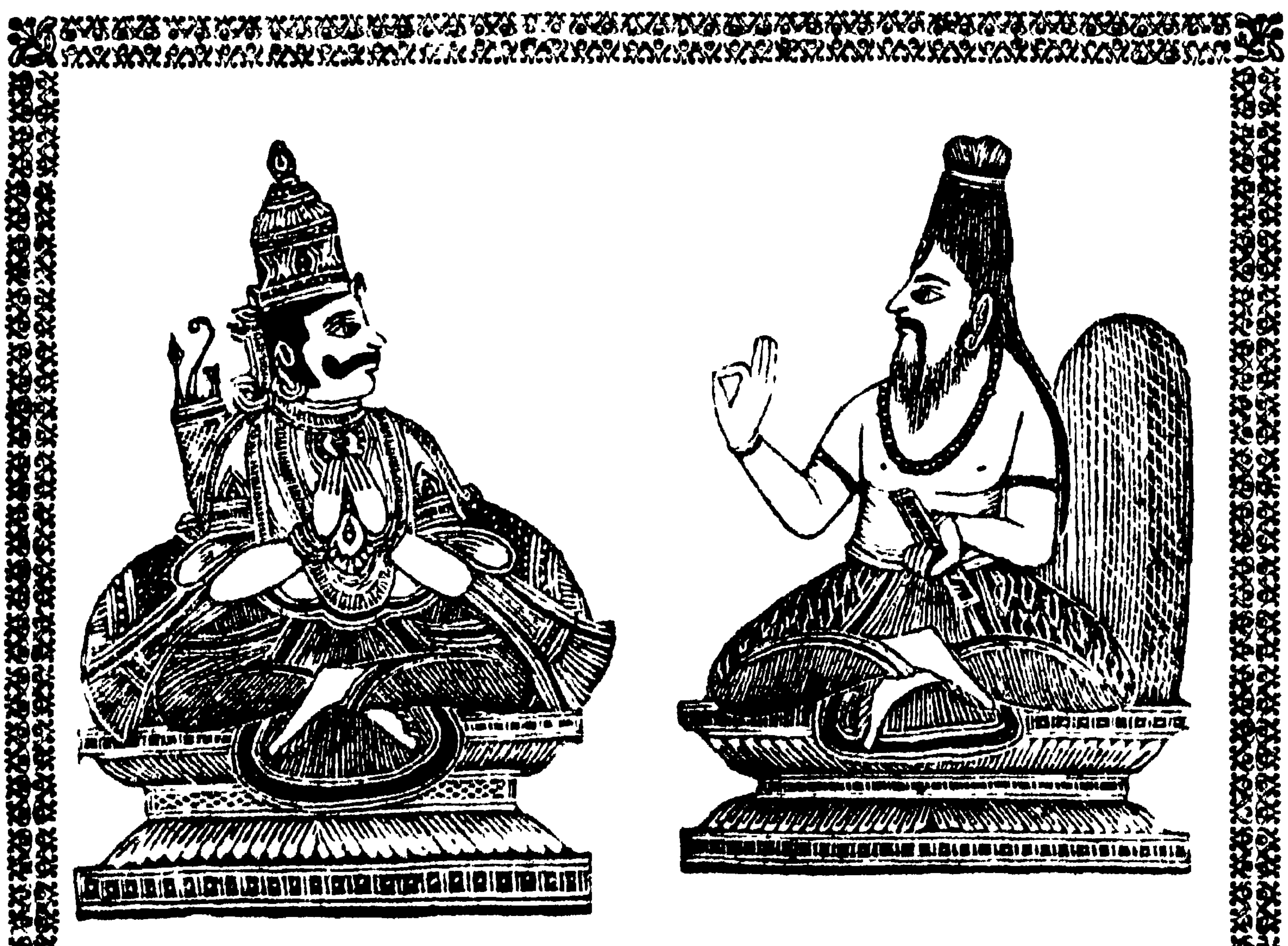
లని చెప్పినయీ రామచంద్రుఁడుమహాత్మామాయ యెటుకనుబుట్టించినవా రెవ్వరు, అదియెటులవచ్చెనుజక్క-గావినుపించినాభ్రమనుదొలఁగించుఁడనివేడిన యాతపోధనుండిట్లనియె.

శ్రీరామచంద్రావినుము "అధ్యారోపాపవాదాభ్యాం। అపమృత్యుర్భవిష్యతి" యనియును "అధ్యారోపాపవాదాభ్యాంనిష్ప్రపంచం ప్రపంచతే" యనియును బ్రమాణములున్నవికాఁబట్టి, అధ్యారోపాపవాదమును నేనెటులఁజేతును. ఈవాదమెన్నఁడునుం జేయఁగూడదుఁ లేనిదానినికలుఁగఁజేసిచెప్పుటే యధ్యారోపాపవాదము, పండితపామరులుఅచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమువలన ఆకాశాదిమహాభూతములుపుట్టినవని వేదశాస్త్రములనుగల్పించిరి. ఆహావారివివేకముమిగులదొడ్డదివారేమాయ యెటుకను బుట్టించినవారుగాని. అచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమువలన మాయ యెటుకపుట్టనేలేదు, పుట్టించనుబడలేదు పుట్టినదనియునుదెలియదు, అచలపరిపూర్ణబ్రహ్మము కేవలనిర్వికారము, ఏవికారమునులేనిది, ఏకాలమందును శరీరయాత్రలుకానిది, ఏరూపమును బొందనిది, ఏగుణములులేనిది, ఇట్టిదట్టిదనినిర్దేశింపరానిది, అంతటనునిండిస్వతస్సిద్ధముగానుండెడు పరిపూర్ణమును దెలియకయుక్తిచేసి, తమకుతోచినమట్టుకు వేదశాస్త్రములనల్లిరేగానినిజమెఱింగిచెప్పినవారుకారు, అవియన్నియు కలతవాక్యములేగానినమ్మతగినవికావు, గాబారుచేతనటులవ్రాసిరి. అచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమునుదెలియనివారె, తెలిసియుండినయెడలయీపాపవాదమునుజేయరు, శరీరయాత్రలుగానిమహాకారణశరీరయాత్రలుగాని లేనట్టి నిర్వికారయచలపరిపూర్ణబ్రహ్మముతానెటులబుట్టించును. ఏవికారమును లేని యచలపరిపూర్ణమువలన యేవికారమునులేని యచలమే పుట్టునుగాని వికారములెట్లుపుట్టును. చైతన్యములేని తానుయెటులఁ బుట్టించును. ఏకాలమందునుబుట్టించబడలేదు. ఇఁకమీఁదనుబుట్టింపదు పుట్టించనుబడదు దానికి యేజోలిపట్టదు. ఎందుఁజూచిన నొకవిధముగానేయుండునుదానికిఁబ్రతిలేదు, సమానములేదు. దానింజూడనిపండితపామరులుగాబారుచేత, అచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమువలనమాయయెటుకపుట్టినదనిచెప్పిరి. సత్యమైనయచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమువలన సత్యమేపుట్టునుగాని, అసత్యమైనమాయయెటుకయెటులపుట్టును. ఏకాలమందునుసత్య

మునం దపత్యముపుట్టనేపుట్టదు, పుట్టించనుబడదుగాఁబట్టి పండితపామరులుచేసిన యధ్యారోపాపవాదము మిగులతప్పువాదము. ఇంతటివివేకపరులు గొడ్డురాలకు బిడ్డయున్నదనియును కుందేటికికొమ్ములున్నవనియును. ఎండమావులయందునీళ్లున్నవనియును, రజ్జుసర్పమునుదారుపురుషుఁడు చంపెననియును జెప్పుటకుసందియములేదు. ఆహాయెంతచదివినను భ్రమకేకారణము,భ్రమలేనిచదువుచదువవలెను,అదియేయచలపరిపూర్ణబ్రహ్మము,వేదములుమాయయొుకయైనశరీరయాత్మలకేప్రమాణములుగాని యచలబ్రహ్మమునకుంబ్రమాణములుగావు,

ఇదియునుగాక తొల్లింటికథయొకటికలదు, చక్కగావినుము, ఉళక్కియనుదేశములో దబ్బరయను నొకపట్టణముకలదు. ఆపట్టణమును యేమిలేనిప్రభువు పాలించుచుండెను. ఆప్రభువు తన మంత్రులైన దారుపురుషునిం వంధ్యాసూనునింజూచి మిత్రులారామీరిరువురుంబోయియాకాశపుష్పమును దెమ్మనిసెలవిచ్చిన యాయిరువురునుప్రయాణమైపోవుచునామార్గమునవివిధవేడుకలనుఁ జూచుచుంబోయిపోయి యొకప్రదేశమునరజసుస్తికములువిశేషముగానుండుటనుజూచి యాశూరులిరువురువెండిగనియనిమిగులసంతసించి, ఆహాతమ్ముఁడా ఓహోహో యన్నా మనముతొలిజన్మమున నెంతటిపుణ్యముచేసితిమోతెలియదు, మనకీజన్మమున వెండిగనిసంభవించెను, కృతార్థులమైతిమని యాయిరువురుపైవస్త్రములను భూమిమీదంబఱచి యాగుల్లలం బోగు చేసుకొని మూటలుగట్టిరి, ఆమూటలలోవంధ్యాసూనుడుగట్టి నమూటపెద్దదిగానుండుటను దారుపురుషుఁడుచూచి, యన్నా మనమిద్దరము నొకటిగా గూడివచ్చితిమి, యేమి దొరికినను సమానముగాఁ బంచుకోవలయునే గాని, వ్యత్యస్తపు భాగములుగానుండకూడదు. నీమూటపెద్దదిగా నున్నది, నామూటచిన్నదిగానున్నది, నాకుంబంచిపెట్టుమనియడిగినయాగొడ్రాలుబిడ్డ నేనునీకుపంచిపెట్టను. నేనుత్వరపడి జాస్తిగా పోగుచేసుకొంటిని, నీవునుబోగుచేసుకోరాదాయనిపలికెను. ఆదారుపురుషుఁడు పంచిపెట్టకనిన్నుంబోనివ్వనని యతనిమూటం బట్టుకొనెను. ఆవంధ్యాసూనుఁడుగోపించి యతనింబిడికిటంబొడిచెను, ఆదారుపురుషుఁడు రౌద్రాకారుండై యతనిరొమ్ములమీదంగొట్టెను. అంతనాయిరువురు హ

స్త్రములతోఁ గొంతసేపు పోరాడి, ఆయుధములతో యుద్ధము చేయుద
మని యోచించి, శశివిషాణములనూడబెరికి వాటితో యుద్ధము చేయుచు
దేహములుగాయపడి రక్తములుగారుచుండగా మిగులఁదప్పిగొని, దా
హమార్చుకొనివచ్చినపిమ్మట మగుడియుద్ధముసేయుదమని యోచించి,
యెండమావులనుజూచినీళ్లనిభావించియత్యంత దాహముచేతనిరువురుప
రుగుబారిపోవుచుండిరి, ఆయిరువురనురజ్జుసర్పముగఱచుటచేతనిద్దరుసర్ప
విషముతలకెక్కినవారలై, వెంటనేప్రాణవియోగమునుఁబొందిరని చెప్పి

శ్రీరామచంద్రుఁడు. వసిష్ఠమహాఋషి.

న,యీ రామచంద్రుఁడు మహాత్మామిగులయద్భుతమైన చరిత్రమునుజె
ప్పితిరనిపకపకనవ్వుచు, ఆహామిగులఁజిత్రమైనకథగానున్నది, ఇట్టికథ
నుముందెన్నడునువినలేదు,నిజములేశమైనను లేదు,గొడ్రాలకుబిడ్డయుం
డునా, దారుపురుషుఁడగునా,రజనుస్త్రీకములు వెండియగునా, కుందే
టికికొమ్ములుండునా, ఎండమావులయందునీళ్లుండునా, రజ్జుసర్పముగఱ
చునా, ఆకాశమందుపుష్పముండునా, సర్వమునుదబ్బర,అంతయునుళ
క్కీ, నిజముగొంచెమైనను లేదు. అబ్బామిగులవింతయైనకథ జెప్పితిరని

యామునీంద్రునింగీర్తించి, పావనచరితా! నామనంబునకుఁ గొప్పసందే యముజనించుచున్నది, అచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమువలనమాయయెఱుక పుట్టకుండిన యదియెట్లువచ్చి శరీరయాత్రలై పరిణమించి యెట్లుఁ బోవుచున్నదనియడిగిన, యామునీంద్రుఁడు రాజేంద్రా! మాయయెఱుక యెవరివల్లను బుట్టినదికాదు, దానికితల్లిగానితండ్రిగానిలేదు, అదితల్లిదండ్రులులేకనేవచ్చినది, తనంతటతానేవచ్చితనంతటతానేఁ గొన్నిదినములుండి తనంతటతానే మటుమాయముగాబోవుచుండును. కాఁబట్టి మూలము లేనియామాయయెఱుకపుట్టనేలేదు, పుట్టుకలేనిదానికిచావునులేదు. వచ్చుటలేదు, పోవుటలేదు, రాకపోకలకుభ్రమయేకారణము, భ్రమకునిలకడలేదు. కలలోవచ్చినయేనుఁగులును, గాల్బంటులును, సుందరమైనదేవతాస్త్రీలును మేలుకొనినయేమిలేకపోయెను. భ్రమవలనంజిత్తమునకటులఁదోచెనేగాని నిజముగారాలేదు, నిజముగాఁబోలేదు, వాటినియెవరురప్పించిరి, యెవరుగొనిపోయిరి, భ్రమవలననామాయ నడమంత్రముగానేవచ్చి నడమంత్రముగానేఁబోవును, గురువాక్యముచేత మేలుకొనినవారికింభ్రమయేకాలమందునుఁబుట్టదు. భ్రమలేనివారే అశరీరులు, భ్రమలేనివారేఅచలులు, భ్రమలేనివారే ప్రకృతిద్వయదోషరహితులు గాబట్టిగురుకటాక్షమునుఁబొందినవారికి సూర్యకిరణములకు మంచువిడిపోయినటుల భ్రమవిడిచిపోవుటకుసందియములేదు. మాయయెఱుకవచ్చినవిధమును, బోయెడువిధమునుఁదెలిసిచెప్పుటకుఁ ద్రిమూర్తులకైన నలవికాదు. లేని మాయయెఱుకగనుకనే యదియెవ్వారికినిఁదెలియఁబడక, నిలుకడయునులేక మటుమాయముగాఁబోవుచుండును. భ్రమరూపకమైనమాయయెఱుకను మేముయెఱుఁగుదుమనియును జ్ఞానముచేతందెలుసుకొంటిమనియును, యోగసమాధులే యాత్మనుంజూచుటకు కారణములనియును, జూచినవెంటనే యామాయయెఱుక మాయమైపోయెననియునుఁ జెప్పుదురు. ఆత్మస్వరూపుండెవ్వరికినిఁ గనుపించనందుచేతనేఁ, గొందఱుకశూన్యస్వరూపమనియును, గొందఱుయానందస్వరూపంబనియును, గొందఱుచిదాకాశమనియును, గొందఱుజ్యోతియనియును నానావిధములుగాఁ జెప్పుదురు. అందరునుజూడనివారే, గ్రంథములనుఁజూచిభయపడి గాబారుచేతతబ్బిబ్బుమాటలుగాఁ జెప్పుదు

రుగాని నిజముగాఁజూచినసమాచారముకాదు. మాయయెఱుకనుఁజూ
చియుండినయెడలవేదములనుఁగల్పించినవారు దానినియిట్టిదట్టిదనినిర్దే
శించిచెప్పక యాత్మయనియును, ప్రజ్ఞానమనియును,అహంబ్రహ్మోస్మియ
నియును, తత్వమసియనియునునాలుగు ప్రకారములుగానేలజెప్పిరి. కా
బట్టిమాయయెఱుకను యెవ్వరునుఁజూడలేరు. అదిభ్రమస్వరూపముగ
నుక లేనిదనేతీర్మానము, వేదములుయిరువదియైదు తత్వములుగల శరీర
యాత్మలనేజెప్పుటచేత వేదములుమాయకేప్రమాణములు. ఆత్మమా
య, అంతరాత్మమాయ, జీవేశ్వరులుమాయ, ప్రజ్ఞానముమాయ, మ
నస్సుమాయ, బుద్ధిమాయ, చిత్తముమాయ, అహంకారముమాయ,
పంచప్రాణములుమాయ, పంచతన్మాత్రలుమాయ, కర్మేంద్రియములు
మాయ, అధిదేవతలుమాయ, అధిభూతములుమాయ, సర్వసాక్షిమా
య, చైతన్యస్వరూపిణియనుయమ్మవారుమాయ. ముక్తికాంతమాయ,
ఆదిశక్తిమాయ, మహాశివుడుమాయ, నారాయణుఁడుమాయ, సచ్చి
దానందముమాయ, కళమాయ, జ్యోతిమాయ, ఆనందముమాయ,ప్ర
జాపతిమాయ, ప్రపంచముమాయ, చిదాకాశముమాయ, భ్రమస్వ
రూపకముగనుక మాయకుమూలములేదు. మాయగానిదే యచలపరి
పూర్ణబ్రహ్మము, అదియాత్మకాదు, శరీరముకాదు, ఇరువదియారవది
యైన పరతత్వము, పరతత్వమైనయచలమునకు స్థూలసూక్ష్మకారణశరీ
రములుగాని, మహాకారణదేహముగాని, అన్నమయ. ప్రాణమయ, మ
నోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయకోశములుగాని, జాగ్రత, స్వప్న,
సుషుప్తి, తుర్యమను అవస్థలుగానిలేవు. తుర్యాతీతమేయచలము, అది
పురుషుఁడుగాడు, స్త్రీగాదు, కలలోవచ్చి మేలుకొనినం బోయెడువాఁ
డుగాఁడు, సర్వకాలములయందును, సర్వదేశములయందును, సమస్తవ
స్తువులయందును, చలించక స్వతస్సిద్ధముగానుండువాఁడు, రాఁకపోకలు
లేనివాఁడు, సచ్చిదానందరహితుఁడు, ప్రపంచమునుయెరుగడు, యెఱు
కలేనివాఁడు, కార్యకారణములుయెఱుక, ప్రకృతిపురుషులుయెఱుక, జీ
వేశ్వరులుయెఱుక, నాదబిందుకళలుయెఱుక, క్షేత్రబీజములు యెఱుక,
విద్యావిద్యలుయెఱుక, సగుణనిర్గుణములుయెఱుక, దేహి దేహములు
యెఱుక. భగవంతుఁడుయెఱుక, ఆదినారాయణమూర్తియెఱుక, మహా

లింగముయొక్క, త్రిమూర్తులయొక్క, చిదాకాశముయొక్క, ప్రపంచముయొక్క, విశ్వరూపముయొక్క, శరీరముయొక్క, యొక్కయనగా మాయ. మాయయనగా భ్రమ, ప్రపంచము భ్రమ, లోకములు భ్రమ, జననీజనకులు భ్రమ, పుత్రీపుత్రులు భ్రమ. భార్యాభర్తలు భ్రమ, స్త్రీపురుషులు భ్రమ, దేవతలు భ్రమ, పదవులు భ్రమ, స్వర్గనరకంబులు భ్రమ, బంధమోక్షంబులు భ్రమ, సుఖదుఃఖంబులు భ్రమ, జననమరణంబులు భ్రమ, నామరూపంబులు భ్రమ, కులగోత్రములు భ్రమ, పంచభూతములు భ్రమ, పంచలోహములు భ్రమ, నవరత్నములు భ్రమ, ధనధాన్యములు భ్రమ, గృహగోపురములు భ్రమ, సర్వజ్ఞత్వములు భ్రమ, కించజ్ఞత్వములు భ్రమ, పుణ్యపాపంబులు భ్రమ, అహంకారమును భ్రమయు నెక్కటే, అహంకారమునకే భ్రమ అహంకారము లేకుండిన భ్రమలేదు. అహంకారములేనియచల బ్రహ్మమునకేమి భ్రమయున్నది. అహంకారముతోటి భ్రమపోయెను. అహంకారమునకే కులగోత్రములు. అహంకారములేనియచలపరిపూర్ణమునకు యేమికులమున్నది. ఏమియును లేనిదే యచలము, ఉపాధిద్వయదోషరహితమేయచలము. నీనిజస్వరూపమేయచలము, నీనిజస్వరూపమే రూపనామములులేని పరతత్వము, నీనిజస్వరూపమే నిర్వికారము, నీనిజస్వరూపమే నిరంజనము. నీనిజస్వరూపమేయశరీరము, నీనిజస్వరూపమే సదాయుండునది, నీనిజస్వరూపమే శరీరయాత్మలులేని కేవలాత్మ, నీనిజస్వరూపమే ప్రకృతిద్వయదోషరహితము, నీనిజస్వరూపమే పరమపదము, నీనిజస్వరూపమే సర్వకాలములయందును, సర్వదేశములయందును, సర్వావస్థలయందును స్వతస్సిద్ధముగా నుండునది, నీనిజస్వరూపము వినదు, చూడదు, చేయదు, భాషించదు, చేయించదు, పెరుగదు, తరుగదు, అరుగదు, కరుగదు, తిరుగదు, మొలగదు, రతిచేయదు, పుట్టదు, గిట్టదు, సర్వకాల మొకరీతిగానేయుండును. నీనిజస్వరూపమైన యచలమునకు శరీరరహితము, అదియాత్మకాదు, పరమాత్మకాదు, ప్రజ్ఞానముకాదు, చైతన్యముకాదు, సర్వసాక్షికాదు, అంతరాత్మకాదు, జీవేశ్వరులుకాదు, చిదాకాశముకాదు, చిత్తుకాదు, ద్రష్టకాదు, జ్యోతికాదు, ఆనందముకాదు, మోక్షాదిపదవులుకాదు, త్రిగుణములుకాదు, శ్రీమన్నారాయణమూర్తికాదు. శ్రీసదాశివుడు

గాదు, బ్రహ్మదేవుఁడుగాదు, ఐక్యముకాదు, కళగాదు, సూర్యమండల
ముకాదు, చంద్రమండలముకాదు, అగ్నిమండలముకాదు, క్షేత్రము
కాదు, క్షేత్రజ్ఞుఁడుగాదు,ప్రకృతికాదు, పురుషుఁడుకాదు,స్త్రీకాదు,న
పుంసకుఁడుకాదు,శూన్యముగాదు, తత్పద త్వంపదములుకాదు,అసిపద
ముకాదు, విద్యావిద్యలుకాదు,బీజజడములుకాదు' అకారముకాదు' ఉ
కారముకాదు, మకారముకాదు, ఈమూఁడునుఁగూడినఓంకారమును
గాదు, త్రికూటముగాదు, భ్రూమధ్యముకాదు, ముక్తికాదు,ముక్తికాం
తయునుగాదు, భక్తిగాదు, వైరాగ్యముకాదు, యోగముకాదు, జ్ఞా
నముకాదు, సమాధికాదు, నియమముకాదు, నిష్ఠకాదు, బంధముకాదు,
మోక్షముకాదు, పదవులుకాదు, ప్రపంచముకాదు,ప్రణవముకాదు,
ప్రజ్ఞకాదు,సప్తకోటిమహామంత్రములుకాదు, శక్తికాదు, నాలుగువేద
ములుకాదు,అఱుశాస్త్రములుకాదు, ఆకాశముకాదు,వాయువుగాదు,
అగ్నికాదు, జలముకాదు, పృథివికాదు, విశ్వముకాదు,జగముకాదు,
అర్ధనారీశ్వరుఁడుగాదు, హంసకాదు, హరిహరులుకాదు, అండముకా
దు,పిండముకాదు,బ్రహ్మాండమునుగాదు, లక్ష్యార్థములుకాదు,లక్ష్యము
కాదు, ముద్రలుకాదు,మౌనముకాదు, ప్రసంగముకాదు, స్థూలముకా
దు,సూక్ష్మముకాదు, కారణముకాదు,కార్యముగాదు, బ్రహ్మగాదు, వి
ష్ణువుగాదు, శివుఁడుగాదు,శక్తిగాదు, కైలాసముగాదు, సత్యలోకము
గాదు,వైకుంఠముగాదు,మోక్షముగాదు,జీవన్ముక్తిగాదు, పంచకోశము
లుగాదు,జ్ఞానకర్మములుగాదు, బంధమోక్షములుగాదు, శ్రుతులుగా
దు,స్మృతులుగాదు,సూత్రములుగాదు,భాష్యములుగాదు, కర్తగాదు,
భోక్తకాదు, ఉపాధిద్వయదోషరహితమైన పరమపదమే నీనిజస్వరూప
ము,నీనిజస్వరూపమునకు శరీరత్రయములేదుగనుక పాపముచేయదు,పు
ణ్యముచేయదు, పుట్టించదు,పుట్టించనుఁబడదు,చిక్కదు,చొక్కదు.భో
గించదు,భోగములెఱుగదు,వినదు,తినదు,చూడదు. అవయవములులేని
దిగాఁబట్టి యెఱుకలేదు,మఱుపులేదు, రూపనామములులేదు, నీనిజస్వ
రూపమును నిర్ణయించిచెప్పుటకు హరిహరాదులకైనసాధ్యపడదు,యు
గములపర్యంతముసమాధినిష్ఠలుసాధించినవారైననునిన్నుంబట్టజాలరు.
సాధ్యాసాధ్యములులేనివాఁడవు. సర్వసముఁడవు. అంతరంగుఁడైనవాఁడవు.

నీకు రెండవది లేదు, గురుకటాక్షముచేతఁగాని నిన్నుంజూడఁజాలరు, గురుకటాక్షముకంటె వేరొండులేదు, గురుఁడే దేవునింజూపించువాఁడు, దేవభ్రాంతిగలవారికిని, లోకభ్రాంతిగలవారికిని, మోక్షభ్రాంతిగలవారికిని దెలియంబడవు. జ్ఞానకర్మములయందాశయుండినప్రకృతిద్వయమువిడువదు,ప్రకృతిద్వయదోషుఁడేపరబ్రహ్మము, ప్రకృతిద్వయదోషుఁడేనారాయణమూర్తి,ప్రకృతిద్వయదోషుఁడేపరమశివుఁడు,ప్రకృతిద్వయదోషులేబ్రహ్మేంద్రాదులు, ప్రకృతిద్వయదోషులేఋషులు, ప్రకృతిద్వయదోషులేజ్ఞానులు, ప్రకృతిద్వయదోషులే యోగులు, ప్రకృతిద్వయదోషులేభక్తులు, ప్రకృతిద్వయదోషులేదేవతలు, ప్రకృతిద్వయదోషులేమానవులు, ప్రకృతిద్వయదోషులేచతుష్పాదద్విపాదజంతువులు, ప్రకృతిద్వయదోషులే క్రిమిపక్షికీటకాదులు, ప్రకృతిద్వయదోషులేరాక్షసులు.ప్రకృతిద్వయదోషులే త్రిలింగములు, ప్రకృతిద్వయదోషరహితమే నీనిజస్వరూపము. ఉపాధిద్వయదోషమేవిధినిషేధము, ఉపాధిద్వయదోషమేవుపవాసము, ఉపాధిద్వయదోషమేవ్రతము, ఉపాధిద్వయదోషమే నీమము,ఉపాధిద్వయదోషమేనిష్ఠ, ఉపాధిద్వయదోషమే ఆత్మధ్యానము,ఉపాధిద్వయదోషమేజ్ఞానము, ఉపాధిద్వయదోషమేయోగము,ఉపాధిద్వయదోషమేభక్తి, ఉపాధిద్వయదోషమేవైరాగ్యము, ఉపాధిద్వయదోషమేజడలుదాల్చుట, ఉపాధిద్వయదోషమే సన్న్యసించుట, ఉపాధిద్వయదోషమేస్నానము, ఉపాధిద్వయదోషమేప్రసంగము, ఉపాధిద్వయదోషమేప్రపంచము, ఉపాధిద్వయదోషమే వేదశాస్త్రములనుగల్పించినది, ఉపాధిద్వయదోషమేఅహంకారుఁడు, అహంకారమువల్లనే చావుపుట్టుకలు, అహంకారమువల్లనే జ్ఞానకర్మములు, అహంకారమువల్లనే బంధమోక్షములు, అహంకారమువల్లనే సుఖదుఃఖములు, అహంకారములేనివారికియేమియును లేదు, ప్రపంచములేదు. ఉత్పత్తిస్థితిలయంబులు లేవు, రూపనామంబులు లేవు,అహంకారములేకుండుటే నీనిజస్వరూపము నీనిజస్వరూపమునకు వేదశాస్త్రములు ప్రమాణములుకావు. వేదశాస్త్రములుమాయయొక్కకే ప్రమాణములు,గొడ్రాలకు బిడ్డలేనటులప్రకృతిద్వయదోషరహితునకుయొక్కటి లేదు. ఎండమావులయందునీళ్లు లేనటుల ఉపాధిద్వయదోషరహితులకుప్రపంచములేదు. ఆకసమునందుపు

ష్పములేనటులగురుమర్మముదెలిసినవారికిలోకములేదు.కుందేటికికొమ్ము
లులేనటుల ఆచార్యకటాక్షమునుఁ బొందినవారికిజగత్తులేదు. కొయ్య
యందు పురుషుఁడు లేనటుల విచారణపరులకు విశ్వములేదు, త్రాటి
యందుసర్పములేనటుల అచలపరిపూర్ణునకుభ్రమలేదు. సర్వముభ్రాం
తి, భ్రాంతిచేతనేయున్నవి లోకములు,దేవుండ్లు,పదవులు, పుణ్యస్థలము
లు, కులభేదజాతిభేదములునుఁగలిగియుండుట గాఁబట్టి శరీరయాత్రలు,
భ్రమ, రూప నామములుభ్రమ, ధననిక్షేపములుభ్రమ, సంపత్తుభ్రమ
గురుకటాక్షమునుఁబొంది నిజస్వరూపమెఱింగిన పుణ్యపురుషులకు మ
ఱల భ్రాంతిపుట్టనేరదు. భ్రాంతి పుట్టుటకునింద్రియములులేవు, శరీర
యాత్రలులేవు, నిర్వికారమున కేమియునులేవు. కలలోవచ్చినశరీరము
లును, చిత్రవిచిత్రములును, ధనవస్తువాహనములును, సుఖానందమును
మేలుకొనిన యేమిలేదు. గురువాక్యముచేత మేలుకొనినవారికి గుఱుతు
మెఱిగేశరీరము యేమిలేదు. సర్వము భ్రాంతి,భ్రాంతిరూపకమైనమా
యయొక్క,అచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమువలనంబుట్టినదని కపీశ్వరుఁడు చెప్పి
నాడు.ఏమియునులేనిపరిపూర్ణమువలనమాయయొక్కయెట్లుపుట్టును,పు
ట్టినవాఁడుగాదా పుట్టించును. పుట్టనిచావనిపరిపూర్ణమెటులపుట్టించు
ను, ఇదియే అధ్యారోపాపవాదము. ఈవాదమునుఁగపీశ్వరుఁడుచేసినా
డుగనుకకపీశ్వరుఁడేపుట్టుచున్నాఁడు,కపీశ్వరుఁడేగిట్టుచున్నాఁడు. మాయ
యొక్క పుట్టనేలేదు, మాయయొక్కకుజననీజనకులులేరు. తల్లిదండ్రు
లులేకయెటులపుట్టును,పుట్టనేలేదు. మూలములేనియొక్కనుగుర్తెఱు
గుటగురుద్రోహము. మూలములేనియొక్క పుట్టదుచావదు. పుట్టినట్టు
నుజచ్చినట్టునుదోచుటభ్రమ, భ్రమలేనిదేయచలము, అచలమువలననే
మియునుఁబుట్టనేలేదుపుట్టించనుబడలేదు.మూలములేకనేమాయయొక్క
కమటుమాయముగావచ్చిమటుమాయముగాఁబోవుచుండును. రాఁకపోక
లకు భ్రమయే కారణము. కాఁబట్టి పుట్టేదియేమి, చచ్చేదియేమి, ఆ
హాలేనిదేచెప్పిభ్రమింపఁజేసిన యాకపీశ్వరునిబుద్ధికిసంతసించెదను. మా
యయొక్కతనంతటతానేవచ్చి తనంతటతానేకొన్నిదినములుండి తనం
తటతానే యేమియునులేకపోవును. సర్వము చిత్తవృత్తి, చిత్తుడే,మూ
లమాయ, కలలోశరీరములు యెందుండి వచ్చెను, ఎక్కడికింబోయెను,

భ్రమమాత్రమేగానినిజముగారాలేదు.పోలేదు ఆహాయేమియాశ్చర్యము
మూలములేనిమాయకునిలుకడలేదు, వున్నదికాదు.లేనియెటుకయెన్ని
విధముల భ్రమింపఁజేయుచున్నది. మాయనువిచారించినకొద్ది భ్రమవి
స్తరించుచుండును, భ్రాంతిలేనిచదువుచదువవలెను, భ్రమలేనివాడవు
గమ్ము, ప్రపంచముమాయ, జీవేశ్వరులుమాయ, అంతరాత్మమాయ,
చిదాకాశముమాయ, చిత్తుమాయ, సర్వసాక్షిమాయ, ద్రష్టమాయ,
ఐక్యముమాయ, ప్రజ్ఞానముమాయ, జ్యోతిమాయ,ప్రకాశముమాయ,
చిత్రతళుకులుమాయ, త్రిమూర్తులుమాయ, అండాండములుమాయ,
పిండాండములుమాయ, బ్రహ్మాండములుమాయ, సూర్యచంద్రులుమా
య, పంచభూతములుమాయ, పంచేంద్రియములుమాయ,పంచశక్తులు
మాయ, పంచబ్రహ్మలుమాయ, ప్రకృతులుమాయ, మోక్షాదిపదవు
లుమాయ, కలలోవచ్చినవన్నియును మేలుకొనినమటుమాయ, ఏమి
యునులేదు, ఈవుత్తబట్టబయలుకంటెయేమిలేదు,ఇంతకుమిక్కిలిలేదు,
ఇంతకంటెయెక్కువలేదు. ఇదియేపరిపూర్ణము.ఇదియేనీనిజస్వరూపము,
నీనిజస్వరూపమేకల్పనారహితము. నీనిజస్వరూపమేనిత్యము, నీవేదేవదే
వుండవు. నీవేదారవు.నీవేశాశ్వతుండవు. నీకురెండవదిలేదు. నిన్నుదర్శిం
చినవారికేజన్మరహితము, నీదర్శనమేపుణ్యపాపరహితమని నిజస్వరూ
పమును సూచనగావించెను. ఆరామచంద్రుఁడుగ్రహించి నిజస్వరూప
మునకంటె నేమియునులేదని ముక్కుమీదవ్రేలుపెట్టుకొని సర్వముయ
చలపరిపూర్ణమని యాశ్చర్యపడుచుండెను.

వశిష్ఠమహాఋషి బిడ్డాగురుశిష్యరహితమైన యీపరిపూర్ణము
కంటెనుయేమిలేదు, ఇదియేద్వాదశాక్షరీమంత్రము,జ్ఞానమువలనగుఱు
తుమెఱుగుటఁగాఁబట్టి, మూలములేనియీగుఱుతుమెరిగే శరీరముయే
మిలేదు, ఇదియేషోడశాక్షరీమంత్రము, ఈరెండుమంత్రములనుస్మరించు
టేభ్రాంతిరహితము. ఈమంత్రములురెండును దనకుతానే తాత్పర్యము
కావలయును,కలలోవచ్చినశరీరము మేలుకొనినయేమిలేదు, ద్వాదశా
క్షరీకంటెను యెక్కువలేదు,షోడశాక్షరికంటెనునీచములేదు, నీకుభ్రాం
తియెన్నడునుబుట్టబోదు, పుట్టుటకునేమియునులేదు, యెటులపుట్టును
బుట్టనేపుట్టదు, నీకుజననీజనకులును సోదరులును భార్యయును గలరా,

ఇంద్రియములున్నవా, చావుపుట్టుకలున్నవా, భ్రాంతిపుట్టునా, నిజము గాఁజెప్పుమనిన యారామచంద్రుఁడా మహాత్ముని పాదకమలములనుదన నేత్రములతోనద్దుకొని స్వామీగురువరా, నానిజస్వరూపమును నేనేమని జెప్పుదును, నాకుశరీరయాత్మలులేవు, చావుపుట్టుకలులేవు, బంధమోక్షములులేవు, ఇంద్రియములులేనివానికి భార్యయునులేదు, పుట్టుకలేని వానికిజననీజనకులులేరు, యేవికారమునులేనియశరీరిని, అద్వయుండను నాకురెండవదిలేదు, నేనుయేకాలమందును యెటువంటి కారముకాలేదు, యెటుకనుబుట్టించలేదు, పుట్టినదనియును దెలియదు. ప్రపంచమెరుగను, సత్యాసత్యములనెరుంగను, నానిజస్వరూపమునకంటె యేమియునులేదని పలికిన యామునీంద్రుఁడతనిముద్దుపెట్టుకొని బిడ్డానిజమెరింగితివిగదా నీనిశ్చయమునువిడువవద్దు, మూలములేనియీగుఱుతు యెరిగేశరీరము నీవనిభావించవద్దు. అటులభావించుటేగుఱుతుయెరుగుట, గుఱుతుయెరుగుటేభ్రమ, గుఱుతుయెరుగుటేజ్ఞానము, గుఱుతుయెరుగుటేకర్మము, గుఱుతుయెరుగుటే పుణ్యపాపములు, గుఱుతుయెరుగుటేసుఖదుఃఖములు, గుఱుతుయెరుగుటే బంధమోక్షములు, గుఱుతుయెరుగుటేచండాలము గుఱుతుయెరుగుటే గురుద్రోహము, గుఱుతుయెరుగుటచేతనే జననమరణములు, ఈగుఱుతుయెరిగే శరీరమునకుమూలములేదు, మూలములేనిదానికి యేమియునులేదు, సర్వముభ్రాంతి, ఇది రజ్జుసర్పభ్రాంతి, విచారణచేతగాని భ్రాంతివిడువదు, ఈపరిపూర్ణమునకంటెను యేమిలేదు, భ్రమస్వరూపకమైన మాయయెటుకను నాకుగురుదక్షిణగానిమ్ము, గురువునకర్పించినసొత్తునుగాని యెటుకనుగాని పదపడిగ్రహించుటపాదిత్యము, నీనిజస్వరూపమేనీవుగదా, నీకెందునుభ్రమపుట్టనేరదుగదా, ఈచండాలమైనమాయ యెటుకతోటిసంబంధమునువిడిచి, ఉత్తపరిపూర్ణము యేమిలేదనియును, ఈగుఱుతుయెటిగేశరీరమునకు మూలములేదనియును జపించుచుండుము, చండాలసంసర్గ నిన్నుంబాసిపోవును, ఇదేపరమరహస్యము, ఇంతకంటెను యేమిలేదు, మనమిరువురసంవాదచరిత్రంబైన శ్రీరామహృదయమనెడుయీ వేదాంతగ్రంథమును జదివినవారును, వినినవారును మోక్షాదిపదవులను బొందుదురు. గురుకటాక్షము చేత విచారణచేసిన పుణ్యాత్ములు ప్రకృతిద్వయదోషరహితమైనపరమ

పదమును బొందుదురు. ఇందుకు సందియము లేదు, ఇది గురువాక్యము, ఇది వేదాంతము. ఇంతకంటెను విశ్రాంతిమార్గము వేరొండు లేదు.

జ్ఞానకర్మములలోని మార్గములు యనేకములు గలవు, అవియన్నియు జననమరణప్రవాహములోనివి, వాటిని వినరాదు స్మరింపరాదు. వారే మాయకులు, వారే భక్తియోగజ్ఞానులు, వారికే వేదములు ప్రమాణములు, వారే జచ్చువారును, బుట్టువారును, వారు వేదాంతులు గారు. వారు విశ్రాంతిమార్గమును యెరుగరు, వారే మిథ్యాస్వరూపకమైన ప్రపంచమును సత్యమని నమ్మువారు, వారే ప్రకృతిద్వయదోషులు, వారే యాత్మ నిత్యమని చెప్పుచు నాత్మతోడం జచ్చి యాత్మతోడ దేహము లెత్తుదురు, వారే యుపాధిద్వయదోషులని చెప్పిన, యా రామచంద్రుం డానందభరితుండై యా మునీంద్రుని పాదకమలములను బన్నీటం గడిగి, యర్చనవందనాది పూజలు గావించి. సువర్ణరత్నములతో బూజించి ధూపదీపనైవేద్యముల చేత సంతుష్టినొందించి, యా మహాత్ముని శ్రీపాదజలమును భుక్తశేషమును తీర్థప్రసాదములుగా గ్రహించి యా గురుస్వామికి వెలలేని వస్త్రాభరణములను వివిధవస్తువులనిచ్చి ప్రయాణము చేసి తాను బాదచారియై యా మహాత్ముని వెంటం గొంతదూరము పోయి యతనివలన దీవనలు గైకొని, మరల పురిలోనికి వచ్చి యా మునీంద్రుని యద్భుతపుశక్తికి యాశ్చర్యపడుచు, నా మహాత్ముడిచ్చిన మంత్రములను మననము చేయుచు నశరీరుండై, యచలుండై, పరిపూర్ణుండై, ప్రకృతిద్వయదోషరహితుండై సచ్చిదానందసహితుండై, శాశ్వతుండై యుండెనని చెప్పిన యా శిష్యవరులు యద్భుతమునొంది. గురురాయునిం జూచి పావనచరిత్రా, అత్యద్భుతమైన వశిష్ఠ శ్రీరామసంవాదమును జెప్పి మాకు భ్రాంతినిరాసకంబు గావించితిరి. మహాత్మా ప్రపంచభ్రాంతియును, స్వప్నభ్రాంతియును, ఇంద్రజాలభ్రాంతియును, మమ్ముం బాసిపోయెను. భ్రమస్వరూపకమైన మాయ యొక్క సంబంధమును విడిచి నిజస్వరూపమును బొంది నిత్యులమైతిమి, ఐనను దేవరవారికొక విన్నపము, మోక్షాదిపదవులకన్నిటికిం గర్తయెవ్వరు, ఏవిచారణచేత నవి పొందవచ్చును. అవి స్థిరములా అస్థిరములా, దయతో మాకెఱింగించుడని వేడిన యా గురువరుండిట్లనియె,

భక్తులారా, ఆత్మయే పరబ్రహ్మము, వేదములు యాత్మకే ప్రమా

ణములు, ఆత్మనుగురించే వేదములువచించుచున్నవి, ఆత్మయే మాయ
యొుక్క, మాయయొుక్క చైతన్యస్వరూపిణియనుచున్నారు, ఆదేవిస
ర్వసాక్షిస్వరూపమై కన్నులయందున్నది, ఆదేవిని ముక్తికాంతయని
యును, ఆదిశక్తియనియును, ద్రష్టయనియును, ఆపోజ్యోతియనియును,
శ్రీమన్నారాయణుండనియును, మహాలింగమనియును చెప్పుదురు, ఆదే
వివలన చిదాకాశమును, ఆచిదాకాశమువలన సోహమను రెండక్షరము
లతోగూడిన ప్రణవమను శబ్దమునుగలిగెను, ఆప్రణవమునే హంసయ
నియును, పరమహంసయనియును, ప్రాణవాయువనియును జెప్పుదురు, ఆ
పరమాత్మునియొుక్క త్రిగుణములనే త్రిమూర్తులని అకార ఉకార మ
కారములని నానావిధములుగా జెప్పుదురు, కాబట్టిమోక్షాదిపదవులకు
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు కర్తలుగారు, వీరుప్రతిదినమునిద్రయనెడుప్రళ
యమున త్రిగుణశూన్యంబై పోవువారు, వీరుముగ్గురు మూడులోకము
లకుకర్తలుగాని మోక్షాదిపదవులకు కర్తలుగారు, మాయయొుక్కయే
కర్తగాను కర్మగాను క్రియగాను కారణకార్యములుగానున్నది, కాబట్టి
మోక్షాదిపదవులకు యొుక్కకర్త. ఆయొుక్కయెన్నబ్రహ్మమని భ్రాంతిప
డినభక్తులకును నివిధనామనవరులైన యోగులకును, జ్ఞానులకును, ఆరు
పదవులను గల్పించినది. అవియెవ్వియనిన, సాలోక్యము, సారూప్య
ము, సామీప్యము, సాయుజ్యము, సార్ష్టిత్వము, మోక్షము, ఈయారును
మాయవలన గల్పితములుగాబట్టి భ్రమరూపకములు, భక్తియోగజ్ఞా
నులు మాయయొుక్కను బ్రహ్మమనినమ్మి, నాదబ్రహ్మమును లేపియానందిం
తురు, ప్రణవధ్యానమును జేయుదురు. షడాధారములను దర్శింతురు, చిదా
కాశమునందునువ్యాపించి చిత్కళలనుదర్శించి యానందింతురు, ముక్తి
కాంతను సేవింతురు, ఈమాయవలననాను యీ పదవులను గల్పింపబడె
ను, అవి కల్పితములుగాని శాశ్వతములుగా నుండునవిగావు, అస్థిరము
లైనపదవులు, పుణ్యముక్షీణించగానే మరలజననమునకు రప్పించునట్టివి,
జననమరణప్రవాహములోనివి, పుణ్యపాపములుగలవి, సుఖదుఃఖములు
గలవి, ఈబ్రహ్మాండమున నొక్కొకప్రదేశమున నిర్ణయింపబడినవి, ఇవి
భ్రమస్వరూపకమైనపదవులు. అవి సువర్ణరత్నములతో నిర్మింపబడిన
సుఖస్థానములగుటచేసి భ్రమచేతనందరు నాపదవులనేగోరుదురు, క

లలో యేమనుగునెక్కడైనేమీలుకొనినయేమిలేనటుల పదవులన్నియుమాయ, స్వప్నమువంటివేగాని నిల్కడగానుండునవికావు, భ్రమరూపకమైనపదవులనుగోరువారికి జననమరణములుండును, ఆకుఉపాధిద్వయముతోకూడుకొనియున్నవి గాబట్టి యీపదవులకు మితిమేరలుండును, నిత్యములుగానుండునవికావు. కల్పనాసహితములు, భ్రమవల్లనేయుండునవి. మాయామయముగానపరమపదవులే యనిత్యములగుచుండగా, నింద్రాదులయిందపు త్రిగుణస్వరూపులైన బ్రహ్మ,విష్ణు,మహేశ్వరులపురములు యెంతమాత్రము-అనగా ఎంతటిస్థిరములు, కల్పనారహితమైనపరమపదమేనిత్యము, ఉపాధిద్వయరహితమైన పరమపదమేస్థిరము, సుఖదుఃఖరహితమైన పరమపదమేనిత్యము. బంధమోక్షరహితమైన పరమపదమేశాశ్వతము, సర్వలోకములయందును, సర్వకాలములయందును, సమస్తదేశములయందును, సమస్తవస్తువులయందును, నిండియుండునది పరమపదము. వేదాదిగ్రంథములు సంప్రాప్తమే లేదు, బంధమోక్షములసేయుంగిరు. సాధకవిద్యలకందదు, ఆచార్య కటాక్షమునుబొందినవారికి మిగులసులభము, అత్యంత సునాయాసము, ఆచార్యకటాక్షమునకుంబెదప వుంటలతోచేటందుకుయేమిలేదు, ఇదియే వేదాంతము, పరమరహస్యము. గురుగోప్యమనిచెప్పిన యాశిష్యులు స్వామీ గురుశిష్యులెట్టివారు, వారిధర్మములెట్టివి దయతోసెలవిచ్చు డనివేడిన యాగురువరుండిట్లనియె.

శిష్యులారా తల్లి, తండ్రి, గురుఁడు, దేవుఁడనియున్నదిగనుక తల్లిబిడ్డకుఁ దండ్రినిఁజూపించినటుల గురుఁడు శిష్యునకుం దేవునిఁజూపింపవలయును, అటులజూపించినవాడేయాచార్యుఁడు, దేవునింజూచినవాడే శిష్యుఁడు. నిజస్వరూపమునుబొందించినవాడేయాచార్యుఁడు, జననమరణప్రవాహమునుండితొలగించినవాడే యాచార్యుఁడు. నీకువేదశాస్త్రములు ప్రమాణములుగావనిచెప్పినవాడేయాచార్యుఁడు, పరమపదమందుసలిపినవాడేయాచార్యుఁడు,బంధమోక్షములును,సుఖదుఃఖములును, కులభేదజాతిభేదములును,మతాభిమానములును లేకుండచేసినవాడేయాచార్యుఁడు. ఆచార్యుఁడుదేవుఁడునొక్కటే. ఆచార్యునికటాక్షమేపరమపదము, ఆచార్యునికటాక్షమేపరిపూర్ణము, ఆచార్యునికటాక్షమే బంధ

యీగురుతుయెరిగేశరీరము యేమిలేదనువారేభాగవతులు, నిజగురు
సాంప్రదాయమెరింగినవారేభాగవతులు, భాగవతులేకైంకర్యపరులు,
ఆచార్యునకువివిధశుశ్రూషలుగావించుటే కైంకర్యము, ఆచార్యునిగృ
హమందు వివిధకృత్యములను జరుపుటే కైంకర్యము, తనుమనోధనము
ల నాచార్యునకుసమర్పించుటే కైంకర్యము, కైంకర్యమువలననేజన్మ
రాహిత్యము, జన్మరాహిత్యమే పరమపదము, ఇదియే వేదాంతము.

గురుడేఆచార్యుడు, ఆచార్యుడే దేశికోత్తముడు, దేశికోత్తము
డేగురుడు, గురువును నరుడనుచుడలచినవారే గురుద్రోహులు, గురు
మంత్రమునుమఱచినవారేగురుద్రోహులు, గురుపుత్రులనాదరణయొ
నర్చనివారేగురుద్రోహులు, గురునాజ్ఞకుమించిన వారేగురుద్రోహులు
గురునితోనబద్ధమాడినవారే గురుద్రోహులు, తనుమనోధనముల నా
చార్యునకుసమర్పించనివారేగురుద్రోహులు, మానాభిమానములనుగ
లిగి గురునియెదుటవర్తించువారేగురుద్రోహులు, లోభగుణముచేతగు
రుదర్శనముచేయనివారేగురుద్రోహులు, త్రికరణశుద్ధిగాదేశికోత్తము
ని నారాధించనివారే గురుద్రోహులు, కపటాత్ములై వినయమునుజూ
పువారే గురుద్రోహులు, దాసులవగిదివర్తించనివారే గురుద్రోహు
లు, శరీరమాత్రులుతామనిభావించువారేగురుద్రోహులు, నిజస్వరూప
మునుబొందియును గుఱుతుయెరిగినవారేగురుద్రోహులు, వారికినరక
ముతప్పదు, ఇదిగురువాక్యము.

మతములవారు వారివారి తమదేవతలే జగత్కారణంబని పిడి
వాదముగా వాదింతురు. మతదేవుండ్లే, అబద్ధప్రపంచమునకు కార
ణమైనయెడల కార్యమెవ్వరు, కార్యములేక కారణమును, కారణము
లేక కార్యమునులేదు. గనుక కారణము విత్తువంటిది, కార్యముచెట్టు
వంటిది, విత్తనములేకచెట్టును, చెట్టులేకవిత్తనమునులేదు. గనుక
రెండును బ్రపంచమువలె మిథ్యారూపకములు, ఎండమావులయం
దునీళ్లులేనటుల విచారణ పరులకుగాని భ్రమనిరాసకముగా నేరదు,
భ్రమచేతనుండు నవేమతములు, అహంకారస్వరూపములేమతములు,
అహంకారములేకుండినవారికి మతములతోటి కులములతోటిపనిలేదు.
అహంకారముచేతనే జన్మములు, మతములను మతదేవతలనునమ్ము

టనిష్ప్రయోజనము, మతములనువిచారించిన కొన్ని భ్రమవిస్తరించును, ఆహా భ్రాంతి లేకుండు నేపనియుపదము. పలాచారనిష్ఠలు భ్రమ, శంఖచక్రాంకితములను ధరించుట భ్రమ, తిరుమణి శ్రీచూర్ణములను ధరించుట భ్రమ. లింగకాయలను గట్టుట భ్రమ, విభూతిరుద్రాక్షమాలలు దాల్చుట భ్రమ, గుడిగోపురములకుం బోవుట భ్రమ. ప్రతిమారాధన భ్రమ, కాశీరామేశ్వరములకుం బోవుట భ్రమ. భ్రమవల్లనె బంధమోక్షములు, భ్రమవల్లనే పుణ్యాత్ములు, భ్రమవల్లనే పుణ్యపాపములు. ఈభ్రాంతి రజ్జుసర్పభ్రాంతి. అది యెట్టిదనిన యొక్కనాడొక రహదారి బాటలో నొక త్రాడు పాముగాను నిడివిగాను పడియుండెను. దానిం జూచి పెక్కండ్రు మనుష్యులు సర్పమని భయపడి కొందరు ప్రాణవియోగము నొందిరి, కొందరు మూర్ఛిల్లిరి, కొందరు భయముచేతం బడి గాయములను గొట్టుకొనిరి, కొందరు ప్రాణభీతిచే పరుగుపారిపోయి పట్టణమునం జెప్పిరి, పురిలోని జనులందరు కలవరము నొంది గుంపులుగుంపులుగా గూడి పెక్కువిధముల యోచించుచుండిరి. ఇట్లుండగా నొక బాటసారి యామార్గమున వచ్చుచు నా రజ్జువునుం జూచి సర్పమని భ్రాంతి పొందక, కొంతదూరము వెనుకకుం బోయి నిదానించి యీ రహదారి బాటలోని సర్పము కదలక మెదలక యుండుట కుం గారణమేమని చేతులు దట్టిసందడిచేసెను, రాళ్లు విసరికొట్టెను. అంతు వల్లను యది చలించకుండుట మెల్లమెల్లగాబోయి కఱ్ఱతో గదలించి చూచి త్రాడని తెలుసుకొని సర్పభ్రాంతినివిడిచి యా త్రాడును హస్తమునం బుచ్చుకొని ఓహో త్రాడా నీవు నాకెంత భయోత్పాతమును బుట్టించితివి, ఆహా శరీరయాత్రలు నీనిదానవు, ఏకాలమందును నీవు నొకడి యుండవు, యేమి లేని నీయందు సర్పభ్రాంతి పుట్టుచున్నది, చచీ నీయందు యేదోషమును లేదు. నిన్ను నుయిత్తరులను యెఱుంగను, యేజోలి నీకుపట్టదు. ఆహా యెంతమంది భ్రమచేతం బడిరి. ఇందుకు నీవే కారణము, నీవే కార్యము, కార్యకారణములెరుంగవు, ఈ రెండును భ్రమ, నీకుం దెలియక నేనీయందు మాయపుట్టుచున్నది. పండితపామరులు యిది తెలియనేరక భ్రమను నీవు పుట్టించినటుల జెప్పుదురు. ఏకాలమందును భ్రమను నీవు పుట్టించలేవు, నీవు యేమి లేని త్రాడువలె యచట దూరముగాబడవైచి భ్రాంతి యెంతమాత్రమును లేక పురిలోనికి వచ్చి యందు గుంపులుగుంపులుగా

కూడియుండినజనసమూహములనుజూచి, ఓహో మిత్రులారా గాబరేలపడెదరు, అదియేమిలేనిపుత్రాడు, సర్పభ్రాంతినిం బొంది బహుమందిజనులుపడిపోయిరి. అదిసర్పముగాదు, నిజముగా త్రాడు నేనుజక్కగా పరిశీలించి చూచియే భ్రాంతినిబొందించని యీయుత్త త్రాడునుంబట్టిదూరముగాబడవైచివచ్చితినని యదార్థమును జెప్పిన, యాభ్రమికులతని నిజవర్తమానమును పబ్బగయనితలంచిచాలు చాలునిలుపునీమాటలు, మూర్ఛరు మరణించిరి, మున్నూర్గురుమూర్ఛిల్లిరి, బహుమందిపడి గాయములనుకొట్టుకొనిరి, వేలకొలదిజనులు భయముచేత పరుగుబారివచ్చిరి, యింతమందిసర్పమని చెప్పుచుండగా నీవొకడవు త్రాడని చెప్పుటెట్లు, పోపొమ్మని పరిహసించిరి- కాబట్టియాభ్రమికులకెన్ని విధములజెప్పినను యెన్ని దృష్టాంతములుజూపించినను వారునమ్మరు. వారికి సర్పభ్రాంతియే పుట్టుచుండును. నిజమెఱింగివచ్చి త్రాడని చెప్పిన యీపుణ్యపురుషుండు సర్పమనికొట్ట కొలది జనులు చెప్పి పెక్కుదృష్టాంతములుజూపించినను, యతడు త్రాడనియెంచునే గాని సర్పమని భ్రాంతిబొందడు. కాబట్టి నిజముగా బ్రహ్మమును దర్శించినవారికిం దప్ప యితరులకు నీభ్రాంతిపడునను. భ్రాంతిచేతనే పండితపామరులు, వేదశాస్త్రములనుగల్పించిరి. అచలపరిపూర్ణబ్రహ్మమునందు భ్రాంతివలనం బ్రపంచముతోచుచుండును. నిజగురుకటాక్షముచేత గాని భ్రమవిడువదు. భ్రమవిడుటయే పరమపదము, పరమపదమే వేదాంతము, వేదాంతమే సత్యము. వేదములు భ్రమరూపకములు వేదములు మాయయొక్కనే జెప్పుటనుబట్టి వేదములు సత్యములుగావు, పరిపూర్ణమే సత్యము, ఈపరిపూర్ణమునకంటెయేమిలేదు. సర్వకాలములయందును, సర్వదేశములయందును, సమస్తవస్తువులయందును నిండియున్నదే పరిపూర్ణము. అంతయు నీవనుత్త పరిపూర్ణము, ఇంతకంటె నేమిలేదు, మాయయొక్క మూలములేదు, లేనియొక్కలేనేలేదు, ఈపరిపూర్ణములేకపోవు, మూలములేని యీగురుతెలిసిగశరీరమేమిలేదు, కలలోవచ్చినశరీరము మేలుకొనినయేమిలేను, అంతయునీవుత్తబట్టబయలు, దీనికంటెయేమిలేదు, లేనిప్రపంచములేనేలేదు, లేనియొక్కలేనేలేదు, లేనిమాయలేనేలేదు, లేనిభ్రమలేనేలేదు, అంతయునుళక్క. ఈపరిపూర్ణమునకంటెయేమిలేదు, ఉండేదంతయు నచలము, అచలమునకంటెయేమిలేదు, ఇదివేదాంతము, ఇదసత్యము.

ఈ వేదాంతగ్రంథమును జదివినవారును, వినినవారును, మోక్షమును బొందుదురు. ఆచార్య కటాక్షముచేత విచారణ చేసినవారు భ్రాంతినిరాసకంబైన పరమపదమును బొందుదురు. ఇందుకు సందియములేదు, ఇది గురువాక్యము, గురువాక్యమే వాగ్దాంతము, వాగ్దాంతమే సిద్ధాంతము,

ఇది శ్రీమద్వేదాంతవిచారకుండును, సద్గురుశిష్యుండును, సచ్చిదానందరహితుండును, ఉపాధిద్వయదోషరహితుండును, అచలుండును, అశరీరుండును నైన కల- శేషాచలమునాయనివారిచేరచియింపఁబడిన శ్రీరామహృదయంబనుషట్చక్రవర్తులయింద్రజాలపుకథలుసర్వంబును సంపూర్ణము.

10150